

Ming Dönemine Ait Uygurca Ofisi Belgeleri - II

Mihrigül Helil*, **
(Pekin)

Özet: Çince ve Yabancı Dillerin Karşılaştırmalı Sözlüğündeki (Huayi yiyu) 華夷譯語 Uygurca-Çince metinler genel olarak ilgili konularda saraya sunulan belgelerdir. Bu çalışma Ming döneminde yazılmış Uygurca Ofisi Belgeleri başlığıyla bilinen dokümanlardan toplam 90 belgeyi içermektedir. Makalemizde bahsi geçen Uygurca Belgeler üzerinde yapılan çalışmalar ve Uygurca Ofisi Belgelerinin nüshaları tanıtılacaktır. Bu çalışmanın girişinde Uygurca Ofisi Belgeleri üzerine gerçekleştirilen araştırma eserler ortaya konacaktır. Daha sonraki kısımda Uygurca Ofisi Belgelerinin nüshaları tanıtılacak ve toplam 90 belgenin transkripsiyonu yapılacaktır. Çalışmamızın son bölümünde ise ilgili metinlerin Türkçeye çevirisi ve sözlük kısmı yer almaktadır.

Anahtar sözcükler: Huayi yiyu, Uygurca Ofisi Belgeleri, Eski Uygurca, Ming Hanedanı, Batı Bölgeleri

Abstract: Uyghur Documents of The Uyghur Translators Office Of The Ming Period - II

The Uyghur-Chinese Documents in Huayi yiyu 華夷譯語 are generally letters submitted to the palace on related issues. This study includes a total of 90 documents from the letters known as Documents of the Uyghur Translators Office written during the Ming period. In the introduction of this section, the research history of the studies on Documents of the Uyghur Translators Office will

* Institute of Ethnology and Anthropology, Chinese Academy of Social Sciences, mireguli@cass.org.cn; ORCID ID: 0000-0003-4666-0576.

** İlk bölüm için bk. *International Journal of Old Uyghur Studies*, 6/2, 2024: 137-180.

be discussed. In the following section, the manuscripts of the Documents of the Uyghur Translators Office will be examined, and the transcription of a total of 90 documents will be provided. The final part of the study will consist of the translation of the relevant text into Turkish and a dictionary.

Keywords: Huayi yiyu, Documents of the Uyghur Translators Office, Old Uyghur, Ming Dynasty, Western Regions

5. Uyğurca Ofisi Belgeleri Üzerinde Yapılan Çalışmalar

Macar bilim insanı Louis Ligeti, 1967-1969 yılları arasında yayımladığı bir dizi makalede Uyğurca Ofisi Sözlüğü ve Uyğurca Ofisi Belgeleri üzerinde çalışmalar gerçekleştirmiştir. Ligeti, bu belgelerdeki kelimelerin Çince karşılıklarını detaylı bir şekilde incelemiş, metinlerin kelime özelliklerini ve tarihî bağlamını değerlendirmiştir. Ayrıca Berlin ve Paris nüshalarındaki Uyğurca Ofisi Belgeleri içeriklerine atıfta bulunarak, belgelerin tarihî arka planını ele almış ve 41 belgenin transkripsiyonu, çevirisi ve açıklamalarını vermiştir.

Çin’de ise, Hu Zhenhua ve Huang Runhua, 1970’lerden itibaren Uyğurca Ofisi Belgeleri üzerine kapsamlı çalışmalar yürütmüşlerdir. 1982’de yayımladıkları *Ming Dönemi Belgesi: Uyğurca Ofisi Ders Metinleri* adlı eser, bu alanda önemli bir eser olarak kabul edilmektedir. Kitap, Çin Devlet Kütüphanesi’nde muhafaza edilen *Uyğurca Ofisi Belgelerinin* Latin asıllı Yeni Uyğur Yazısıyla transkripsiyonunu ve Çince karşılıkları içermektedir. Mançuca uzmanı olan Huang, metnin ilk transkripsiyonunu Mançuca bilgilerine dayanarak yapmış; Hu ise Türkoloji bilgileri doğrultusunda metni gözden geçirmiştir (Huang 2012: 111). Ancak eserin transkripsiyonunda bazı bazı hatalar vardır. Ayrıca Çince pinyin sisteminin etkisiyle bazı kelimelerin fonetik yapısına hatalı yaklaşmış ve bazı harflerin transkripsiyonu yanlış yapılmıştır; edisyon sürecinde Uyğurca ve Çince metinler arasında birçok yazım ve baskı hatası meydana gelmiştir.

Chen Zongzhen, aynı yazarlar tarafından hazırlanan *Uyğurca Ofisi Sözlüğü*’nün transkripsiyonu üzerine makalesinde çeşitli düzeltme önerileri sunmuştur. Bu öneriler arasında Çince karakterlerin yanlış yazımı, Uyğurca ünlülerin kalın-ince ve dar-geniş konumlarının belirlenmesi ile b/p ve g/k gibi ünsüzlerin doğru transkripsiyonu yer almaktadır. Chen (2003: 39), Hu ve Huang’ın metni hazırlarken Kırgızca’nın ses yapısına dayandıklarını

özellikle vurgulamıştır. Chen'in düzeltmeleri, *Uygurca Ofisi Belgeleri* için de geçerlidir. Örneğin, 46., 79. ve 82. belgelerde görülen *bolot* kelimesi buna bir örnek olarak gösterilebilir. Bu gibi nedenlerden, söz konusu kitabın kullanımı sırasında dikkatli olunması gerekmektedir.

Mihrigül Helil ve Ablajan Yüsüp (2017) ise, hem St. Petersburg hem de Tōyō Bunko nüshalarında yer alan bir belgeyi inceleyerek gramer açısından detaylı analizler yapmıştır. Bu çalışma, Uygurca kelimelerin detaylı açıklamalarını sunmanın yanı sıra, metindeki hatalı gramer formlarını tespit etmiş ve düzeltme önerileri getirmiştir. Böylece, bu belgelerin çeviri özelliklerine önemli katkılar sağlanmış ve metinlerin daha doğru anlaşılmasına olanak tanınmıştır.

2018 yılında Zhuang Ziyi, *Uygurca Ofisi Ders Metinlerinde Çince-Uygurca Ses Denklikleri* başlıklı bir makale yayımlamıştır. Yazar, bu çalışmada Çince ve Uygurca metinler arasında ses açısından denk gelen kelimelerin ilişkilerini analiz etmiş; özel isimlerin Çince çevirilerini ve Çince'den ödünç alınan kelimeleri incelemiştir. Zhuang Ziyi'nin 2022 yılında tamamladığı *Yuan ve Ming Dönemi Uygurca Metinler ile Çincenin Ses Karşılaştırmaları* başlıklı doktora tezinin dördüncü bölümünde, "Ming Dönemi Uygurca Metinlerinde Çince Ses Olayları" başlığı altında üç ana metin incelenmiştir. Bu metinlerden biri, Uygurca Ofisi Belgeleridir. Söz konusu bölümde, Ming dönemi Çincesinin fonetik özellikleri detaylı bir şekilde ele alınmış; metinde yer alan ses denklikleri analiz edilerek Ming dönemi Çincesinin fonetik yapısı kapsamlı bir biçimde incelenmiştir.

6. Uygurca Ofisi Belgeleri'nin Nüshaları

Uygurca Ofisi Belgelerinin bilinen birçok nüshası mevcuttur:

Tōyō Bunko nüshası. Tōyō Bunko'da bulunan nüsha, Ming Hanedanlığı dönemine ait bir kopyadır. Bu nüshanın bir kopyası Çin Minzu Üniversitesi Kütüphanesi'nin Eski Kitaplar Bölümünde seri numarası 144079 ve kitap tarama numarası 552.6/3 kaydıyla yer almaktadır. Toplam 15 adet belgeden oluşmaktadır, bu nüsha üzerinde henüz çalışma yapılmamıştır. Bu nüshadaki metinler, Çin Devlet Kütüphanesi nüshasındaki bazı metinlerden farklılık göstermektedir. Çince karakterlerin yazım özelliklerine dayanarak, iki nüshanın farklı kâtipler tarafından yazıldığı anlaşılmaktadır. (Hu & Huang 1984: 17; Yunusoğlu 2012: 26).

Çin Devlet Kütüphanesi nüshası. Qing Hanedanlığı döneminde basılmış kopya olan bu nüsha, Çin Devlet Kütüphanesi'nde 10508 kayıt

numarası ile bulunmaktadır. Bu nüsha, Qing Hanedanlığı döneminde basılmış bir kopyadır. Toplam 89 adet belgeden oluşmaktadır. Sayfalarının kenarlarında “Uygurca Ofisi Dersliği” (Gaochangguan Ke) 高昌館課 ibaresi yer almakta, ilk cilt kapağında ise “Zhang Airuo’nun damgası” (Zhang Airuo Zhang) 張璠若章 ve “Yutang sarayına ait” (Yutang Daiyu) 玉堂待御 şeklinde iki mühür bulunmaktadır. Bu versiyon, 1988 yılında Wenxian Yayınevi tarafından yayımlanan “Pekin Kütüphanesi Eski Eserler Koleksiyonu Serisi”nin (Beijing Tushuguan Guji Zhenben Congkan) 北京圖書館古籍珍本叢刊 altıncı cildinde yer almaktadır (sayfa 239-324). Hu ve Huang’ın çalışmaları bu nüshaya dayanmaktadır.

Fudan Üniversitesi nüshası. Bu nüsha, Xuxiu Siku Quanshun, Jingbu, Xiaoxuelei 續修四庫全書・經部・小學類 içinde yer almaktadır. 2002 yılında Shanghai Eski Eserler Yayınevi, Huayi Yiyu 華夷譯語 başlığı altında, tek cilt halinde yayımlanmıştır. *Uygurca Ofisi belgeleri* 554-609 sayfalarda yer almaktadır, toplam 56 belgeden oluşmaktadır. İlk bölümün sağ alt köşesinde Eski Koku Köşkü (Guxianglou) 古香樓 ve Xiuning Wang Jiqing’in Kitaplığı (Xiuning Wang Jiqing Jia Cangshuji) 休甯汪季青家藏書籍 damgaları yer alır, bu nedenle eserin Qing Dönemi kitap koleksiyoncusu Wang Wenbo’ya 汪文柏 ait olduğu düşünülmektedir.

Berlin Devlet Kütüphanesi Hirth Koleksiyonu nüshası. Berlin Devlet Kütüphanesinde saklanmaktadır. Bu nüsha, Alman Sinolog Friedrich Hirth (1845–1927) tarafından toplanmıştır. Eser, sözlük (zazi) 雜字 ve belgeler (laiwen) 來文 bölümlerini içermekte olup, Avrupa’da korunan en erken tarihli ve en eksiksiz el yazmalarından biridir. Toplam 40 belgeyi içermektedir.

Paris nüshası. Fransa Milli Kütüphanesi’nde muhafaza edilmektedir. Bu nüsha, Jean Joseph Marie Amiot (1718-1793) tarafından toplanmıştır. sözlük (zazi) 雜字 ve belgeler (laiwen) 來文 bölümlerini içermektedir. Ligeti, çalışmasında bu nüshaya atıfta bulunmuştur. Toplam 15 belgeden oluşmaktadır.

G. Ros(e) Koleksiyonu nüshası. Bu nüsha, G. Ros(e) koleksiyonunda yer almakta olup, sözlük (zazi) 雜字 ve belgeler (laiwen) 來文 bölümlerini içermektedir.

Naikaku Bunko nüshası. Japonya Naikaku Bunko’da 內閣文庫 saklanmaktadır. Bu nüsha yalnızca belgeler (laiwen) 來文 bölümünü içermektedir.

Uygurca Ofisi Belgeleri Nüshalarının Karşılaştırması

Bu çalışma, yazarın daha önce derlediği Tōyō Bunko nüshası, Çin Devlet Kütüphanesi nüshası, Fudan Üniversitesi nüshası, Berlin nüshası ve Paris nüshası incelenerek gerçekleştirilecektir. Çalışma, ana numaralandırma sistemi (1-90) ekseninde, bu beş önemli nüshadaki metinlerin eksik veya mevcut özelliklerini tam olarak sunmayı amaçlamaktadır. Ayrıca bu nüshalar, numaralandırmaya göre karşılaştırmalı incelenmiştir.

No.	Tōyō Bunko	Çin Devlet Kütüphanesi	Fudan Üniversitesi nüshası	Berlin nüshası	Paris nüshası
1	1	-	1	1	1
2	2	1	2	2	2
3	3	-	-	-	-
4	4	2	3	3	-
5	5	3	4	4	-
6	-	4	-	-	-
7	6	5	5	5	-
8	7	6	6	6	-
9	8	7	-	-	-
10	9	8	7	7	3
11	10	9	8	8	4
12	11	10	9	9	-
13	12	11	10	10	5
14	14	12	11	11	6
15	13	13	12	12	7
16	15	14	13	13	8
17	-	15	14	14	9
18	-	16	15	15	10
19	-	17	16	16	11
20	-	18	17	17	12
21	-	19	18	18	13
22	-	20	19	19	-
23	-	21	20	20	14
24	-	22	21	-	-
25	-	23	22	-	15
26	-	24	23	-	-
27	-	25	24	-	-
28	-	26	25	-	-

29	-	27	26	-	-
30	-	28	27	-	-
31	-	29	28	-	-
32	-	30	29	-	-
33	-	31	30	-	-
34	-	32	31	-	-
35	-	33	32	-	-
36	-	34	33	-	-
37	-	35	34	-	-
38	-	36	-	-	-
39	-	37	-	-	-
40	-	38	-	-	-
41	-	39	36	22	-
42	-	40	37	23	-
43	-	41	38	24	-
44	-	42	39	25	-
45	-	43	40	26	-
46	-	44	47	33	-
47	-	45	48	34	-
48	-	46	49	35	-
49	-	47	50	36	-
50	-	48	51	37	-
51	-	49	52	38	-
52	-	50	53	39	-
53	-	51	54	40	-
54	-	52	55	-	-
55	-	53	56	-	-
56	-	54	41	27	-
57	-	55	42	28	-
58	-	56	43	29	-
59	-	57	44	30	-
60	-	58	45	31	-
61	-	59	46	32	-
62	-	60	-	-	-
63	-	61	-	-	-
64	-	62	-	-	-
65	-	63	-	-	-
66	-	64	-	-	-

67	-	65	-	-	-
68	-	66	-	-	-
69	-	67	-	-	-
70	-	68	-	-	-
71	-	69	-	-	-
72	-	70	-	-	-
73	-	71	-	-	-
74	-	72	-	-	-
75	-	73	-	-	-
76	-	74	-	-	-
77	-	75	-	-	-
78	-	76	-	-	-
79	-	77	-	-	-
80	-	78	-	-	-
81	-	79	-	-	-
82	-	80	-	-	-
83	-	81	-	-	-
84	-	82	-	-	-
85	-	83	-	-	-
86	-	84	-	-	-
87	-	85	-	-	-
88	-	86	-	-	-
89	-	87	-	-	-
90	-	-	35	21	-

Bu çalışmada, Çin Devlet Kütüphanesi nüshası temel alınacaktır. Hu Zhenhua ile Huang Runhua'nın numaralandırma sistemine göre düzenlenen ana numaralar (1-87) kapsamında toplam 87 belge incelenmiştir. Hu Zhenhua ve Huang Runhua, 88. ve 89. olarak numaralandırdığı iki belgenin yalnızca Çincesini yayımlamıştır. Ancak bu iki belge aslında Moğolca Ofisi Belgeleri arasında yer alan 63. ve 94. numaralı belgelerdir (Wuyun Gaowa 2014: 190, 199). Bu nedenle, çalışmamızın kapsamına dahil edilmemiştir.

Tōyō Bunko nüshası, Berlin nüshası, Fudan Üniversitesi nüshası ve Paris nüshasında yer alan ana numara 1, her ne kadar Çin Devlet Kütüphanesi nüshasında eksik olsa bile, metin karşılaştırmaları sonucunda bu metnin bağımsız bir varyant olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple, bağımsız bir metin olarak değerlendirilmiş ve metin sayısı $87+1=88$

belgeye çıkarılmıştır. Tōyō Bunko nüshasından alınan tamamlayıcı eklemelerle bu sayı bir metin daha artırılarak 88+1=89'a ulaşmıştır.

Fudan Üniversitesi nüshasının 35 numaralı metni ile Berlin nüshasının 21 numaralı metni, içerik açısından doğrulama işlemine tabi tutulmuş ve her iki metnin aynı belgeye ait olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle tek bir belge olarak sayılmış ve nihai toplam, 89+1=90'a ulaşmıştır.

7. Metin

FD554a

FD554b

(1) 哈密地面差來使臣把把格	001 1 qamul yer yañaq yumşap: çäi kälip elçi babaga
(2) 等	002 2 başlıy
(3) 皇帝前叩頭奏奴婢地方風寒土	003 3 taimiñ haqan tapuyınta baş çal öçip qul kişi yer sarı
(4) 冷無希罕物件今差使臣將	004 4 yel sovuq boltı: qam topraq sovuq toñdı : liñ yoq
(5) 阿魯骨馬四匹羚羊角三十	005 5 tañsuq nāmā türklüg amtı yumşap: çäi elçi tutum
(6) 枝進貢去瞭望	006 6 arýumaq tört pi soya üç on çıbıqı tartıp bardı
(7) 天皇帝憐憫怎生	007 7 inayät: oñ
(8) 恩賜奏得	008 8 t[ä]ñri haqan erinčkäp: län-min nätäg-mä
(9) 聖旨知道	009 9 utlı soyurqap: si öçip taptı
	010 10 yarlıq bilür

2. (TB2, ÇDK1¹, FD2, B2, P2)

ÇDK (Çincesi esksik), FD555a

ÇDK239a, FD555b

(1) 哈密地面差使臣把把格奏	011 1 qamul yer yañaq yumşap: çäi elçi babaga
(2) 望	012 2 öçip inayät
(3) 朝廷洪福奴婢來京進	013 3 üstünki uluy buyan qul kişi

¹ Bu sıralama, Pekin Kütüphanesi Eski Eserler Yayın Editör Grubu (Beijing Tushuguan Guji Chuban Bianjizu)北京图书馆古籍出版编辑组 tarafından hazırlanan Pekin Kütüphanesi Eski Eserler Koleksiyonu Serisi, 6. Cilt, Ek Bölüm, Venxian Chubanshe, 1988, s. 239–324'teki bilgilere dayanmaktadır.

貢求討	kälip kiñši: kiñ
(4) 回去乞賜胸背通袖膝 襴青	014 4 tartıp yalbarıp tiläptur: tau yanıp bar tiläp
(5) 紅布匹等物望	015 5 soyurqap: si kögüz-luq yağal toruğ kök
(6) 賜與的奏得	016 6 qızıl: quñ böz pi başlıy nämä inayät: oñ
(7) 聖旨知道	017 7 soyurqap: si berip-niñ: ti öçip taptı
	018 8 yarlıq bilür

3. (TB3)

(1) 總兵館行文書說與 各處邊	019 1 zuñbıñ bäg yorı bitig: vun-şıu sözlä berip
(2) 衛館軍每知道	020 2 öñi bölük qıdıy vi bäg čärig mui bilür
(3) 朝廷恩賜如天地一 般設立邊	021 3 üstünki utlı soyurqap: si qaltı täñri yer oğşatı
(4) 衛衙門升授官職管 束軍人	022 4 turıyuzyač qıdıy vi yamun namaptur: şıñ-luq
(5) 各守本等不要生事 如今或	023 5 berip: şib bäg čärig qatayalap: kün
(6) 有一等不遵守法度 的差巡	024 6 yerçımlap: şuu čärig kişi saqlap bodun
(7) 視人拿住送在總兵 館處嚴	025 7 başlıy tüzi alıuçı tuypup iş amtıqı käräk:
(8) 加整治重罪不饒	026 8 küüä bar ärki bir başlıy tüzi saqlap yırlap ²
	027 9 yasaqnı törü mä: fa du-niñ: ti yumşap: čäi
	028 10 'n'd'b: zun körüp: şı kişi tutup käl: na turayın uzat
	029 11 başladı zuñbıñ bäg bölük öpkälip: yän namap: kia
	030 12 yaraşturup ayır yazuq boşumas

² yırlap olmalıdır.

4. (TB4, ÇDK2, FD3, B3)

ÇDK239b, FD556a

ÇDK240a, FD556b

- (1)哈密地面差來使臣都督僉
(2)事力伯顏答
(3)大明皇帝前叩頭奏先年因地方
(4)不安少差人來進貢如今路
(5)途平穩今差使臣到京朝見
(6)將驢馬十匹西馬四匹進貢
(7)去瞭望
(8)朝廷收留的怎生
(9)恩賜奏得
(10)聖旨知道

- 031 1 qamul yer yañaq yumşap: çäi kälip elçi tuu-tu samşı
032 2 libayanda
033 3 taimiñ haqan tapuyınta baş çal öcip burun: sän yıl munıñ-täg
034 4 : yin³ yer sarı tüzi enç-täg: am az yumşap: çäi
035 5 kişi kälip tartıp amtıqı yol: tuu luq⁴ tüz⁵ amrılurmiş
036 6 :ün amtı yumşap: çäi elçi yetip: tau
037 7 kiñşi: kiñ çayur tutum ahta on pi kädin at
038 8 tört pi tartıp bardı inayät: on
039 9 üstünki yıyıp ärzün-niñ: ti nätäg-mä
040 10 utlı soyurqap: si öcip taptı
041 11 yarlıq bilür

5. (TB5, ÇDK3, FD4, B4)

ÇDK240b, FD557a

ÇDK241a, FD557b

- (1)哈密地面差來使臣都督僉
(2)事力伯顏答仰望
(3)天皇帝洪福奴婢每來京進貢求
(4)討回去乞賜織金緞子二匹
(5)青二匹素二匹

- 042 1 qamul yer yañaq yumşap: çäi kälip elçi tuu-tu
043 2 samşı libayanda inayät
044 3 täñri haqan uluy buyan qul kişi mui kälip kiñşi: kiñ
045 4 tartıp yalbarıp tiläptur: tau yanıp bar tiläp
046 5 soyurqap: si altunluy tavar eki pi kök eki pi
047 6 sidam eki pi çini ayaq çini täpşi

³ Bu kelime TB'de eksik yazılmıştır.

⁴ B, ÇDK: yol: luq tuu, TB:: yol: tuu luq, buradaki luq tuu Çince lutu 路途'nun ses çevirisidir, bu sebepten TB'deki biçim yanlış olarak görülmelidir.

⁵ Bu kelime TB'de eksik yazılmıştır.

磁碗磁碟乞	tiläp
(6)賜與的奏得	048 7 soyurqap: si berip-niñ: ti öčip taptı
(7)聖旨知道	049 8 yarlıq bilür

6. (ÇDK4)

ÇDK241b

ÇDK242a

近年邊方法度嚴謹晝
夜用心設法處治嚴加
禁約賊盜少有地方安
穩人民快樂

050 1 yaqın yıl qıdıy sarı yasaqnı
törü-mä : fadu
051 2 öpkälip: yän ärksingülüg: kin
kündüz kečä köñül tägürüp
052 3 turyuzyač: še nomča bölük
yasanıp öpkälip: yän
053 4 namap: kiia käsätkü oyırı
qaraqçı az bar ärki yer
054 5 sarı amrılurmış elkün
mäñiläyür

7. (TB6, ÇDK5, FD5, B5)

ÇDK242b

ÇDK243a

(1)哈密地面差來使臣
把把亦
(2)速等
(3)大明皇帝前叩頭奏
奴婢每來京
(4)朝見將本土出產方
物進貢
(5)驢馬二匹玉石皮條
等物仰
(6)望
(7)朝廷憐憫收留的怎
生
(8)恩賜奏得
(9)聖旨知道

055 1 qamul yer yañaq yumşap: čäi
kälip elči baba
056 2 yesu başlıy
057 3 taimiñ haqan tapuyınta baş čal
öčip qul kişi mui kälip
058 4 kiñşi: kiñ çayur tutum bodun
topraq çıqıp
059 5 çiqılur sarı nāmā tartıp ahta
eki pi qaş taş tasma başlıy nāmā
inayät
060 6 üstünki erinčkäp: län-min
yıyıp ärzün-niñ: ti nātäg-[mä]
061 7 utlı soyurqap: si öčip taptı
062 8 yarlıq bilür

8. (TB7, ÇDK6, FD6, B6)

ÇDK243b

ÇDK244a

- (1)哈密地面差來使臣
把把亦
(2)速等奴婢到京朝見
進貢求
(3)討回去乞賜衣服銀
湯瓶銀
(4)壺等件奏得
(5)聖旨知道

- 063 1 qamul yer yañaq yumşap: čäi
elči baba
064 2 yesu başlıy qul kişi yetip: tau
kiñşi: kiñ
065 3 çayur tartıp yalbarıp tiläptur:
tau yanıp bar
066 4 tiläp soyurqap: si ton fuu
kümüš abčama
067 5 kümüş hupıñ başlıy türklüg
öçip taptı
068 6yarlıq bilür

9. (TB8, ÇDK7⁶)

ÇDK244b

TB

- (1)吩咐守邊官軍知
道俱各謹
(2)慎或有賊人在邊
牆外打圍
(3)牧放謹守地方差
人哨瞭如
(4)有賊人走過邊內
即調大軍
(5)捉獲重罪不饒

- 069 1 tanurmän saqlap qıdıy bağ čärig
bilür barča
070 2 öñi ärksingülüg: ki[n] qatıylanıp:
kin birök mä
071 3 :küüä bar ärki oyırı kişi barınta
qıdıy tam: sam
072 4 taşqarı: uy avlap quşlap
yı[l]qıların qodup
073 5 ärksingülüg: kin saqlap yer sarı
yumşap: čäi
074 6 kişi qarayul qaltı bar ärki oyırı kişi
075 7 qaçtı kächti qıdıy içkäri tavraq: si
taldanlap
076 8 :tau bädük čärig tutup käl: čoo
turayın: quu
077 9 ayır yazuq boşumas

⁶ Bu belgenin Uygurcası sadece TB'de görülmektedir.

10. (TB9, ÇDK8, FD7, B7, P3)
ÇDK245b **ÇDK245a**

<p>(1)火州王撒哈刺奏這幾年因</p> <p>(2)地方不安不曾差使臣來京</p> <p>(3)朝貢今聞得地方安穩仰賴</p> <p>(4)朝廷洪福天下人時安穩我
撒</p> <p>(5)哈刺備馬六匹玉石一塊重</p> <p>(6)五斤今差頭目罕完前去到</p> <p>(7)京進貢去了奏得</p> <p>(8)聖旨知道</p> | <p>078 1 qočo oŋ saqara: öčip munda
năčä yıl munıŋ</p> <p>079 2 täg: yin yer sarı tüzi enč-
täg: am tüzi</p> <p>080 3 siŋ yumšap: čäi elči kälip
kiŋši: kiŋ</p> <p>081 4 yöküngäli čökkäli amtı ešit:
vun taptı yer sarı</p> <p>082 5 [amrılırturmiş inayät: yaŋ-lai</p> <p>083 6 üstünki uluŋ buyan täŋri
altın elkün]</p> <p>084 7 amrılırturmiş män saqara
tolu at altı pi qaš taš</p> <p>085 8 bir kăsäk ayır beš batman
amtı yumšap: čäi</p> <p>086 9 tau-mu han-on tapuyınta
bar yetip: tau kiŋši</p> <p>087 10 :kiŋ tartıp bardı öčip taptı</p> <p>088 11 yarlıq bilür</p> |
|--|---|

11. (TB10, ÇDK9, FD8, B8, P4)
ÇDK246b **ÇDK246a**

<p>(1)火州地面差來使臣
罕完前</p> <p>(2)來到京進貢事完求
討賞賜</p> <p>(3)回去望賜與織金緞
子素青</p> <p>(4)緞子並磁磔等件奏
得聖</p> <p>(5)旨知道</p> | <p>089 1 qočo yer yaŋaq yumšap: čäi
kälip elči qan</p> <p>090 2 on tapuyınta kälip yetip: tau
kiŋši: kiŋ</p> <p>091 3 tartıp iş büt[t]i: on yalbarıp
tiläptur: tau</p> <p>092 4 soyurqap bar yanıp inayät: oŋ
soyurqap: si</p> <p>093 5 berip altun-luŋ tavar sidam
kök tavar yänä-mä</p> <p>094 6 čini täpši başlıŋ türklüg öčip
taptı</p> <p>095 7 yarlıq bilür</p> |
|--|---|

12. (TB11, ÇDK10, FD9, B9)

ÇDK247b

ÇDK247a

(1)哈密地面差來使臣
法虎兒	096 1 qamul yer yañaq yumşap: čäi
kälip elči fahurdıñ
(2)丁	097 2 taimıñ haqan tapuınta baş čal
öçip qul kişi yol: luq
(3)大明皇帝前叩頭奏
奴婢路途行	098 3 tuu yorı qaçtı çıyay inayät: yañ-
lai
(4)走艱難仰賴	099 4 üstünki uluğ buyan tüz enč-täg:
am yetip: tau
(5)朝廷洪福平安到京
今將驢馬	100 5 kiñši: kiñ amtı tutum ahta tört pi
noşadır
(6)四匹礪砂皮條等物
進貢怎	101 6 tasma başlıy nāmā tartıp
(7)生	102 7 nātäg-mä
(8)恩賜奏得	103 8 utlı soyurqap: si öçip taptı
(9)聖旨知道	104 9 yarlıq bilür

13. (TB12, ÇDK11, FD10, B10, P6)

ÇDK248b

ÇDK248a

(1)哈密地面進貢使臣法
虎兒丁	105 1 qamul yer yañaq tartıp elči
fahurdıñ
(2)大明皇帝前叩頭奏奴
婢每多受	106 2 taimıñ haqan tapuınta baş
çal öçip qul kişi mui tälīm
(3)恩賜今回本土望賜與
衣服表裡	107 3 täginip
(4)金繡胸背緞子並磁壺
等件	108 4 utlı soyurqap: si amtı yanıp
bodun topraq inayät: oñ
(5)今乞賜與的奏得	109 5 souyurqap: si berip ton fuu
için taşın altun-luy
(6)聖旨知道	110 6 sančba kögüz-luq tavar
yänä-mä čini hupıñ
	111 7 başlıy türklüg amtı tiläp
soyurqap: si
	112 8 berip-niñ: ti öçip taptı
	113 9 yarlıq bilür

14. (TB14, ÇDK12, FD11, B11, P7)
ÇDK249b **ÇDK249a**

<p>(1)吐魯番地面差使臣火只
 (2)亦思麻因多受
 (3)天恩本土無有好物今將驢馬四
 (4)匹金鋼鑽皮條眼鏡等物來
 (5)京進貢快些打發回去的奏得
 (6)聖旨知道</p> | <p>114 1 turfan yer yañaq yumşap:
 čäi elči hoji
 115 2 ismayin tälim täginip
 116 3 täñri utlı bodun topraq yoq
 bar ärki yahşı nämä
 117 4 amtı tutum ahta tört pi almas
 tasma aynaq
 118 5 başlıy nämä kälip kiñşi: kiñ
 tartıp
 119 6 batıraq uzatıp yanıp bar-niñ:
 ti öčip
 120 7 taptı
 121 8 yarlıq bilür</p> |
|---|--|

15. (TB13, ÇDK13, FD12, B12, P7)
ÇDK250b **ÇDK250a**

<p>(1)土魯番地面差來使臣火只
 (2)亦思麻因等奏奴婢路途遠
 (3)行多受辛苦來京日久仰望
 (4)朝廷憐憫乞賜回去的奏得
 (5)聖旨知道</p> | <p>122 1 turfan yer yañaq yumşap:
 čäi kälip elči
 123 2 hoji ismayin başlıy öčip qul
 kişi yol:luq-tuu
 124 3 yıraq yorı tälim täginip
 tolyaq: sin ämgäk
 125 4 kä[l]ip kiñşi: kiñ kün ür keč:
 kiu inayät
 126 5 üstünki erinčkäp: län-min
 tiläp soyurqap: si
 127 6 yanıp bar-niñ: ti öčip taptı
 128 7 yarlıq bilür</p> |
|--|---|

16. (TB15, ÇDK14, FD13, B13, P8)
ÇDK251b **ÇDK251a**

(1)速壇阿黑麻王差使臣哈只馬哈麻等	<p>129 1 sutan ähmät oñ yumşap: čäi
 elči haji
 130 2 mähämät başlıy</p> |
|---------------------------|--|

(2)大明皇帝洪福前叩頭
奏我是遠	131 3 taimiñ haqan uluy buyan
tapuyınta baş čal öčip män
(3)方人民路途艱難今將
進貢	132 4 ärür yıraq sarı elkün yol:
luq-tuu čıyay
(4)西馬四匹玉石四斤快
些打	133 5 amtı tutum tartıp kädin at
tört pi qaš
(5)發回去的怎生	134 6 taš tört batman batıraq
uzatıp yanıp bar-
(6)恩賜奏得	135 7 nıñ: ti nätäg-mä
(7)聖旨知道	136 8 utlı soyurqap:
137 9 si öčip taptı
138 10 yarlıq bilür

17. (ÇDK15, FD14, B14, P9)
ÇDK252b **ÇDK252a**

(1)速壇阿黑麻王差來使
臣哈	139 1 sutan ähmät oñ yumšap: čäi
kälip elči haji mähämät
(2)只馬哈麻等奏	140 2 başlıy öčip
(3)朝貢到京求討賞賜乞
賜銀壺	141 3 yüküngäli čökkäli yetip : tau
kiñši : kiñ yalbarıp
(4)金碗及磁碗碟等件的
緣故	142 4 tiläptur: tau soyurqap tiläp
soyurqap: si kümüş hupıñ
(5)怎生	143 5 altun ayaq ulatı čini ayaq
täpši başlıy türklüg-niñ
(6)恩賜奏得	144 6 : ti üçün tılayınta nätäg-mä
(7)聖旨知道	145 7 utlı soyurqap: si öčip taptı
146 8 yarlıq bilür

18. (ÇDK16, FD15, B15, P10)
ÇDK253b **ÇDK253a**

(1)戎地面速壇把牙	147 1 yum yer yañaq sutan baya
(2)大明皇帝洪福前叩頭
奏比先年	148 2 taimiñ haqan uluy buyan
tapuyınta baş čal öčip burunqı yıl
arasınta
(3)間差使臣往來行走不
絕只	149 3 : kän yumšap: čäi elči barış
kälış yorı qaçtı üzülmäz
(4)因路途不安少來進再
今因路	150 4 yalıñuz oq: ji munıñ-täg: yin
yol: luq tuu tüzi

(5)途安穩照依前例進貢	151 5 enč-täg: am az kälip tartıp
(6)西馬四匹驢馬六匹今	amtı munıñ-täg: yin
進貢去	152 6 yol: luq tuu amrılturmiş
(7)了怎生	yetärip: jau-yi tapuyınta
(8)恩賜奏得	153 7 qau-li tartıp kädin at tört pi
	ahta altı pi amtı
	154 8 tartıp bardı nätäğ-mä
	155 9 utlı soyurqap: si öčip taptı
	156 10 yarlıq bilür

19. (ÇDK17, FD16, B16, P11)**ÇDK254b****ÇDK254a**

(1)速壇阿黑麻王	157 1 sutan ähmät oñ
(2)大明皇帝洪福前叩頭	158 2 taimıñ haqan uluy buyan
奏奴婢差	tapuyınta baş čal öčip qul kişi
(3)使臣往來我每年老的	yumşap
祝贊年小的效力仰望	159 3 : čäi elči barış kälis bizlär yıl
(4)朝廷洪福	qarı-nıñ: ti alqış
(5)上天可憐見今差使臣	160 4 yıl kičig-nıñ: ti açırılıy berdi
火只法虎	inayät
(6)兒丁迭兒必失進貢阿	161 5 üstünki uluy buyan
魯骨馬	162 6 üstün täñri kätirkäp: ko-län-
(7)四匹去了怎生	kän amtı yumşap: čäi elči
(8)恩賜奏得	163 7 hoji fahurdiñ dārbiş tartıp
(9)聖旨知道	aryumaq tört pi bardı
	164 8 nätäğ-mä
	165 9 utlı soyurqap: si öčip taptı
	166 10 yarlıq bilür

20. (ÇDK18, FD17, B17, P12)**ÇDK255b****ÇDK255a**

(1)速壇阿黑麻王差來	167 1 sutan ähmät oñ yumşap: čäi
(2)朝貢使臣火只法虎兒	kälip
丁迭兒	168 2 yüküngäli čökkäli elči hoji
(3)必失求討回還本土給	fahurdiñ dārbiş yalbarıp
賜蟒	169 3 tiläptur: tau yanıp tölägülük
(4)龍並磁碗磁碟等件賞	bodun topraq berip: gi
	170 4 soyurqap: si mañluñ yänä-

賜與	mä čini ayaq čini täpši
(5)的奏得	171 5 başlıy türklüg soyurqap
(6)聖旨知道	berip-niñ: ti öčip taptı
	172 6 yarlıq bilür

21. (ÇDK19, FD18, B18, P13)
ÇDK256b **ÇDK256a**

(1)哈密地面差來使臣把 把格	173 1 qamul yer yañaq yumşap:čäi kälip elči babaga
(2)等	174 2 başlıy
(3)皇帝洪福前叩頭奏奴 婢在	175 3 taimiñ haqan uluy buyan tapu yınta baş čal öčip qul kişi barınta
(4)路多受辛苦十分用心 今將	176 4 yol tälim täginip tol yaq: sin ämgäk artuq köñül tägürüp
(5)阿魯骨馬二匹羚羊角 三十	177 5 amtı tutum ar yumaq eki pi soya üç on čıbıq-ı
(6)枝進貢到京奏得	178 6 tartıp yetip: tau kiñşi: kiñ öčip taptı
(7)聖旨知道	179 7 yarlıq bilür

22. (ÇDK20, FD19, B19)
ÇDK257b **ÇDK257a**

(1)哈密地面差來進貢使臣把	180 1 qamul yer yañaq yumşap:
(2)把格等奏奴婢來京求討回	čäi kälip tartıp elči babaga
(3)去仰望	181 2 başlıy öčip qul kişi kälip kiñşi: kiñ yalbarıp
(4)朝廷憐憫賞賜衣服表裡金 壺	182 3 tiläptur: tau yanıp bar inayät
(5)金碗磁碟等件怎生	183 4 üstünki erinčkäp: län-min soyurqap ton fuu için taşın altun
(6)恩賜奏得	184 5 hupıñ altun ayaq čini täpši
(7)聖旨知道	başlıy türklüg nätäg-mä
	185 6 utlı soyurqap: si öčip taptı
	186 7 yarlıq bilür

23. (ÇDK21, FD20, B20, P14)**ÇDK258b****ÇDK258a**

(1) 亦力把力地面專差使臣頭	187 1 ili bali yer yañaq uýrayu yumşap: čäi elči tau-mu
(2) 目拾刺馬哈木舍等	188 2 šila mahamutša başlıy
(3) 大明皇帝洪福前叩頭奏奴婢在	189 3 taimiñ haqan uluy buyan tapuyınta baş čal öčip qul kişi barınta
(4) 路行走多受勞苦地方不出	190 4 yol yorı qaçtı tälim täginip tolyaq: lau ämgäk yer sarı
(5) 好物今進貢驢馬三匹西馬	191 5 tüzi čıqıp yahşı nāmā amtı tartıp ahta üç pi
(6) 二匹到京奏得	192 6 kädin at eki pi yetip: tau kiñši: kiñ öčip
(7) 聖旨知道	193 7 taptı
	194 8 yarlıq bilür

24. (ÇDK22, FD21)**ÇDK259b****ÇDK259a**

(1) 亦力把力地面差頭目拾刺	195 1 ili bali yer yañaq yumşap: čäi tau-mu šila mahamutša
(2) 馬哈木舍等	196 2 başlıy
(3) 朝貢回還求討賞賜仰望	197 3 yüküngäli cökkäli yanıp tölägülük yalbarıp tiläptur: tau
(4) 朝廷憐憫給賜胸背緞子並磁	198 4 soyurqap inayät
(5) 碗磁碟等件奏得	199 5 üstünki erinčkäp: län-min berip: gi soyurqap: si kögüz-
(6) 聖旨知道	200 6 luq tavar yänä-mä čini ayaq čini täpši başlıy türklüg
	201 7 öčip taptı
	202 8 yarlıq bilür

25. (ÇDK23, FD22, P15)**ÇDK260b****ÇDK260a**

(1) 哈密地面差來使臣都督	203 1 qamul yer yañaq yumşap: čäi kälip elči tuu-tu samši

僉	204 2 libayanda
(2)事力伯顏答	205 3 taimiñ haqan uluy buyan
(3)大明皇帝洪福前叩頭奏	tapuyınta baş čal öčip qul kiši
奴婢照	yetärip
(4)依先年事例來京進貢金	206 4 : jau-yi burun: sän yıl iş qau-
鋼	li kälip kiñši: kiñ
(5)鑽番紅花驢馬二匹望	207 5 tartıp almas zaparan ahta eki
(6)朝廷憐憫收留的奏得	pi inayät: oñ
(7)聖旨知道	208 6 üstünki erinčkäp: län-min
	yrıyp ärzün-niñ: ti öčip taptı
	209 7 yarlıq birur

26. (ÇDK24, FD23)

ÇDK261b

ÇDK261a

(1)哈密地面差來使臣都督	210 1 qamul yer yañaq yumšap:
僉	čäi kälip elči tuu-tu samši
(2)事力伯顏答	211 2 libayanda
(3)大明皇帝洪福前叩頭奏	212 3 taimiñ haqan uluy buyan
使臣來	tapuyınta baş čal öčip elči kälip
(4)朝貢日久求討回去仰望	213 4 kiñši: kiñ
(5)朝廷憐憫賜與大紅緞子	214 5 yüküngäli čökkäli kün ür
白緞	keč: kiu yalbarıp tiläptur: tau
(6)子並金壺銀壺等件奏得	215 6 yanıp bar inayät
(7)聖旨知道	216 7 üstünki erinčkäp: län-min
	soyurqap: si berip al tavar
	217 8 yürüñ tavar yänä-mä altun
	hupıñ kümüş hupıñ
	218 9 başlıy türklüg öčip taptı
	219 10 yarlıq bilür

27. (ÇDK25, FD24)

ÇDK262b

ÇDK262a

(1)滿刺馬哈麻專差使臣哈	220 1 molla mähämät oñ uyrayu
只等	yumšap: čäi elči haji başlıy
(2)大明皇帝洪福前叩頭奏	221 2 taimiñ haqan uluy buyan
奴婢每	tapuyınta baş čal öčip qul
(3)在路辛苦將方物進貢了	222 3 barınta yol tolyaq: sin
	ämğäk tutum sarı nāmā tartıp

今	223 4 läu amtı yalbarıp tiläptur:
(4)求討賞賜回去奏得	tau soyurqap yanıp bar
(5)聖旨知道	224 5 öčip taptı
	225 6 yarlıq bilür

28. (ÇDK26, FD25)**ÇDK263b****ÇDK263a**

(1)火州王撒哈刺差頭目罕 完	226 1 qočo oñ saqara yumšap: čäi tau-mu han-on başlıy
(2)等	227 2 taimiñ haqan uluy buyan
(3)大明皇帝洪福前叩頭奏 這幾年	tapuyınta baş čal öčip munda näčä yıl
(4)地方無有希罕好物誤了 進	228 3 yer sarı yoq bar ärki tañsuq yahşı nämä kăčikür
(5)貢今聞得	229 4 tartıp amtı eşit: vun taptı
(6)朝廷天下太平我撒哈刺 備馬	230 5 üstünki täñri altın enč-äsän män saqara tolu at on pi
(7)十匹玉石一塊進貢去了	231 6 qaş taş bir kăsäk tartıp bardı
(8)恩賜褰得	232 7 utlı soyurqap: si öčip taptı
(9)聖旨知道	233 8 yarlıq bilür .

29. (ÇDK27, FD26)**ÇDK264b****ÇDK264a**

(1)火州地面差來使臣頭目 罕	234 1 qočo yer yañaq yumšap: čäi kälip elči tau-mu han-
(2)完等奏	235 2 on başlıy öčip
(3)朝廷前求討衣服胸背緞 子素	236 3 üstünki tapuyınta yalbarıp tiläptur: tau ton fuu kögüz-lüg
(4)青緞子紅絹磁碗磁碟	237 4 tavar sidam kök tavar qızıl: quñ torqu yänä-mä
(5)恩賜遠人的奏得	238 5 čini ayaq čini täpši
(6)聖旨知道	239 6 utlı soyurqap: si yıraq kişi- niñ: ti öčip taptı
	240 7 yarlıq bilür

30. (ÇDK28, FD27)

ÇDK265b

ÇDK265a

(1)哈密地面差使臣法虎兒
丁	241 1 qamul yer yañaq yumşap:
čäi elči fahurdiñ başlıy
(2)等	242 2 taimiñ haqan uluy buyan
tapuyınta baş čal öcip qul kişi mui
(3)大明皇帝洪福前叩頭奏
奴婢每	243 3 barınta yol yorı qaçtı çıray
tälim täginip tolyaq:
(4)在路行走艱難多受勞苦
今	244 4 lau ämgäk amtı tutum qaş
taş noşadır tasma başlıy nämä
(5)將玉石為囟砂皮條等物
進貢	245 5 tartıp yetip: tau kiñşi: kiñ
246 6 utlı soyurqap: si berip-niñ: ti
(6)到京	öcip taptı
(7)恩賜與的奏得	247 7 yarlıq bilür
(8)聖旨知道	

31. (ÇDK29, FD28)

ÇDK266b

ÇDK266a

(1)哈密地面差來使臣法虎
兒	248 1 qamul yer yañaq yumşap:
čäi kälip elči fahurdiñ
(2)丁等	249 2 başlıy
(3)大明皇帝洪福前叩頭奏
使臣來	250 3 taimiñ haqan uluy buyan
tapuyınta baş čal öcip elči kälip
kiñşi
(4)京日久求討	251 4: kiñ kün ür keč: kiu yalbarıp
tiläptur: tau
(5)恩賜回去今賜與織金胸
背緞子	252 5 utlı soyurqap: si yanıp bar
amtı
(6)紅錦紫錦洗白衣服等件
奏	253 6 soyurqap: si berip altunluy
kögüz-luq tavar qızıl: quñ
(7)得	254 7 qarqumı şipkin qarqumı
kändir ton fuu başlıy türklüg
(8)聖旨知道	255 8 öcip taptı
256 9 yarlıq bilür

32. (ÇDK30, FD29)**ÇDK267b****ÇDK267a**

(1)把丹沙地面速壇馬黑麻王	257 1 badanša yer yaŋaq sutan mähämät oŋ yumšap: čäi
(2)差使臣火只忽辛敏哈秃等	258 2 elči hoji usin miŋqatu başlıy
259 3 taimiŋ haqan uluy buyan tapuyınta baş čal öcip qul kiši mui
(3)大明皇帝洪福前叩頭奏奴婢每	260 4 yetärip: jau-yi burun: sän yıl iş qau-li tartıp kädin
(4)照依先年事例進貢西馬二	261 5 at eki pi arıyumaq beš pi ahta toquz pi bardı
(5)匹阿魯骨馬五匹驢馬九匹去了奏得	262 6 öcip taptı
263 7 yarlıq bilür
(6)聖旨知道	

33. (ÇDK31, FD30)**ÇDK268b****ÇDK268a**

(1)把丹沙地面速壇馬黑麻王	264 1 badanša yer yaŋaq sutan mähämät oŋ uyrayu yumšap:
(2)專差使臣火只忽辛敏哈秃等來京	265 2 čäi elči hoji usin miŋqatu başlıy kälip kiŋši: kiŋ
(3)朝貢求討回去仰望	266 3 yöküngäli čökkäli yalbarıp tiläptur: tau yanıp bar inayät
(4)朝廷憐憫賜與奴婢每織金緞	267 4 üstünki erinčkäp: län min soyurqap: si berip qul kiši mui
(5)子素青緞子等件奏得	268 5 altunluy tavar sidam kök tavar başlıy türklüg öcip
(6)聖旨知道	269 6 taptı
270 7 yarlıq bilür

34. (ÇDK32, FD31)**ÇDK269b****ÇDK269a**

(1)滿刺馬哈麻差來使臣哈只	271 1 molla mähämät yumšap: čäi kälip elči haji başlıy
(2)等	272 2 taimiŋ haqan uluy buyan

(3)大明皇帝洪福前叩頭奏
奴婢遠	tapuyınta baş çal öçip qul kişi
yıraq
(4)在邊方守護書夜用心今
將	273 3 barınta qıdıy sarı saqlap
iptip kündüz keçä köñül täğürüp
(5)阿魯骨馬二匹驢馬三匹
金	274 4 amtı tutum arıyumaq eki pi
ahta üç pi almas zaparan
(6)鋼鑽番紅花等物進貢去
了	275 5 başlıy nāmā tartıp bardı öçip
taptı
(7)奏得	276 6 yarlıq bilür
(8)聖旨知道	

35. (ÇDK33, FD32)

ÇDK270b

ÇDK270a

(1)滿刺馬哈麻差來使臣哈只	277 1 molla mähämät yumşap: çäi
(2)等到京進貢求討回去望	kälip elçi haji başlıy
(3)朝廷憐憫賜與玉壺玉帶膝
襪	278 2 yetip: tau kiñşi: kiñ tartıp
yalbarıp tiläptur: tau
(4)蝶龍湯瓶等件奏得	279 3 yanıp bar inayät: oñ
(5)聖旨知道	280 4 üstünki erinçkäp: län-min
soyurqap: si berip qaş hupıñ
	281 5 qaş quur silaṅ maṅluṅ
	abçama başlıy türklüg öçip
	282 6 taptı
	283 7 yarlıq bilür

36. (ÇDK34, FD33)

ÇDK271b

ÇDK271a

(1)哈密地面專差使臣鎮撫
阿	284 1 qamul yer yaṇaq uyrayu
yumşap: çäi elçi jinfuu
(2)思蠻等	285 2 asman başlıy
(3)大明皇帝洪福前叩頭奏
奴雄每	286 3 taimıñ haqan uluy buyan
tapuyınta baş çal öçip qul kişi
(4)備馬六匹阿魯骨馬二匹
梭	287 4 tolu at altı pi arıyumaq eki pi
sup maqmur
(5)服剪絨番紅花進貢去了	288 5 zaparan tartıp bardı öçip
taptı

奏
(6)得
(7)聖旨知道

289 6 yarlıq bilür

37. (ÇDK35, FD34)

ÇDK272b

ÇDK272a

(1)大明皇帝洪福前速壇阿力
王奏
(2)奴婢在邊效力年久多有功
(3)勞進貢不缺今仍照舊例專
(4)差使臣進貢各樣方物與同
(5)文書去了奏得
(6)聖旨知道

290 1 taimiñ haqan uluy buyan
tapuyınta sutan ali oñ öçip qul kişi
291 2 barınta qıdıy açılıy berdi yıl
ür keç: kiu tälüm bar
292 3 ärki guñ-lau tartıp tüzi ägsük
amtı taqı ymä
293 4 yetärip: jau äski qau-li
uırayu yumşap: čäi elči
294 5 tartıp öñi yañçı sarı nāmā
berip birlä bitig: vun
295 6 şıu bardı öçip taptı
296 7 yarlıq bilür

38. (ÇDK36)

ÇDK⁷

ÇDK273a

297 1 taimiñ haqan uluy buyan
tapuyınta tu-tu-tai oñ öçip
298 2 yıl arasınta: kân siñ yumşap:
čäi elči barış kälüş
299 3 tartıp tüzi ägsük amtıqı
küsončük turufan soqmış:
300 4 sai-qo tañı yol yıl yıl: län-
nän tüzi siñ tartıp qul
301 5 kişi mui bar ärki yazuq läu
amtı yumşap: čäi tau-mu
302 6 haji hüsän başlıy yetip: fuu
303 7 altun qapı tapuyınta baş čal
bardı öçip taptı
304 8 yarlıqbilür

⁷ Bu belgenin Çincesi eksiktir.

39. (ÇDK37)

ÇDK273b

ÇDK274a

(1)大明皇帝洪福前羽奴思王
奏自	305 1 taimiñ haqan uluy buyan
tapuyınta yunus oñ öçip özi
äbügäñ
(2)祖父以來皆受	306 2 ata bärü kälip barça: käi
täginip
(3)朝廷厚恩感戴不盡如今專
差	307 3 üstünki qalın utlı saqınıp
töpü: qam-dai tüzi tükäti amtı-
(4)使臣都督賽亦虎仙等進貢	308 4 qı uyrıyu yumşap: çäi elçi
tuu-tu säyit hüsän başlıy
(5)大西馬四匹小西馬四匹並	309 5 tartıp topıçaq tört pi kiçig
kädin at tört pi yänä
(6)各樣方物去了怎生	310 6 mä öñi yañçi sarı nämä bardı
311 7 nätäg-mä
(7)恩賜奏得	312 8 utlı soyurqap: si öçip taptı
(8)聖旨知道	313 9 yarlıq bilür

40. (ÇDK38)

ÇDK274b

ÇDK275a

(1)高昌國主馬黑麻王叩頭奏	314 1 uyğur ulus omoy: ju
mähämät oñ baş çal öçip qul kişi
(2)奴婢每累世蒙	315 2 mui boyum boyum: lui-ši
muñ
(3)天皇帝厚恩有來至今往來
進貢	316 3 täñri haqan qalın utlı bar
ärki kälip amtıqı yetkinçä barış
(4)不絕近年因土魯番無道理	317 4 kälış tartıp üzülmäz yaqın
yıl munıñ-täg: yin turufan yoq
(5)時常搶殺不得行走仰望	318 5 yosun bilä üd özi talaşıp
ölürüp tüzi taptı yorı
(6)朝廷禁約他奏得	319 6 qaçtı inayät
(7)聖旨知道	320 7 üstünki käsätkü anı öçip
taptı
321 8 yarlıq bilür

41. (ÇDK39, FD36, B22)

ÇDK275b

ÇDK276a

(1)速壇滿速兒王差來頭目
火只	322 1 sutan mansur oñ yumšap: čäi
kälip tau-mu hoji šihi baş čal
(2)捨黑叩頭奏如今仰望	323 2 öčip amtıqı inayät
(3)朝廷洪福天下太平人民
安穩就	324 3 üstünki uluñ buyan täñri
altın enč äsän elkün amrılurmış
tavraq ärür
(4)是一草一木皆蒙化育因
此照	325 4 bir saman bir yıyač barča:
käi muñ täğšilip işlätkäç munıñ-täg
(5)依舊例進貢玉石眼鏡等
物到	326 5 yetärip: jau-yi äski qau-li
tartıp qaş taş aynaq başlıy nämä
(6)京朝見就乞討金銀洗面
盆黃	327 6 yetip: tau kiñši: kiñ çayur
tavraq tiläptur altun kümüş yüz-
(7)剪絨胛胛帽氈衫各色絹
布怎	328 7 niñ yuñu čilapçı sarıy
maqmur tumaq börk nämürgä öñi
(8)生	329 8 öñlög torqu böz nätäg-mä
(9)恩賜奏得	330 9 utlı soyurqap: si öčip taptı
(10)聖旨知道	331 10 yarlıq bilür

42. (ÇDK40, FD37, B23)

ÇDK276b

ÇDK277a

(1)哈刺懷地面奴婢陝得克奏
有	332 1 qara qoy yer yañaq qul kişi
šämdäkä öčip bar ärki män
(2)我祖父在時曾差人往來進
貢	333 2 äbügäñ ata barınta üd siñ
yumšap: čäi kişi barış kälış tartıp
(3)不絕皆蒙	334 3 üzülmäz barča: käi muñ
(4)朝廷厚恩至今感戴不盡如
今仍	335 4 üstünki qalın utlı amtıqı
yetkinčä saqınıp töpü: qam-dai
tüzi
(5)照舊例進貢大西馬二匹阿
魯	336 5 tükäti amtıqı taqı ymä
yetärip: jau äski qau-li tartıp
(6)骨馬二匹仰望	337 6 topıçaq eki pi arıyumaq eki
pi inayät
(7)天皇帝可憐見賞賜些應
用的物件	338 7 täñri haqan kätirkäp: ko-län-
kän soyurqap az buçuq: sä asıt

- (8)使奴婢好效力為此奏得 kārāk
 (9)聖旨知道 339 8 nāmā türklüg işlätip qul kişi
 yahşı açılıy berdi bolup
 340 9 inčip öčip taptı
 341 10 yarlıq bilür

43.(ÇDK41, FD38, B24)

ÇDK277b

ÇDK278a

- (1)吐魯番地面滿刺馬哈麻 342 1 turufan yer yañaq molla
 叩頭 mähämät baş čal öčip qul kişi ärür
 (2)奏奴婢是速壇阿力王的 343 2 ali oñniñ: ti elči barış kälis
 使臣 tartıp yıl ür keč: kiu
 (3)往來進貢年久加升千戶 344 3 namaptur samqu čolası bar
 職事 ärki män [oñ] sözlä amtı yumšap:
 (4)有我王說今差你每去進 345 4 säniñ bar tartıp bitig: vun-şıu
 貢文 inayät
 (5)書仰望 346 5 taimiñ haqan yahşı atın
 (6)大明皇帝好名聲地方安 [yolın] yer sarı amrilturmuş taptı
 穩得了哈 läu qamul balıq
 (7)密城池印信照例進貢因 347 6 kölmäk tamya büşirägülük
 此專 yetärip: jau qau-li tartıp munıñ
 (8)差奴婢赴京叩頭乞望重 348 7 -täğ uñrayu yumšap: čäi qul
 重賞 kişi yetip: fuu kiñşi: kiñ
 (9)賜奏得 349 8 baş čal tiläp inayät: oñ ayır
 (10)聖旨知道 350 9 taptı
 351 10 yarlıq bilür

44.(ÇDK42, FD39, B25)

ÇDK278b

ÇDK279a

- (1)高昌地主哈尼克奏為進 352 1 uyğur yer omoy: ju hanikä
 貢事 öčip bolup tartıp iş qul kişi
 (2)奴婢祖阿黑麻因效力邊 353 2 äbügäñ ähmät munıñ-täg:
 方有 yin açılıy berdi qıdıy sarı
 (3)功蒙 354 3 bar ärki guñ-lau: guñ muñ
 355 4 täñri yüküngäli bälğü: fuñ

- (4)天朝封為王爵頒給印信
就在本處
(5)管束夷眾傳及至今進貢
不缺
(6)今照前例特差指揮僉事
格格
(7)捏等十人進貢金錢豹一
項花
(8)豹一項並各樣土產物件
去了
(9)伏望早賜收受以表遠人
誠敬
(10)奏得
(11)聖旨知道
- bolup oŋ čola: jau soyurqap:
356 5 bän berip: gi
357 6 tamya büširägülük tavraq
barıta bodun bölük qatayalap: kün
358 7 yerčımlap: šuu taşqarı
biriktürüp: juŋ tutuzu: čon ulatı
359 8 amtıqı yetkinčä tartıp tüzi
ägsük amtı yetärip: jau tapuyınta
360 9 qau-li čorıp: tä yumşap: čäi
jıqui samşı gägänä başlıy on
361 10 kişi tartıp altun yarmaqlıy
bars bir boyın ala bars bir boyın
yänä mä
362 11 öŋi yaŋči topraq çıqılur
nämä türklüg bardı tamız inayät:
363 12 oŋ ärtä soyurqap: si yıyıp
täginip bärü için taşın: bäu
364 13 yıraq kişi čin kertü: čin
ayırlap: kiŋ öčip taptı
365 14 yarlıq bilür

45. (ÇDK43, FD40, B26)

ÇDK279b

- (1)阿速地面小奴婢阿把把吉
兒
(2)叩頭奏我今仰賴
(3)天朝洪福遠居邊方一心遵
守禮法
(4)不敢違背今差火只前去進
貢
(5)鑲鐵腰刀一把驢馬九匹去
了
(6)乞討應用的物件金瓶金碗
各
(7)色花素磁器等物如蒙
(8)恩賜與的奏得

ÇDK280a

- 366 1 asu yer yaŋaq kičig qul kişi
ababakir baş čal öčip män amtı
367 2 inayät: yaŋ-lai
368 3 täŋri yüküngäli uluy buyan
yıraq olurup: kü qıdıy sarı bir
yüräk yetärip
369 4 saqlap törü-mä yasaqnı tüzi
qam qarışıp amtı yumşap: čäi
370 5 hoji tapuyınta bar tartıp
bolut qılınč bir ba ahta toquz pi
bardı
371 6 tiläptur asıt kārāk-niŋ: ti
nämä türklüg altun loŋqa altun
372 7 ayaq öŋi öŋlüg čäčäk sidam
čini qapqu başlıy nämä qaltı

- (9)聖旨知道 373 8 muṇ
 374 9 utlı soyurqap: si berip-niṇ: ti
 öčip taptı
 375 10 yarlıq bilür

46. (ÇDK44, FD47, B33)

ÇDK280b

ÇDK281a

- (1)大明皇帝洪福前也先卜花 376 1 taimiṇ haqan uluṇ buyan
 王奏奴 tapuṇta yesän buya oṇ öčip qul
 (2)婢照依先年事例進貢到京 kişi yetärip
 途 377 2: jau-yi burun: sän yıl iş qau-
 li tartıp yetip: tau kiṇşi: kiṇ
 (3)中多受辛苦十分用心仰望 378 3 yol: tuu arasında: juṇ tälim
 (4)朝廷憐憫賜與玉帶蟒龍緞 täginip tolyaq: sin ämgäk
 子湯 379 4 artuq köñül tägürüp inayät
 (5)瓶馬鞍等件怎生 380 5 üstünki erinčkäp: län-min
 (6)恩賜遠人的奏得 soyurqap: si berip qaş quur maṇluṇ
 (7)聖旨知道 381 6 tavar abčama at täpinkü
 başlıy türklüg nätäg-mä
 382 7 utlı soyurqap: si yıraq kişi-
 niṇ: ti öčip taptı
 383 8 yarlıq bilür

47. (ÇDK45, FD48, B34)

ÇDK281b

ÇDK282a

- (1)哈密忠順王陝巴奏今仰 384 1 qamul juṇşun oṇ şamba öčip
 慕 amtıqı inayät: yaṇ
 (2)天朝奴名聲如日月一般 385 2 saqınıp: muu
 無處不照 386 3 täñri yüküngäli yahşı atın
 (3)無人不仰今進貢青白西 yolın qaltı kün ay oṇşatı yoq bölük
 馬四 387 4 tüzi yetärip: jau yoq kişi tüzi
 inayät: yaṇ amtı
 (4)匹小駝二隻並各樣方物 388 5 tartıp kök yürüṇ kädin at tört
 特差 pi bota eki ji yänä
 (5)大頭目火只也先等進貢 389 6 -mä öñi yaṇ-či sarı nāmä
 去 čorıp: tä yumşap: čäi
 (6)就乞討大紅織金紵絲衣 390 7 bädük tau-mu hoji yesän
 başlıy tartıp bardı tavraṇ tiläptur

服二	391 8 al altunluṯ tavar: ču-si ton fuu
(7)件大帽一頂金帶一條怎	eki türklüg bädük börk
生	392 9 bir tapuṯınta: dıṯ altun quur
(8)恩賜與的奏得	bir bataqı nātäg-mä
(9)聖旨知道	393 10 utlı soyurqap: si berip-niṯ: ti
	öçip taptı
	394 11 yarlıq bilür

48.(ÇDK46, FD49, B35)

ÇDK282b

ÇDK283a

(1)大明皇帝前太師阿巴巴吉	395 1 taimiṯ haqan tapuṯınta tayši
兒叩頭	ababakir baş čal öçip qul kiši
(2)奏奴婢仰望	inayät
(3)朝廷洪福在邊一心遵守禮	396 2 üstünki uluṯ buyan barınta
法不	qıdıṯ bir yüräk yetärip saqlap törü-
(4)敢違背今差使臣亦思麻因	mä
進	397 3 yasaqnı tüzi qam qarışıp
(5)貢鑲鐵腰刀四把番紅花五	amtı yumşap: čäi elçi ismayın
十	398 4 tartıp bolut qılınč tört ba
(6)斤眼鏡二十面伏望	zapan beş on batman aynaq
(7)萬歲主人收受照例給賞織	399 5 eki on yaṯaq tamız inayät:
金蟒龍	oṯ
(8)紵絲通袖膝襪緞子各色	400 6 tümän yaş: sui igäsi yıṯıp
絹布	täginip yetärip: jau qau-li berip: gi
(9)等物怎生	401 7 soyurqap: şaṯ altunluṯ
(10)恩賜奏得	maṯluṯ tavar: ču-si yaṯal
(11)聖旨知道	402 8 toruṯ tavar öṯi öṯlüg torqu
	böz başlıṯ nāmä nātäg-mä
	403 9 utlı soyurqap: si öçip taptı
	404 10 yarlıq bilür

49.(ÇDK47, FD50, B36)

ÇDK283b

ÇDK284a

(1)大明皇帝前也先卜花王叩	405 1 taimiṯ haqan tapuṯınta
頭奏奴	yesän buya oṯ baş čal öçip qul kiši
(2)婢累世蒙	boṯum
(3)朝廷厚恩重賞至今感戴不	406 2 boṯum: lui-şi muṯ
	407 3 üstünki qalın utlı soyurqap:

盡專	şaŋ amtı-qı yetkinčä saqınıp
(4)差使臣火只進貢瑪瑙二塊	408 4 töpü: qam-dai tüzi tük(ä)ti
大	uırayu yumşap: čäi elči hoji
(5)西馬十匹伏望	409 5 tartıp şışır eki kāsāk topıçaq
(6)萬歲主人憐憫遠夷賞賜些	on pi tamız inayät: oŋ
應用的	410 6 tümän yaş: sui igäsi
(7)物件奏得	erinčkäp: län-min yıraq taşqarı
(8)聖旨知道	soyurqap az
	411 7 buçuq: sä asıt kārāk-niŋ: ti
	nämä türklüg öčip
	412 8 taptı
	413 9 yarlıq bilür

50. (ÇDK48, FD51, B37)

ÇDK284b

ÇDK285a

(1)吐魯番地面阿黑麻王奏為乞	414 1 turfan yer yaŋaq ähmät oŋ
(2)討事奴婢祖父在邊多有功勞	öçip bolup tiläptur iş
(3)未蒙升賞今進貢大西馬四匹	415 2 qul kişi äbügäŋ ata barıta
(4)伏望	qıdıy tälīm bar ärki guŋ-lau
(5)朝廷憐憫照例重賞奴婢每好往	416 3 tayay ärtä: muŋ namaptur:
(6)來進貢怎生	şiŋ soyurqap: şaŋ amtı
(7)恩賜奏得	417 4 tartıp topıçaq tört pi tamız
(8)聖旨知道	inayät: oŋ
	418 5 üstünki erinčkäp: län min
	yetärip: jau qau-li ayır soyurqap:
	419 6 şaŋ qul kişi mui yahşı barış
	käliš tartıp nātäg-mä
	420 7 utlı soyurqap: si öçip taptı
	421 8 yarlıq bilür

51. (ÇDK49, FD52, B38)

ÇDK285b

ÇDK286a

(1)火州地面差使臣鐵木兒等	422 1 qočo yer yaŋaq yumşap: čäi
(2)大明皇帝洪福前叩頭奏奴婢來京	elči tāmür başlıy
(3)進貢求討賞賜回去望	423 2 taimiŋ haqan uluy buyan
(4)賜與玉帶蟒袍等件奏得	tapuyıta baş čal öçip qul kişi
	kälip kiŋşi
	424 3 kiŋ tartıp yalbarıp tiläptur:

- (5)聖旨知道 tau soyurqap yanıp bar
 425 4 inayät: oñ
 426 5 soyurqap: si berip qaş quur
 mañluñ başlıy türklüg öçip
 427 6 taptı
 428 7 yarlıq bilür

52. (ÇDK50, FD53, B39)**ÇDK286b****ÇDK287a**

- (1)柳城地面差來使臣法虎兒 429 1 lukčın yer yañaq yumşap:
 丁 čäi kälip elči fahurdiñ başlıy
 (2)等 430 2 taimiñ haqan uluñ buyan
 (3)大明皇帝洪福前叩頭奏奴 tapuñta baş čal öçip qul kişi yol:
 婢路途 luq tuu
 (4)行走艱難仰賴 431 3 yorı qaçtı çıray inayät: yañ-
 lai
 (5)朝廷洪福平安到京今進貢 432 4 üstünki uluñ buyan tüz enç-
 玉石 täg: am yetip: tau kiñşi:
 (6)一塊珊瑚二枝番紅花五十 433 5 kiñ amtı tartıp qaş taş bir
 斤 käsäk marjan eki çıbıqı
 (7)與同文書去了奏得 434 6 zaparan beş on batman berip
 (8)聖旨知道 birlä bitig: vun-şıu bardı
 435 7 öçip taptı
 436 8 yarlıq bilür

53. (ÇDK51, FD54, B40)**ÇDK287b****ÇDK288a**

- (1)曲先地面專差使臣敏哈 437 1 kūsän yer yañaq uyrayu
 禿等 yumşap: čäi elči mıñyatu başlıy
 (2)仰望 438 2 inayät
 (3)天朝洪福地方人民安穩 439 3 täñri yüküngäli uluñ buyan
 今將本土 yer sarı elkün amrıl turmış amtı
 tutum bodun
 (4)出產方物進貢驢馬二匹 440 4 topraq çıqıp çıqılur sarı
 眼鏡 nāmā tartıp ahta eki pi
 (5)二十面望 441 5 aynaq eki on yañaq inayät:
 (6)朝廷收留的怎生 oñ
 442 6 üstünki yıyıp ärzün-niñ: ti

- (7)恩賜奏得 nätäg-mä
 (8)聖旨知道 443 7 utlı soyurqap: si öčip taptı
 444 8 yarlıq bilür

54. (ÇDK52, FD55)

ÇDK288b

ÇDK289a

- (1)哈密地面差來使臣火只奏 445 1 qamul yer yañaq yumşap:
 奴 čäi kälip elči hoji öčip qul
 (2)婢遠居邊方來京 446 2 kişi yıraq olurup: kü qıdıy
 (3)朝貢多受辛苦望 sarı kälip kiñşi: kiñ
 (4)賜與衣服表裡湯瓶磁器等 447 3 yüküngäli čökkäli tälim
 件怎 täginip tolyaq: sin ämgäk
 (5)生 448 4 soyurqap: si berip ton fuu
 (6)恩賜奏得 449 5 türklüg nätäg-mä
 (7)聖旨知道 450 6 utlı soyurqap: si öčip taptı
 451 7 yarlıq bilür

55. (ÇDK53, FD56)

ÇDK289b

ÇDK290a

- (1)速壇地面差來使臣火只法 452 1 sutan yer yañaq yumşap: čäi
 虎 kälip elči hoji fahurdiñ
 (2)兒丁等到京 453 2 başlıy yetip: tau kiñşi: kiñ
 (3)朝見進貢事完求討 454 3 çayur tartıp iş bütti: on
 (4)恩賜回去奴婢來京居住日 455 4 utlı soyurqap: si yanıp bar
 久仰望 qul kişi kälip kiñşi: kiñ olurup
 (5)朝廷憐憫乞 456 5: kü turayın kün ür keč: kiu
 (6)賜與奴婢每奏得 inayät
 (7)聖旨知道 457 6 üstünki erinčkäp: län min
 tiläp
 458 7 soyurqap: si berip qul kişi
 mui öčip taptı
 459 8 yarlıq bilür

56. (ÇDK54, FD41, B27)

ÇDK290b

ÇDK291a

- (1)大明皇帝洪福前速壇馬黑
麻叩頭
(2)奏我小奴婢遠居邊方效力
年
(3)久今專差哈只答刺罕赴
(4)金闕下朝見為因道路開通
常川
(5)差人往來今聞得
(6)朝廷好名聲有我子孫照依
前例
(7)進貢不缺奏得
(8)聖旨知道

- 460 1 taimiñ haqan uluñ buyan
tapuyınta sutan mähämät⁸ baş çal
öçip män kiçig qul kişi
461 2 yıraq olurup: kü qıdıñ sarı
açırlıñ berdi yıl ür keç: kiu amtı
462 3 uñrayu yumşap: çäi haji
talaqan yetip: fuu
463 4 altun qapı altın çayur bolup
munıñ-täg: yin tañı yol açıp
ötkürmiş
464 5: tuñ ürgülçi yumşap: çäi kişi
barış kälis amtı eşit
465 6: vum taptı
466 7 üstünki yahşı atın yolın bar
ärki män oylı oylan yetärip: jau-yi
467 8 tapuyınta qau-li tartıp tüzi
ägsük öçip taptı
468 9 yarlıq bilür

57. (ÇDK55, FD42, B28)

ÇDK291b

ÇDK292a

- (1)兀端地面鎮撫阿思蠻奏
奴婢
(2)仰賴
(3)天皇帝主人洪福地方安
穩夷眾快
(4)樂今差頭目阿力進貢獅
子一
(5)項哈刺虎一項赴
(6)金闕前叩頭以表奴婢誠
敬不敢

- 469 1 odon yer yañaq jin-fuu
asman öçip qul kişi inayät: yañlai
470 2 täñri haqan igäsi uluñ buyan
yer sarı amrilturmiş taşqarı
biriktürüp: juñ
471 3 mäniläyür amtı yumşap: çäi
tau-mu ali tartıp arslan şır
472 4 bir boyun qara qulaq bir
boyın yetip: fuu
473 5 altun qapı tapuyınta baş çal
bärü için taşın: baü qul kişi çin

⁸ Bu kişi adı B Nüshasında *ahmat* olarak yazılmıştır, fakat ÇDK nüshasına dayanarak bunu *maqamat* olarak düzeltebiliriz.

- (7) 乞討賞賜為此奏得
(8) 聖旨知道

kertü:
474 6 çin ayırlap: kiñ tüzi qam
tiläptur soyurqap bolup
475 7 inçip öçip taptı
476 8 yarlıq bilür

58. (ÇDK56, FD43, B29)

ÇDK292b

ÇDK293a

- (1) 大明皇帝前速壇阿黑麻王
奏自比
(2) 先年間曾差使臣往來開通
道
(3) 路我每年老的祝贊年小的
效
(4) 力仰望
(5) 朝廷洪福
(6) 上天可憐見今差火只法虎
兒丁迭
(7) 兒必失進貢西馬二匹金錢
豹
(8) 一項以表遠人誠敬之心奏
得
(9) 聖旨知道

477 1 taimiñ haqan tapuyınta sutan
ähmät oñ öçip özi burunqı yıl
arasında: kân
478 2 siñ yumşap: çäi elçi barış
käliş açıp ötkürmiş: tuñ tañı
479 3 yol bizlär yıl qarı-nıñ: ti
alqış yıl kiçig-niñ: ti
480 4 açırılıy berdi inayät
481 5 üstünki uluy buyan
482 6 üstün täñri kätirkäp: ko-län-
kân amtı yumşap: çäi hoji fahurdiñ
därbiş
483 7 tartıp kädin at eki pi altun
yarmaqlıy bars bir boyın bärü
484 8 için taşın: bäu yıraq kişi çin
kertü: çin ayırlap: kiñ
485 9 ji yüräk öçip taptı
486 10 yarlıq bilür

59. (ÇDK57, FD44, B30)

ÇDK293b

ÇDK294a

- (1) 把丹沙地面馬哈麻差使臣
哈
(2) 只等
(3) 大明皇帝前叩頭奏奴婢在
邊守護
(4) 晝夜用心今將小西馬二匹
扇
(5) 馬二匹玉石二塊重五斤遣

487 1 badanşa yer yañaq mähämät
yumşap: çäi elçi haji başlıy
488 2 taimiñ haqan tapuyınta baş
çal öçip qul kişi barında qıdıy
saqlap iptip
489 3 kündüz keçä köñül tägürüp
amtı tutum kiçig kädin at
490 4 ahta eki pi qaş taş eki käsäk
ayır beş batman yumşap: kām

大	491 5 bädük tau-mu yetip: fuu
(6)頭目赴京進貢望	kiñši: kiñ tartıp inayät: oñ
(7)朝廷可憐見收了使奴婢每	492 6 üstünki kätirkäp: ko-län-kän
好往	yıyıp läu işlätip qul kişi mui yahşı
(8)來進貢奏得	493 7 barış kälüş tartıp öçip taptı
(9)聖旨知道	494 8 yarlıq bilür

60. (ÇDK58, FD45, B31)

ÇDK294b

ÇDK295a

(1)滿刺阿黑麻王差來使臣敏哈	495 1 molla ähmät oñ ⁹ yumşap: čäi kälip elči mıñyatu başlıy
(2)禿等	496 2 taimiñ haqan uluy buyan
(3)大明皇帝洪福前叩頭奏有奴婢每	tapuyınta baş čal öçip bar ärki qul kişi mui barınta
(4)在邊效力年久多有功勞進貢	497 3 qıdıy açılıy berdi yıl ür keç: kiu tälim bar ärki guñ-lau tartıp
(5)不缺如今仍照舊例專差使臣	498 4 tüzi ägsük amtıqı taqı ymä yetärip: jau äski qau-li uırayu
(6)進貢各樣方物與同文書去了	499 5 yumşap: čäi elči tartıp öñi yañzi sarı nāmā berip
(7)怎生	500 6 birlä bitig: vun-şiu bardı nätäg-mä
(8)恩賜奏得	501 7 utlı soyurqap: si öçip taptı
(9)聖旨知道	502 8 yarlıq bilür

61. (ÇDK59, FD46, B32)

ÇDK295b

ÇDK296a

(1)曲先地面兀也思王奏今仰望	503 1 kūsän yer yañaq uväs oñ öçip amtı inayät
(2)天皇帝洪福地方安穩人民快樂奴	504 2 täñri haqan uluy buyan yer sarı amrılurmuş elkün mäjiläyür
(3)婢每感戴不盡今備土產方物	qul kişi mui
	505 3 saqınıp töpü: qam-dai tüzi tükäti amtı tolu topraq çıqılur

⁹ ÇDK nüshasında oñ kelimesi eksik yazılmıştır, B nüshasına dayanarak tamamlayabiliriz.

(4)專差頭目罕完赴	506 4 sarı nāmā uyrayū yumšap:
(5)金闕下求討衣服胸青緞	čäi tau-mu han-on yetip: fuu
子並磁	507 5 altun qapı altın yalbarıp
(6)碗磁碟等件奏得	tiläptur: tau ton fuu kögüz-luq
(7)聖旨知道	tavar
	508 6 sidam kök tavar yänä-mä
	čini ayaq täpši başlıy türklüg
	509 7 öčip taptı
	510 8 yarlıq bilür

62. (ÇDK60)

ÇDK296b

ÇDK297a

(1)土魯番地面馬哈木王叩頭	511 1 turufan yer yañaq mahamut
奏奴婢地方艱難無好土產懼	oñ baş čal öčip qul kişi yer sarı
怕	512 2 čıray yoq yahşı topraq
(2)朝廷法度不曾進貢奴婢每	čıqılur qorqup äymänip
有罪瞭望	513 3 üstünki yasaqnı törü-mä: fa
(3)天皇帝憐憫饒了使遠人好	du tüzi siñ tartıp qul kişi
往來進貢今奏得	514 4 mui bar ärki yazuq läu
(4)聖旨知道	inayät: oñ
	515 5 täñri haqan erinčkäp: län
	min boşudı işlätip yıraq kişi yahşı
	barış
	516 6 kälüş tartıp amtı öčip taptı
	517 7 yarlıq bilür

63. (ÇDK61)

ÇDK297b

ÇDK298a

(1)兀端地面指揮火只捨黑叩	518 1 odon yer yañaq jıquı hojı
(2)頭奏今照前人事例進貢獅	šihi baş čal öčip amtı
(3)子一項小駝二隻與同文書	519 2 yetärip: jau tapuyınta kişi iş
(4)去了怎生	qau-li tartıp arslan şir
(5)恩賜奏得	520 3 bir boyın bota eki ji berip
(6)聖旨知道	birlä bitig: vun-şiu bardı
	521 4 nätäg-mä
	522 5 utlı soyurqap: si öčip taptı
	523 6 yarlıq bilür

64. (ÇDK62)

ÇDK298b

ÇDK299a

(1)黑婁地面指揮阿力平章叩	524 1 hiluu yer yaŋaq jıqui ali
(2)頭奏今仰望	piŋjaŋ baş čal öčip amtı
(3)天皇帝好名聲進貢土產方物去	525 2 inayät
526 3 täŋri haqan yahşı atın yolın
tartıp topraq čıqılur sarı nāmā
bardı
(4)了就乞討各色織金緞子並	527 4 tavraq tiläptur öŋi öŋlüg
(5)湯瓶馬靴怎生	altunluŋ tavar yänä mā abčama
(6)恩賜奏得	528 5 at täpinkü nätäŋ-mā
(7)聖旨知道	529 6 utlı soyurqap: si öčip taptı
530 7 yarlıq bilür

65. (ÇDK63)

ÇDK299b

ÇDK300a

(1)大明皇帝洪福前忠順王陝巴奏	531 1 taimiŋ haqan uluŋ buyan
tapuŋıta juŋ-šun oŋ šamba öčip
qul
(2)奴婢祖父以來年年進貢不	532 2 kiši äbügäŋ ata bärü kälip
(3)缺皆蒙	yıl yıl tartıp tüzi ägsük
(4)朝廷厚恩至今感戴不盡如今	533 3 barča: kâi muŋ
534 4 üstünki qalın utlı amtıqı
(5)仍照比先舊例專差使臣都	yetkinčä saqınıp töpü: qam-dai
(6)督罕慎等進貢大西馬四匹	535 5 tüzi tükäti amtıqı taqı ymā
(7)阿魯骨馬二匹眼鏡二十面	yetärip: jau burunqı
(8)鐵角皮二十條去了怎生	536 6 äski qau-li uŋrayu yumšap:
čäi elči tuu-tu hanšim
(9)恩賜奏得	537 7 başlıŋ tartıp topıçaq tört pi
aryumaq eki pi aynaŋ eki
(10)聖旨知道	538 8 on yaŋaq tākä täre eki on
bataŋı bardı nätäŋ-mā
539 9 utlı soyurqap: si öčip taptı
540 10 yarlıq bilür

66. (ÇDK64)

ÇDK300b

ÇDK301a

(1)大明皇帝洪福前速魯壇
馬黑麻

(2)王奏如今地方安穩夷眾
快

(3)樂仰賴

(4)朝廷洪福奴婢每皆得安
生今

(5)專差弟馬哈木等進貢獅
子

(6)一項金錢豹一項鑲鐵腰
刀

(7)二把魚牙靶刀四把玉石
二

(8)塊與同文書去了就乞討
大

(9)紅蟒龍緞子通袖膝襪段
子

(10)並金銀湯瓶各色花素紵
絲

(11)望

(12)賜與的奏得

(13)聖旨知道

541 1 taimiñ haqan uluý buyan
tapuýınta sultan mähämät oñ öçip
amtıqı yer

542 2 sarı amrılturmuş taşqarı
biriktürüp: juñ mäjiläyür inayät

543 3: yañ-lai

544 4 üstünki uluý buyan qul kişi
mui barça: käi taptı

545 5 am tuýup amtı uýrayu
yumşap: čäi ini mahamut başlıy

546 6 tartıp arslan şir bir boyın
altun yarmaqlıy bars bir boyın

547 7 bolot qılınč iki ba balıq tişi
saplıq bıçaq tört ba

548 7 qaş taş eki kāsāk berip birlä
bitig: vun-şiu bardı

549 8 tavraq tiläptur al mañluñ

tavar yayal toruy tavar yänä

550 9 mä altun kümüş abčama öñi
öñlög čäčäk sidam

551 10 tavar: ču-si inayät: oñ

552 11 soyurqap: si berip-niñ: ti
öçip taptı

553 12 yarlıq birur

67. (ÇDK65)

ÇDK301b

ÇDK302a

(1)大明皇帝洪福前速壇滿速
兒王

(2)奏奴婢祖父在時曾差人往

(3)來進貢不絕近年因地方艱

(4)難不曾進貢奴婢每有罪了

554 1 taimiñ haqan uluý buyan
tapuýınta sutan mansur oñ öçip qul
kişi

555 2 äbügäñ ata barınta üd siñ
yumşap: čäi kişi barış kälüş

556 3 tartıp üzülmäz yaqın yıl
munıñ-täg: yin yer sarı çıyay

- (5)如今仍照舊例進貢土產各 557 4 tüzi siñ tartıp qul kişi mui
 (6)樣方物專差使臣參政象加 bar ärki yazuq läu amtı-
 (7)失裡等赴 558 5 qı taqı ymä yetärip: jau äski
 (8)金闕前叩頭朝見去了奏得 qau-li tartıp topraq
 (9)聖旨知道 559 6 çıqılur öñi yañzi sarı nāmā
 uyrayı yumşap: čäi
 560 7 elči sañjim sañgaşiri başlıy
 yetip: fuu
 561 8 altun qapı tapuyınta baş čal
 öčip taptı
 562 9 yarlıq bilür

68. (ÇDK66)

ÇDK302b

ÇDK303a

- (1)土魯番地面也先卜花王叩 563 1 turufan yer yañaq yesän
 (2)頭奏今仰望 buya oñ baş čal öčip amtı
 (3)天皇帝好名聲專差正使都 564 2 inayät
 督昂 565 3 täñri haqan yahşı atın yolın
 uyrayı yumşap: čäi köni
 (4)克字羅火只忽辛敏哈禿副 566 4 işlätip tuu-tu aŋkaboluı hojı
 (5)使指揮馬哈麻火只法虎兒 usin mıñyatu taqun
 (6)丁等進貢驢馬十匹哈刺虎 567 5 işlätip jıquı mähämät hojı
 (7)刺一項小駝二隻去了伏望 fahurdiñ başlıy tartıp ahta
 (8)朝廷重重的賞賜給與回來 568 6 on pi qara qulaq bir boyın
 奏 bota eki ji bardı tamız
 (9)得 569 7 inayät: oñ
 (10)聖旨知道 570 8 üstünki ayır ayır-nıñ: ti
 soyurqap berip: gi
 571 9 berip yanıp kälip öčip taptı
 572 10 yarlıq bilür

69. (ÇDK67)

ÇDK303b

ÇDK304a

- (1)高昌地面阿黑麻王奏為 573 1 uyğur yer yañaq ähmät oñ
 乞 öčip bolup tiläptur iş
 (2)討事如今奴婢缺少大紅 574 2 amtıqı qul kişi ägsük az al
 織 altunluı tavar: ču-sı
 575 3 sarıy čäčäk tavar tumaq börk

(3)金紵絲黃花緞子嚳嚳帽
金	altun kümüš yüzniñ
576 4 yuğu čilapči uyrayu yumšap:
čäi elči tuu-tu säyit
(4)銀洗面盆專差使臣都督
賽	577 5 hüsän tartıp marjan eki
čıbıqı šišir eki kāsäk soya
(5)亦虎仙進貢珊瑚二枝瑪
瑙	578 6 eki čıbıqı zaparan beš on
batman berip birlä bitig :
(6)二塊羚羊角一枝番紅花
五	579 7 vun-šiu bardı nätäg-mä
580 8 utlı soyurqap: si öčip taptı
(7)十斤與同文書去了怎生	581 9 yarlıq bilür
(8)恩賜奏得	
(9)聖旨知道	

70. (ÇDK68)

ÇDK304b

ÇDK305a

(1)迤西地面都督土兒的叩
頭	582 1 yi kädin yer yañaq tuu-tu
turdı baş čal öčip qul kiši
(2)奏奴婢在邊守護年久多
有	583 2 barınta qıdıy saqlap iptip yıl
ür keč: kiu tälim bar ärki
(3)功勞至今未蒙升賞今進
貢	584 3 guñ-lau amtıqı yetkinčä taqı
ärtä muñ namaptur: šıñ
(4)小西馬二匹花豹一項伏
望	585 4 soyurqap: šañ amtı tartıp
kičig kädin at eki pi
(5)天皇帝照例升賞使後人
好效力	586 5 ala bars bir boyın tamız
inayät: oñ
(6)奏得	587 6 täñri haqan yetärip: jau qau-li
namaptur: šıñ soyurqap: šañ
(7)聖旨知道	588 7 iślätip soñra kiši yahşı açırılıy
berdi öčip taptı
589 8 yarlıq bilür

71. (ÇDK69)

ÇDK305b

ÇDK306a

(1)畏兀兒地面真鐵木兒王
奏	590 1 uyğur: uy ur yer yañaq čin
tämür oñ öčip qul kiši
(2)奴婢是阿黑麻王子仰望	591 2 ärür ähmät oñ oyılı inayät
(3)天皇帝主人洪福地方安	592 3 täñri haqan igäsi uluy buyan

穩馬匹	yıl sarı amrılıturmış at pi
(4)蕃盛今進貢大小驢馬二十	593 4 tälim etigtürmiş: fan-şin amtı tartıp bädük kiçig ahta
(5)匹去了不敢乞討賞賜為此	594 5 eki on pi bardı tüzi qam tiläptur soyurqap bolup inçip
(6)奏得	595 6 öçip taptı
(7)聖旨知道	596 7 yarlıq bilür

72. (ÇDK70)

ÇDK306b

ÇDK307a

(1)西域地面賽亦倒刺伯斤奏	597 1 ulayati: si-yuu yer yañaq säyit dāvlā bağim öçip qul kişi
(2)奴婢是阿黑麻王的妃年年	598 2 ärür ähmät oñ-niñ: ti äbçi: fuy yıl yıl tartıp tüzi
(3)進貢不缺如今缺少織金黃	599 3 ägsük amtıqı ägsük az altunluğ sarığ çäçäk tavar sau
(4)花緞子銷(應為“鎖”字)金幔子金台蓋銀	600 4 altun köşigä: män oyılı altun çaqdası kümüş abçama
(5)湯瓶虎兒斑絹等物望	601 5 qarayay torqu başlıy nāmā inayät: oñ
(6)賜與的奏得	602 6 soyurqap: si berip-niñ: ti öçip taptı
(7)聖旨知道	603 7 yarlıq bilür

73. (ÇDK71)

ÇDK307b

ÇDK308a

(1)大明皇帝洪福前高昌國王阿黑	604 1 taimiñ haqan uluğ buyan tapuyınta uyyur ulus oñ ähmät öçip
(2)麻奏自祖以來常川差人赴京進貢蒙	605 2 özi äbügäñ bärü kälip ürgülçi yumşap: çai kişi
(3)天朝重賞奴婢每感戴不盡如今	606 3 yetip: fuu kiñşi: kiñ tartıp muğ
(4)仍照此先年間舊例專差都	607 4 täñri yüküngäli ayır soyurqap: şañ qul kişi mui saqınıp
(5)督萄答失力等進貢獅子一	608 5 töpü: qam-dai tüzi tükäti amtıqı taqı ymä yetärip: 609 6 jau burunqı yıl arasında: kän äski qau-li uyrayu yumşap :

(6)項金錢豹一項驢馬九匹
並	610 7 čäi tuu-tu budašili başlıy
tartıp arslan şir bir boyun
(7)各樣方物與同文書去了
怎	611 8 altun yarmaqlıy bars bir
boyın ahta toquz pi yänä-mä öñi
(8)生	612 9 yañči sarı nāmā berip birlä
bitig: vun-şiu bardı nātäg-mä
(9)恩賜奏得	613 10 utlı soyurıyap: si öçip taptı
(10)聖旨知道	614 11 yarlıq bilür

74.(ÇDK72)

ÇDK308b

- (1) 把丹沙地面真鐵木兒王
奏
- (2) 小奴婢遠居西域進貢不
絕
- (3) 近年以來賞賜都減少了
如
- (4) 今專差使臣都督昂克孛
羅
- (5) 等進貢馬匹方物去了就
乞
- (6) 討大紅織金蟒龍緞子通
袖
- (7) 膝襴緞子花素紵絲虎兒
斑
- (8) 絹並湯瓶馬鞍等物望
- (9) 賜與的奏得
- (10) 聖旨知道

ÇDK309a

- 615 1 badanša yer yañaq çin tāmür
oñ öçip kiçig qul kişi
- 616 2 yıraq olurup: kü ulayatı: si-
yuu tartıp üzülmäz yaqın yıl
- 617 3 bärü kälip soyurıyap barça:
duu buquryuluq: kân az läu amtı-
- 618 4 qı uırayu yumşap: čäi elçi
tuu-tu aŋkaboluu başlıy tartıp
- 619 5 at pi sarı nāmā bardı tavraŋ
tiläptur al altunluŋ maŋluŋ
- 620 6 tavar yayal toruŋ tavar čäčäk
sidam tavar: ču-si
- 621 7 qarayay torqu yänä-mä
abčama at täpingü başlıy nāmā
- 622 8 inayät: oñ
- 623 9 soyurıyap: si berip-niñ: ti öçip
taptı
- 624 10 yarlıq bilür

75.(ÇDK73)

ÇDK309b

- (1) 迤西地面兀也思王奏自
比
- (2) 先年間奴婢祖父在時曾
差

ÇDK310a

- 625 1 yi kädin yer yañaq uväs oñ
öçip özi burunqı yıl
- 626 2 arasınta: kân qul kişi äbügäñ
ata barınta üd siñ yumşap
- 627 3 : čäi kişi barış kälis tartıp

(3) 人往來進貢近年因地方	yaqın yıl munıñ-täg
(4) 艱難不曾進貢如今仍照
舊例	628 4 sarı çıray tüzi siñ tartıp
amtıqı taqı ymä yetärip
(5) 差頭目火只忽辛等進貢
西馬四匹鐵角皮五十條去
瞭望	629 5 :jau äski qau-li yumšap: čäi
tau-mu hoji usin başlıy
630 6 tartıp kädin at tört pi täkä täri
beš on bataqı
(6) 朝廷收受奏得	631 7 bardı inayät: oñ
(7) 聖旨知道	632 8 üstünki yıyıp täginip öcip
taptı
633 9 yarlıq bilür

76.(ÇDK74)

ÇDK310b

ÇDK311a

(1) 曲先地面馬黑麻王奏奴
婢	634 1 küsän yer yañaq mähämät oñ
öcip qul kişi yıraq olurup:
(2) 遠居邊方與	635 2 kü qıdıy sarı berip
(3) 朝廷效力多年至今未升
賞今	636 3 üstünki açırlyy berdi
637 4 muñ namaptur: šiñ soyurqap:
šañ amtı uyrayı yumšap: čäi
(4) 專差長男馬哈木進貢各
樣	638 5 uluy: čağ oyly: nam mahamut
tartıp öñi yañçı sarı
(5) 方物赴	639 6 nāmā yetip: fuu
(6) 金闕前叩頭朝見去了伏
望	640 7 altun qapı tapuyınta baş čal
čayur bardı tamız inayät: oñ
(7) 天皇帝憐憫遠人多有功
勞照例	641 8 täñri haqan erinčkäp: län min
yıraq kişi tälim bar ärki guñ-lau
(8) 升賞奏得	642 9 yetärip: jau qau-li namaptur:
šiñ soyurqap: šañ öcip
(9) 聖旨知道	643 10 taptı
644 11 yarlıq bilür

77. (ÇDK75)

ÇDK311b

ÇDK312a

(1) 速壇阿力王說與都督罕
慎	645 1 sutan ali oñ sözlä berip tuu-tu
hanšım başlıy amtı yumšap
(2) 等今差你每去	646 2 : čäi säniñ bar
647 3 täñri yüküngäli tartıp yol: tuu

- (3) 天朝進貢途中經過衙門
不許無
arasınta: juŋ öŋkäräp yamun tüzi
648 4 aytım yoq yosun bilä qaltı
qarışıp: uy yalınıp: fan-lau
(4) 道理如違犯了理法定罪
不
649 5 yosun bilä: li nomča
oyşatmas: diŋ yazuq boşumas amtı-
650 6 qı
(5) 饒如今
651 7 täŋri haqan-niŋ: ti yasaqnı
törü-mä: fa du yıraq yaqın
(6) 天皇帝的法度遠近夷人
皆都懼
652 8 taşqarı kişi barça: käi duu
qorqup äymäniŋ munıŋ-täg
(7) 怕因此說與你每知道
653 9 sözlä berip säniŋ bilür

78.(ÇDK76)

ÇDK312b

ÇDK313a

- (1) 哈刺懷地面也先卜花王
叩
654 1 qara qoy yer yaŋaq yesän
buğa oŋ baş çal öçip amtı
(2) 頭奏今仰慕
655 2 inayät: yaŋ saqınıp: muu
(3) 朝廷好名聲特差頭目皮
兒馬
656 3 üstünki yahşi atın yolın çorıp:
tä yumşap: çäi taumu
(4) 哈麻等進貢珊瑚二枝瑪
瑙
657 4 pir mähämät başlıy tartıp
marjan eki çıbıq şişir eki
(5) 二塊番紅花五十斤磁砂
二十斤就乞討大紅織金胸
背
658 5 käsäk zaparan beş on batman
noşadır eki on batman tavraŋ
659 6 tiläptur al altunluŋ kögüz-luŋ
tavar yayal toruŋ tavar
(6) 緞子通袖膝綢緞子湯瓶
馬鞍等物望
660 7 abçama at täpinkü başlıy
nämä inayät: oŋ
(7) 賜與的奏得
661 8 soyurqap: si berip-niŋ: ti öçip
taptı
(8) 聖旨知道
662 9 yarlıq bilür

79.(ÇDK77)

ÇDK313b

ÇDK314a

- (1) 柳城地面指揮哈林叩頭
奏
663 1 lukçin yer yaŋaq jıquı qalım
baş çal öçip qul kişi barınta
(2) 奴婢在邊效力年久未蒙
664 2 qıdıŋ açırılıŋ berdi yıl ür keç:
kiu taŋı ärtä muŋ ayır

重	665 3 soyurqap: şaŋ amtıqı tartıp
(3) 賞如今進貢西馬二匹驕	kädin at eki pi ahta
馬	666 4 altı pi bärü için taşın: bäu qul
(4) 六匹以表奴婢誠敬伏望	kişi çin kertü: çin
(5) 天皇帝主人憐憫遠人多	667 5 ayırlap: kiŋ tamız inayät: oŋ
有功勞	668 6 täŋri haqan igäsi erinčkäp:
(6) 重重的賞賜使後人好效	län min yıraq kişi tälim bar ärki
(7) 奏得	guŋ-lau
(8) 聖旨知道	669 7 ayır ayır-nıŋ: ti soyurqap
	işlätip soŋra kişi yahşı
	670 8 açırılıy berdi öçip taptı
	671 9 yarlıq bilür

80.(ÇDK78)

ÇDK314b

ÇDK315a

(1) 兀端地面指揮亦卜刺欣	672 1 odon yer yaŋaq jıqui
叩	yibulahim baş çal öçip qul kişi ärür
(2) 頭奏奴婢是忠順王的頭	673 2 juŋ-şun oŋ-nıŋ: ti tau-mu özi
目	barış kälüş tartıp yol:
(3) 常往來進貢途中多受勞	674 3 tuu arasinta: juŋ tälim täginip
苦	tolyaq: lau ämgäk amtıqı
(4) 如今地方艱難仰望	675 4 yer sarı çıray inayät
(5) 天皇帝憐憫賞賜些緞絹	676 5 täŋri haqan erinčkäp: län-min
物件奴	soyurqap az buçuq: sä tavar: doon
(6) 婢每好往來進貢怎生	677 6 torqu nämä türklüg qul kişi
(7) 恩賜奏得	mui yahşı barış kälüş tartıp
(8) 聖旨知道	678 7 nätäg-mä
	679 8 utlı soyurqap: si öçip taptı
	680 9 yarlıq bilür

81.(ÇDK79)

ÇDK315b

ÇDK316a

(1) 刺術地面鎮撫阿思蠻叩	681 1 laçu yer yaŋaq jin-fuu asman
頭	baş çal öçip qul kişi mui
(2) 奏奴婢每仰賴	682 2 inayät: yaŋ-lai
(3) 天皇帝主人洪福夷眾快	683 3 täŋri haqan igäsi uluy buyan
樂地方	taşqarı biriktürüp: juŋ mänjiläyür
	684 4 yer sarı amrilturmiş amti

(4) 安穩今進貢阿魯骨馬二匹	tartıp arıyumaq eki pi qara
685 5 qulaq bir boyun ala bars bir
(5) 哈刺虎刺一項花豹一項鑽	boyın bolut qılınç eki ba
686 6 almas bir yüz kāsāk berip
(6) 鐵腰刀二把金鋼鑽一百塊	birlä bitig: vun-şıu
687 7 tüzi qam tiläptur soyurqap
öçip taptı
(7) 與同文書去了不敢乞討賞	688 8 yarlıq bilür
(8) 賜奏得	
(9) 聖旨知道	

82. (ÇDK80)

ÇDK316b

ÇDK317a

(1) 火州地面千戶亦思麻因叩	689 1 qoço yer yañaq samqu
ismayın baş çal öçip qul kişi ärür
(2) 頭奏奴婢是安定衛所管的	690 2 am-diñ ui ärmiş
qatayalap:kün-niñ: ti taumu barınta
(3) 頭目在邊效力年久未蒙升	691 3 qıdıy açırılıy berdi yıl ürkäç:
kiu taqı ärtä muñ
(4) 賞羊兒年土魯番搶掠也曾	692 4 namaptur: şıñ soyurqap: şañ
qoy oñul yıl turufan talaşıp
(5) 效力仰望	693 5 alıp: läu ye şıñ açırılıy berdi
inayät
(6) 天皇帝憐憫照例加升都指揮職	694 6 täñri haqan erinčkäp: län min
yetärip: jau qau-li namaptur duu
jıquı
(7) 事奴婢在邊好用心補報今	695 7 çolası qul kişi barınta qıdıy
yahşı köñül täğürüp yamay
(8) 為此奏得	696 8 yanturyu: bau amtı bolup
inçip öçip taptı
(9) 聖旨知道	697 9 yarlıq bilür

83. (ÇDK81)

ÇDK317b

ÇDK318a

(1) 高昌地面馬黑麻王奏為進	698 1 uyğur yer yañaq mähämät oñ
öçip bolup tartıp iş qul kişi |
|-----------------|---|

(2) 貢事奴婢祖父在時往來進	699 2 äbügäñ ata barınta üd barış kälüş tartıp üzülmäz amtıqı
(3) 貢不絕如今仍照舊例專差	700 3 taqı ymä yetärip: jau äski qau-li uyrayı yumşap: čäi
(4) 使臣都督昂克孛羅等進貢	701 4 elči tuu-tu aŋkaboluu başlıy tartıp topıçaq on pi ala bars
(5) 大西馬十匹花豹一項珊瑚	702 5 bir boyın marjan tört čibıq šišir eki kāsäk yänä-mä
(6) 四枝瑪瑙二塊並各樣方物	703 6 öñi yañzi sarı nāmā bardı nātäg-mä
(7) 去了怎生	704 7 utlı soyurqap: si öčip taptı
(8) 恩賜奏得	705 8 yarlıq bilür
(9) 聖旨知道	

84. (ÇDK82)

ÇDK318b

ÇDK319a

(1) 哈密地面羽奴思王奏奴婢	706 1 qamul yer yañaq yunus oñ öčip qul kişi yıraç olurup: kü
(2) 遠居邊方蒙	707 2 qıdıy sarı muñ
(3) 朝廷厚恩至今感戴不盡專差	708 3 üstünki qalın utlı amtıqı yetkinčä saqınıp töpü: qam-dai tüzi
(4) 使臣參政象加失裡等進貢	709 4 tükäti uyrayı yumşap: čäi elči sañjim sañgaşiri başlıy
(5) 金鋼鑽一百塊鑲鐵腰刀四	710 5 tartıp almas bir yüz kāsäk bolut qılınč tört ba as täri
(6) 把銀鼠皮五十張騙馬六匹	711 6 beş on jañ ahta altı pi bardı tamız inayät: oñ
(7) 去了伏望	712 7 tümän yaş: sui igäsi tüzi alıuçı körmış yazuq öčip taptı
(8) 萬歲主人不要見罪奏得	713 8 yarlıq bilür
(9) 聖旨知道	

85. (ÇDK83)

ÇDK319b

ÇDK320a

(1) 大明皇帝洪福前也先卜	714 1 taimiñ haqan uluy buyan

花王奏	tapuyınta yesän buya oñ öçip qul
(2) 奴婢累世蒙	kişi
(3) 朝廷厚恩重賞至今進貢	715 2 boyum boyum: lui-şi muñ
不缺	716 3 üstünki qalın utlı ayır
(4) 奴婢火只雅牙在邊曾	soyurqap: şaŋ yetkinčä
(5) 有功勞未蒙升賞伏望	717 4 tartıp tüzi ägsük qul kişi uluy:
(6) 萬歲主人憐憫照例升授	çaŋ oyılı: nam
都督職	718 5 hoji yaya barınta qıdıy sıñ bar
(7) 事使奴婢每好在邊方效	ärki guñ-lau taqı ärtä
力	719 6 muñ namaptur: şıñ soyurqap:
(8) 為此奏得	şaŋ tamız inayät: oñ
(9) 聖旨知道	720 7 tümän yaş: sui igäsi erinčkäp:
	län min yetärip: jau qau-li namaptur
	721 8 : şıñ berip: şib tuu-tu çolası
	işlätip qul kişi mui
	722 9 yahşı barınta qıdıy sarı açırılıy
	berdi bolup inçip
	723 10 öçip taptı
	724 11 yarlıq bilür

86. (ÇDK84)

ÇDK320b

ÇDK321a

(1) 哈刺懷地面馬哈木王奏	725 1 qara qoy yer yañaq mahamut
奴	oñ öçip qul kişi barınta
(2) 婢在邊效力二十多年賞	726 2 qıdıy açırılıy berdi eki on
¹⁰ 蒙	tälim yıl üzä muñ ayır
(3) 重賞今進貢西馬四匹小	727 3 soyurqap: şaŋ amtı tartıp
駝	kädin at tört pi bota bir
(4) 一隻仰望	728 4 ji inayät
(5) 天皇帝仍照舊例給賞回	729 5 täñri haqan taqı ymä yetärip:
來奴婢	jau äski qau-li berip: gi soyurqap
(6) 每感戴不盡奏得	730 6 : şaŋ yanıp kälip qul kişi mui
(7) 聖旨知道	saqınıp töpü: qam-dai tüzi
	731 7 tükäti öçip taptı
	732 8 yarlıq bilür

¹⁰ Çince karakter yanlış yazılmıştır, 常 olarak düzeltilmelidir.

87. (ÇDK85)

ÇDK321b

ÇDK322a

(1) 曲先地面兀也思王奏今仰望	733 1 kūsān yer yaŋaq uvās oŋ öčip amtı inayāt
(2) 天皇帝洪福地方安穩奴婢每感	734 2 täŋri haqan uluy buyan yer sarı amrilturmış qul kişi mui saqınıp töpü:
(3) 戴今專差火只忽辛敏哈禿	735 3 qam day amtı uyrayuy yumšap: čäi hoji usin miŋqatu başlıy
(4) 等進貢各樣方物與同文書	736 4 tartıp öŋi yaŋči sarı nāmā berip birlä bitig: vun-šıu
(5) 去了奏得	737 5 bardı öčip taptı
(6) 聖旨知道	738 6 yarlıq bilür

88. (ÇDK86)

ÇDK322b

ÇDK323a

(1) 柳城地面都督賽亦虎仙奏近	739 1 lukčın yer yaŋaq tuu-tu säyit hūsān öčip yaqın yıl bārū
(2) 年以來地方艱難奴婢又往來	740 2 kälip yer sarı čıray qul kişi yänä-mä: yiu bariš kälis tartıp
(3) 進貢途中辛苦伏望	741 3 yol: tuu arasinta: juŋ tolyaq: sin ämgäk tamız inayāt: oŋ
(4) 天皇帝可憐見賞賜些應用的物	742 4 täŋri haqan kätirkäp: ko-län-kän soyurqap az buçuq: sä asıt kārāk-
(5) 件使奴婢每好往來進貢為	743 5 niŋ: ti nāmā türklüg işlätip qul kişi yahşı bariš
(6) 此奏得	744 6 kälis tartıp bolup inčip öčip taptı
(7) 聖旨知道	745 7 yarlıq bilür

89. (ÇDK87)

ÇDK323b

ÇDK324a

(1) 兀端地面指揮哈林叩頭奏	746 1 odon yer yaŋaq jıqui qalım
(2) 奴婢在邊守護土魯番都不	baş čal öčip qul kişi barınta

(3) 敢來搶了因此連年道路開	747 2 qıdıy saqlap iptip turfan
(4) 通往來進貢不絕今進貢土	barça: duu tüzi qam kälip talaştı
(5) 產方物去了怎生	748 3 munıñ-täg yıl yıl: län-nän
(6) 恩賜奏得	tañı yol açıp ötkürmiş: tuñ
	749 4 barış kälüş tartıp üzülmäz
	amtı tartıp topraq çıqılur sarı
	750 5 nämä bardı nätäg-mä
	751 6 utlı soyurqap: si öcöp taptı
	752 7 yarlıq bilür

90.(B21, FD35)

FD588a

FD588b

(1) 畏兀兒地面羽奴思王差來使	753 1 uyyur: uy ur yer ¹¹ yañaq
(2) 臣法虎兒丁等齋捧文書赴	yunus ¹² oñ ¹³ yumşap: čäi
(3) 金闕前叩頭奏我本西域小國仰	754 2 kälip elči fahurdiñ başlıy tutup
(4) 賴	uzatıp bitig:
(5) 天朝恩德立為心腹藩籬進貢不缺	755 3 vun-şiu yetip: fu
(6) 恭惟	756 4 altun qapı tapuyınta baş čal
(7) 萬壽聖節謹備為匹方物前去慶賀	öcöp mән bodun ulayatı: si-yuu
(8) 伏望早賜收受差人討護送使臣	757 5 kičig ulus ¹⁴ inayät: yañ-lai
(9) 回去奏得	758 6 täñri yüküngäli utlı aburı turup
(10) 聖旨知道	bolup yüräk qarın apıy tartıp
	759 7 tüzi ägsük ayaşıp yalıñuz: uy
	760 8 tümän yaş: siu boydas boyumı
	ärksingülüg: kin tolu at pi sarı
	761 9 nämä tapuyınta bar
	qutluylazun tamız inayät: oñ ärtä
	762 10 soyurqap: si yıyıp täginip
	yumşap: čäi kişi iptip
	763 11 uzat elči yanıp bar öcöp taptı
	764 12 yarlıy bilür

¹¹ FD: yyl.

¹² FD: yvıvn.

¹³ FD nüshasında *oñ* kelimesinden sonra *öcöp* yer almaktadır, fakat bunu fazla yazım olarak değerlendirebiliriz.

¹⁴ FD: 'vlvn.

7. Metnin Türkçeye çevirisi

1

Komul memleketinden; Babak başta olmak üzere gönderilen elçiler Daming Hakan'a (Yüce Ming Devleti Hakanı'na) secde ederek rapor sundular (ve raporda dediler ki:) "Kulunuzun memleketinde soğuklar oldu, topraktan verim alamadık, (bu sebepten) değerli ürünler elde edemedik. 4 baş argumak (Batı Bölgelerinde bulunan küçük at cinsi, ulak atı), 30 tane antilop boynuzunu (haraç olarak) sunduk. Efendimiz Hakan'ın bize merhamet etmesini umut ediyoruz. (Hakan) bize ne (ihsanlarda) bulunacaktır! (Hakan'ın bizlere) iltifat etmesini istiyoruz, (hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz."

2

Komul memleketinden; Babak başta olmak üzere gönderilen elçiler sarayın kutsal lütfuna sığınarak rapor sundular (ve raporda dediler ki:) "Kullarınız, haraç sunmak için başkente geldi, yalvararak istekte bulunuyoruz. (Memleketimize) dönerken saraydan yelek, uzun kollu elbise, mavi (ve) kırmızı renkteki kumaş ve diğer eşyaların ihsan edilmesini umut ediyoruz. (Hakan'ın bizlere) iltifat etmesini istiyoruz, (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz."

3

Başkomutan, sınır muhafızlarının hepsine belge gönderip şunları buyurdu: Saraydan verilen ihسانlar cennete benzer. Sınırlarda garnizonlar tesis edilmiştir. (Garnizonlar) rütbelerin ihdas edilmesinden, askerlere emirler verilmesinden sorumludur. Kimse sorumlu olduğu görevde hata yapmamalıdır, eğer bu günlerde yasaya uymayanlar olursa onları hemen yakalayıp, (onları) Genel Askeri Daire'ye gönderip ciddi biçimde ağır ceza almaları sağlanmalıdır, (yasaya uymayanlar) asla kolayca affedilmeyecektir.

4

Komul memleketinden; Dudu Samşı Libayanda başta olmak üzere gönderilen elçiler Daming Hakan'a secde ederek rapor sundular (ve raporda dediler ki:) "Eskiden kulunuzun memleketinde düzensizlik yaşandığı için az sayıda elçiyi gönderip haraç sunmuştuk. Şu an yollarda düzen ve barış sağlandı, (bu sayede) elçimizi Pekin'e huzurunuzla gönderdik. (Elçimiz) 10 baş argumak, 4 baş batı atını (haraç) olarak sundu. (Hakan'ın) bu haraçları kabul etmesini, (hediye) ihsan etmesini umut

ediyoruz. (Hakan) bizlere ne (ihsanlarda) bulunacaktır! (Hakan'ın bizlere) iltifat etmesini istiyoruz, (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

5

Komul memleketinden; Dudu Samşı Libayanda başta olmak üzere gönderilen elçiler Efendimiz Hakan'ın kutsal lütfuna sığınarak rapor sundular (ve dediler ki:) “Kullarımız, haraç sunmak için başkente gelip yalvararak istekte bulunuyoruz. (Memlekete) dönerken altın renkli satenden 2 top, sade renkli kumaştan 2 top, porselen kase (ve) porselen tepsilerin ihсан edilmesini umut ediyoruz. (Hakan'ın bizlere) iltifat etmesini istiyoruz, (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

6

Son yıllarda sınır bölgelerinde kurallar daha sıkı bir şekilde uygulandı. (Oralarda yetkililer) gece gündüz özenle yöntemler geliştirdi ve durumu ele aldı. Sıkı yasaklar ve önlemlerle hırsızlık ve haydutluk nadir hale geldi. Bölgeler huzura kavuştu, halk mutlu oldu.

7

Komul memleketinden Baba Yisu başta olmak üzere gönderilen elçiler Daming Hakan'a secde ederek rapor sundular (ve raporda dediler ki:) “Kulunuz başkente geldi. Şahsımız iğdiş edilmiş attan 2 baş, yeşim taşı, tasma gibi kendi memleketimizin ürünlerini getirdik. Sarayın bizlere merhamet etmesini, haraçlarımızı kabul etmesini umut ediyoruz. (Hakan) bize ne (ihsanlarda) bulunacaktır! (Hakan'ın bizlere) iltifat etmesini istiyoruz, (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

8

Komul memleketinden; Baba Yisu başta olmak üzere gönderilen elçiler sarayın kutsal lütfuna sığınarak rapor sundular (ve raporda dediler ki:) “Kullarınız, haraç sunmak için başkente gelip yalvararak istekte bulunuyoruz. (Memlekete) dönerken elbise, gümüş ibrik, gümüş demlik ve diğer eşyaların ihсан edilmesini umut ediyoruz. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

9

Sınır muhafızlarına şunlar buyruldu: Dikkatli olun. Eğer seddin dışında gezip (gruplar halinde) hayvanları otlatan yağmacılar varsa sadece onları

izlemeye devam edin, bunun için gözetçiler gönderin. Eğer yağmacılar setten girerlerse, büyük bir ordu gönderip onları hemen yakalayın. Ağır suç işleyenler affedilmeyecektir.

10

Koço'daki Sakara Wang rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Birkaç yıldır bölgede düzen olmadığı için başkente elçi gönderip haraç sunamamıştık. Şimdi bölgenin huzura kavuştuğunu, sarayın büyük lütfuyla göğün altındaki (tüm) halkın huzur içinde yaşadığını haber aldım. Şahsım Sakara, yedek atlardan 6 baş (ve) 5 batman ağırlığındaki bir parça yeşim taşı başkente giden elçim Han-on Tou-mu (Reis) ile gönderdim. (Hakan'ın) fermanla (şahsıma merhamet) göstermesini diliyorum.”

11

Koço memleketinden gönderilen elçi Han-on başkente ulaşır haraç sunma işlerini tamamladıktan sonra yalvararak isteklerde bulundu. (Elçiler dedi ki: “Memlekete) dönerken altın renkli saten, sade renkli kumaş, mavi renkli saten, yine porselen kase, porselen tepsi ve diğer eşyaların ihsan edilmesini diliyoruz. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”

12

Komul memleketinden gönderilen elçi Fahuridin, Daming Hakan'a secdeye varıp (dedi ki:): “Kulunuzun, yola çıkıp (huzurunuz) ulaşması binbir zorlukla oldu, ancak sarayın büyük lütfuna sığınarak sağ salım başkente ulaşabildik. Şimdi, iğdiş edilmiş attan 4 baş, nişadır, tasma ve diğer şeyleri haraç olarak sunduk. (Hakan) bize ne (ihsanlarda) bulunacak! (Hakan'ın bizlere) iltifat etmesini istiyoruz, (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”

13

Komul memleketinden gönderilen elçi Fahuridin, Daming Hakan'a secdeye varıp: “Kulunuz, (sarayın) pek çok lütfunu gördü. Şimdi memleketimize dönüyoruz ve bize elbise, kaban ve astar, yelek için kullanılan altın renkli ipekle işlenmiş saten, yine porselen demlik ve diğer eşyaların ihsan edilmesini diliyoruz. Şimdi bunları bize ihsan etmenizi diliyoruz. (Hakan'ın bizlere) iltifat etmesini istiyoruz, (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”

14

Turfan memleketinden gönderilen elçi Hoci İsmayın (dedi ki:) “Birçok mukaddes lütfu ulaştık. Topraklarımızda değerli hiçbir ürün olmadığından şimdilik, iğdiş edilmiş attan 4 baş, elmas, tasma, gözlük ve başka ürünleri alıp başkente haraç sunmaya geldim. Bizleri fazla bekletmeden uğurlamanızı ümit ediyoruz. (Hakan’ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

15

Turfan memleketinden; Hoci İsmayın başta olmak üzere gönderilen elçiler: “Kullarınız uzak diyardan geldiler, bu yolculuk esnasında birçok zahmete maruz kaldık. Başkente geleli epey vakit geçti. Sarayın bizlere acımasını, bizlere ihsanlarda bulunup göndermesini ümit ediyoruz. (Hakan’ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

16

Sultan Ahmed’in; Hacı Mehemed başta olmak üzere gönderdiği elçiler Daming Hakan’ın kutsal lütfunu istediler, (Hakan’a) secde ederek: “Bizler uzak diyarlardan gelen insanlarız, (başkente kadarki) yollarımız binbir zorlukla doludur. Şimdi, haraç olarak batı atından 4 baş, yeşim taşından 4 batman getirdik. Bizleri fazla bekletmeden uğurlamanızı ümit ediyoruz. (Hakan) bize ne (ihsanlarda) bulunacak! (Hakan’ın) (bizlere) iltifat etmesini istiyoruz, (Hakan’ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

17

Sultan Ahmed Wang’in; Hacı Mehemed başta olmak üzere gönderdiği elçiler haraç sunmak için başkente geldiler, yalvararak isteklerde bulundular. (Elçiler dedi ki:) “Gümüş demlik, altın kase ve porselen kase, porselen tepsi ve diğer eşyaları ihsan etmenizi diliyoruz. (Hakan) bize ne (ihsanlarda) bulunacak! (Hakan’ın bizlere) iltifat etmesini istiyoruz, (Hakan’ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

18

Yum memleketinden Sultan Baya, Taiming Hakan’ın kutsal lütfunu istedi, (Hakan’a) secde ederek (dedi ki:) “Eskiden, gönderdiğimiz elçilerin seferleri hiç kesilmeksizin devam ediyordu, (sonradan) yollarda düzensizlik yaşandığından haraç elçilerimiz seferleri azaltmak zorunda kalmıştı. Şu an yollarda düzen ve barış sağlandı, bu sayede eskisi gibi haraç gönderebildik. Batı atından 4 baş, iğdiş edilmiş attan 6 baş haracı

huzurunuzla gönderdik. (Hakan) bize ne (ihşanlarda) bulunacaktır! (Hakan'ın bizlere) iltifat etmesini istiyoruz, (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

19

Sultan Ahmed Wang, Taiming Hakan'ın kutsal lütfunu istedi, (Hakan'a) secde ederek (dedi ki:) “Kulunuzun gönderdiği elçiler (iki arada gidip geliyor). Bizim (memleketimizdeki) yaşlılar size övgüler ediyor, gençler ise size hizmet ediyor. Sarayın kutsal lütfunu istiyoruz. Efendimizin (Hakan'ın) bizlere merhamet etmesini (diliyoruz). Elçimiz Hoca Fahuridin Derviş'i gönderip arğumak attan 4 baş haraç sunduk. (Hakan) bize ne (ihşanlarda) bulunacaktır! (Hakan'ın bizlere) iltifat etmesini istiyoruz, (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

20

Sultan Ahmed Wang'ın haraç sunmaya gönderdiği elçisi Hoca Fahuridin Derviş (dedi ki:) “Yalvararak istekte bulunuyoruz, (getirdiğimiz haraçlara) karşılık olarak ejderha motifli saten, yine porselen kase, porselen tepsi ve diğer eşyaların ihşan edilmesini ümit ediyoruz. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

21

Komul memleketinden Babak başta olmak üzere gönderilen elçiler Taiming Hakan'ın kutsal lütfunu istedi, (Hakan'a) secde ederek (dediler ki:) “Kullarınız yolculuk esnasında birçok zahmete maruz kaldı, (buna rağmen) her türlü çabayı gösterdik. Şimdi, başkente ulaşp, arğumaktan 2 baş, antilop boynuzundan 30 adet haraç sunduk. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

22

Komul memleketinden Babak başta olmak üzere gönderilen elçiler (dediler ki): “Kullarınız başkente ulaştık, yalvararak istekte bulunuyoruz. Sarayın bize merhamet edip kaban ve astar, altın demlik, altın kase, porselen tepsi ve diğer eşyaları ihşan etmesini diliyoruz. (Hakan) bize ne (ihşanlarda) bulunacaktır! (Hakan'ın bizlere) iltifat etmesini istiyoruz, (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

23

İlibalık memleketinden; Şir Mahmutşah Tou-mu (reis) başta olmak üzere gönderilen elçiler Daming Hakan'a secdeye varıp (dediler ki:)

“Kullarınız (başkente gelirken) yolda binbir zorluğa maruz kaldık, (üstelik memleketimizde) iyi ürünler olmadığından başkente ulaşım iğdiş edilmiş attan 2 baş haraç sunduk. (Hakan’ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

24

İlibalık memleketinden Şir Mahmutşah Tou-mu (reis) başta olmak üzere gönderilen elçiler haraç sunmaya geldiler ve (dediler ki:) “Yalvararak istekte bulunuyoruz. (Getirdiğimiz haraçlara) karşılık olarak (sarayın bizlere) ihsanlarda bulunmasını diliyoruz. Sarayın bizlere merhamet edip yelek, saten, yine porselen kase, porselen tepsi ve diğer eşyaları ihsan etmesini diliyoruz. (Hakan’ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

25

Komul memleketinden Du-du Samşi Libayanda başta olmak üzere gönderilen elçiler Taiming Hakan’ın kutsal lütfunu istediler, (Hakan’a) secde ederek (dediler ki:) “Kullarınız, kadim geleneklere göre başkente gelip elmas, safran ve iğdiş edilmiş attan 2 baş haraç sundu. Sarayın bizlere merhamet etmesini, haraçlarımızı kabul etmesini diliyoruz. (Hakan’ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

26

Komul memleketinden Du-du Samşi Libayanda başta olmak üzere gönderilen elçiler Taiming Hakan’ın kutsal lütfunu istediler, (Hakan’a) secde ederek (dediler ki:) “(Biz) elçiler başkente geleli epey vakit geçti, (Memleketimize) dönerken sarayın bize kırmızı saten, beyaz saten yine altın demlik, gümüş demlik ve diğer eşyaların merhamet etmesini ümit ediyoruz. (Hakan’ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

27

Molla Mehemet Wang’ın özel olarak gönderdiği Hacı başta olmak üzere elçiler, Taiming Hakan’ın kutsal lütfunu istediler, (Hakan’a) secde ederek (dediler ki:) “Kullarınız yolculuk esnasında birçok zahmete maruz kaldı, (buna rağmen) yerel ürünleri haraç olarak getirdik. Şimdi, yalvararak bize ihsanlarda bulunmanızı ümit ediyoruz. (Hakan’ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

28

Koço'daki Sakara Wang'ın Han-on Tou-mu başta olmak üzere gönderdiği elçiler Taiming Hakan'ın kutsal lütfunu istediler, (Hakan'a) secde ederek (dediler ki:) "Bu birkaç yıldır memleketimizde değerli ürünler elde edemedik, bu sebepten haraç sunamadık. Şahsım Sakara, sarayın göğün altındakileri düzen getirdiğini haber alınca 10 baş yedek atı, 1 parça yeşim taşı haraç olarak sundum. (Hakan'ın bizlere) iltifat etmesini istiyorum, (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum."

29

Koço memleketinden; Han-on Tou-mu başta olmak üzere gönderilen elçiler (dediler ki:) "Saraydan elbise, yelek, saten, sade renkli saten, kırmızı ipek, yine porselen kase, porselen tepsi diliyoruz. Uzak diyarlardan gelen (bizlere) (Hakan'ın) iltifat etmesini istiyoruz, fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz."

30

Komul memleketinden Fahuridin başta olmak üzere gönderilen elçiler Daming Hakan'ın kutsal lütfunu istediler, (Hakan'a) secde ederek (dediler ki:) "Kullarınızın, yola çıkıp (huzurunuz) ulaşması binbir zorlukla oldu, birçok zahmete maruz kaldık. Şimdi başkent ulaşıp yeşim taşı, nişadır, tasma ve diğer eşyaları haraç olarak sunduk. (Hakan'ın bizlere) iltifat etmesini istiyoruz, (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz."

31

Komul memleketinden Fahuridin başta olmak üzere gönderilen elçiler Taiming Hakan'ın kutsal lütfunu istediler, (Hakan'a) secde ederek (dediler ki:) "(Biz) elçiler başkente ulaşalı çok zaman geçti. (Bizlere) iltifatta bulunmanızı yalvararak diliyoruz. Altın renkli yelek için kullanılan saten, kırmızı brokar, pembe renkli brokar, kendirden dokunan elbiselerin ihvan edilmesini ümit ediyoruz. (Hakan'ın) fermanla merhamet göstermesini diliyoruz."

32

Badanşa memleketinden Sultan Mehemed Wang'ın Hoca Hüseyin başta olmak üzere gönderdiği elçiler Taiming Hakan'ın kutsal lütfunu istediler, (Hakan'a) secde ederek (dediler ki:) "Kullarınız kadim geleneklere göre 2

baş batı atı, 5 baş arğumak, 9 baş iğdiş edilmiş at haraç sunduk. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

33

Badanşa memleketinden Sultan Mehmed'in özel temsilcisi Hoca Hüseyin Mingatu başta olmak üzere gönderdiği elçiler haraç sunmak için başkente geldiler ve (dediler ki:) “Sarayın bizlere merhamet etmesini, biz kullara altın renkli saten, sade renkli kumaş, mavi renkli saten ve diğer eşyaların ihsan edilmesini ümit ediyoruz. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

34

Molla Mahmud'un Hacı başta olmak üzere gönderdiği elçiler Daming Hakan'ın kutsal lütfunu istediler, (Hakan'a) secde ederek (dediler ki:) “(Biz) kullarınız uzak diyarlarda gece gündüz demeden sınırları titizlikle korumaktayız. Şimdi 2 baş arğumak, 3 baş iğdiş edilmiş at, elmas, safran ve diğer ürünleri haraç olarak sunduk. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

35

Molla Mahmud'un Hacı başta olmak üzere gönderdiği elçiler başkente ulaşıp haraç sundular, (memlekete dönerken) isteklerde bulundular ve (dediler ki:) “Sarayın bize merhamet göstermesini umut ediyoruz. Yeşim taşından demlik, yeşim taşı ile süslenmiş kemer, ejderha motifli saten, uzun kollu elbise, ibrik ve diğer eşyaların ihsan edilmesini ümit ediyoruz. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

36

Komul memleketinden özel temsilci Jinfu Asman başta olmak üzere gönderilen elçiler Daming Hakan'ın kutsal lütfunu istediler, (Hakan'a) secde ederek (dediler ki:) “Kullarınız 6 baş yedek at, 2 baş arğumak, kadife (ve) safranları haraç sunduk. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

37

Sultan Ali Wang, Taiming Hakan'ın kutsal lütfuna sığınıp rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuz, uzun yıllardır sınırda (Hakan'a) hizmette bulunuyorum, sürekli haraç sundum, çok hizmet ettim. Şimdi, eskisi gibi özel temsilcim ile çeşitli yerel ürünleri haraç sundum (ve) mektup

gönderdim. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

38

Tu-tu-tay Wang; Taiming Hakan'ın kutsal lütfuna sığınıp rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Önceki yıllarda haraç sunmaya giden elçilerimiz sürekli devam ediyordu. Şimdi ise yıllardır Kösünçük ve Turfan'ın yolları engellemesinden dolayı haraç sunamadık, (bu yüzden biz) kullarınız kabahat işledi. Şimdi Tou-mu Hoca Hüseyin başta olmak üzere (elçilerimizi) altın kapıya (yani huzurunuza) gönderdik ve secde ettik. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

39

Yunus Wang; Taiming Hakan'ın kutsal lütfuna sığınıp rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Atalarımızdan bu yana sarayın sonsuz lütfuna erişiyoruz, bu durumdan çok müteşekkirim. Şimdi Seyyid Hüseyin başta olmak üzere özel elçilerimi haraç sunmaya gönderdim. 4 baş büyük batı atı, 4 baş küçük batı atı ve çeşitli yerel ürünleri gönderdim. (Hakan) şahsıma ne (ihsanlarda) bulunacaktır! (Hakan'ın) fermanla (şahsıma merhamet) göstermesini diliyorum.”.

40

Uygur memleketinden Mehemed Wang secde ederek rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kullarınız nesillerce Efendimiz Hakan'ın sonsuz lütfuna ulaştık, şu ana kadar kesilmeksizin haraç sunduk. Son zamanlarda Turfan sebepsiz yere sürekli yağma yaptı, bu sebepten (başkente ulaşan yolları) kullanmanın imkanı yoktu. Sarayın onları durdurmasını ümit ediyoruz. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

41

Sultan Mansur'un Tou-mu Hoca Şeyh başta olmak üzere gönderdiği elçiler secde ederek rapor sundular (raporda dediler ki:) “Bugünlerde, göğün altındakiler sarayın lütfuna sığınarak düzene ve huzura kavuştu. Otlar ve ağaçları bile (Hakan) beslemektedir. (Bu sebeplerden) geleneklere göre başkente gelip yeşim taşı, gözlük ve diğer eşyaları haraç sunduk. Saraydan, altın ya da gümüşten yapılan yüz yıkamada kullanılan tas, sarı renkli kadife, deri börk, battaniye, çeşitli renklerdeki ipek bezlerin ihсан edilmesini diliyoruz. (Hakan) şahsıma ne (ihsanlarda) bulunacaktır! (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

42

Karakoy memleketinden kul Şämdäkä secde ederek rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Şahsımız atalarımızdan bu yana kesilmeksizin elçi gönderip haraç sunduk, sarayın sonsuz lütfuna ulaştık, bugüne kadar bundan çok müteşekkir kaldık. Şimdi geleneklere göre 2 baş büyük batı atı, 2 baş argumak haraç sundum. Efendimiz Hakan’ın kulunuzun (daha) iyi hizmetlerde bulunması için merhamet etmesini, kullanışlı eşyaları ihsan etmesini istiyorum. Bu sebepten (Hakan’ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

43

Turfan memleketinden Molla Mehemed secde ederek rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuz, Sultan Ali’nin elçisiyim, uzun zamandır haraç sunmaya geliyorum, (şimdi) rütbem yükseldi binbaşı oldum. Benim hükümdarım dedi ki, ‘Sizleri haracımı sunmaya ve mektubumu iletmeye gönderiyorum. Taiming Hakan’ın azametına sığındığımızdan memleketimizde düzen ve huzur sağlandı. Komul şehrinin mührünü elde ettim. Şimdi geleneklere göre haraç sunuyorum.’. Bu sebepten (hükümdarım Sultan Ali’nin) özel temsilcisi olarak gönderdiği kulunuz başkente ulaşip secdeye vardım. Büyük lütuflarda bulunmanızı istiyorum. (Hakan’ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

44

Uygur memleketinin reisi Hanike; gönderdiği haraçlar bahsinde rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuzun dedesi Ahmed, sınır bölgelerini (düzene sokmak için) hizmet edip katkıda bulunduğundan (Ming) hanedanı ona Wang rütbesi ve mühür ihsan etmişti, kendi topraklarımızda yabancıları (yani halkımızı) idare etmişti, bugüne kadar hiç kesilmeksizin haraç sunmuştu. Şimdi geleneklere göre Zhi-hui Samşi Gägänä başta olmak üzere 10 kişilik heyetimi gönderip 1 baş leopar, 1 baş benekli panter ve başka çeşitli yerel ürünleri haraç sundum. Uzak diyarlardan gelen bizlerin sadakatini kısa sürede kabul etmenizi umut ediyorum. (Hakan’ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

45

Aksu memleketinden kulunuz Ababakr secde ederek rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Şimdi, sülalenin lütfuna sığınıyorum. Uzak diyarlardaki sınır bölgelerinde yaşamama rağmen tüm kalbimle yasalara uydum ve itaatsizlik etmeye kalkışmadım. Şimdi (elçim) Hoca’yı gönderip 1 çelik

kılıç, 9 baş iğdiş edilmiş atı haraç sundum. Kullanışlı eşyalardan altın kase, çeşitli renklerdeki çiçeklerle süslenmiş sade renkli kumaş, porselen kutu ve diğer eşyaların ihsan edilmesini ümit ediyorum. (Hakan'ın şahsıma) iltifat etmesini istiyorum, (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

46

Esen Buga Wang; Taiming Hakan'ın lütfuna sığınarak secde ederek rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuz kadim geleneklere göre haraç sundu. Başkente ulaşan yolculuk esnasında birçok zahmete maruz kalıyoruz. Sarayın şahsıma merhamet edip yeşim taşıyla süslenmiş kemer, ejderha motifli saten, ibrik, tebingü (bineğin karnını tozdan korumak için atın karnını saran ve eyerin altına konulan bir çeşit malzeme) ve diğer eşyaları ihsan etmesini diliyorum. Uzak diyarlardan gelen (bizlere Hakan) ne ihsanda bulunacaktır! (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

47

Komul'un Zhong-shun-wang'ı Şanba rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Şimdi (Ming) hanedanının lütfuna sığınıyorum. (Hanedanın azamet) ay ve güneşe benzer, her yeri aydınlatır, (hanedana) sığınmayan kimse yoktur. Şimdi büyük Tou-mu Hoca Esen başta olmak üzere (elçilerim) ile 4 baş boz renkli batı atı, 2 baş deve yavrusu ve diğer çeşitli ürünleri haraç sundum. (Saray'dan) 2 adet altın renkli satenden dikilmiş elbise, 1 büyük bört, 1 adet altınla süslenmiş kemer ümit ediyorum. (Hakan) şahsıma ne (ihsanlarda) bulunacaktır! (Hakan'ın) fermanla (şahsıma merhamet) göstermesini diliyorum.”.

48

Taishi Ababakr; Taiming Hakan'a secde ederek rapor sundu (ve raporunda dedi ki:) “Kulunuz, sarayın azametli lütfuna sığınıyorum. Sınırdan yaşamama rağmen tüm kalbimle yasalara uydum ve itaatsizlik etmeye kalkışmadım. Şimdi, elçim İsmail ile 4 adet çelik kılıç, 50 batman safran, 20 adet gözlük haraç sundum. On bin yılın efendisi (olan Hakan'ın sunduğum haraçları) kabul etmesini ve geleneğe göre altın renkli ejderha motifli saten, uzun kollu elbise, saten, çeşitli ipek ve bezlerden ihsan etmesini istiyorum. (Hakan) şahsıma ne (ihsanlarda) bulunacaktır! (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

49

Esen Buga Wang; Taiming Hakan'a secde ederek rapor sundu (ve raporunda dedi ki:) "Kulunuz, nesillerdir sarayın sonsuz lütfuna erişmiştik, bundan çok müteşekkir kaldık. (Şimdi), özel temsilcim Hoca'yı (gönderip) 2 parça akik, 10 baş büyük batı atı haraç sundum. On bin yılın efendisi (olan Hakan'ın) merhamet etmesini, uzak yabancı (diyarlardaki bizlere) kullanışlı eşyaları ihsan etmesini ümit ediyoruz. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz."

50

Turfan memleketinden Ahmed Wang iltifatınıza mazhar olma bahsinde rapor sundu (ve raporda dedi ki:) "Kulunuzun ataları, sınırın (düzenini korumak) için büyük katkılarda bulunmuştu, ancak rütbesi yükseltilmemiş ve mükafatlandırılmamıştı. Şimdi, 4 baş büyük batı atını haraç sundum. (Bundan sonra) kulunuzun haraç sunmaya daha kolay gelebilmesi için sarayın (şahsıma) merhamet etmesini, gelenekler uyarınca birçok ihsanda bulunmasını ümit ediyorum. (Hakan) şahsıma ne (ihsanlarda) bulunacaktır! (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum."

51

Koço memleketinden Timur başta olmak üzere gönderilen elçiler Taiming Hakan'ın lütfuna sığındılar ve secde ederek (dediler ki:) "Kullarınız başkente haraç sunmaya geldiler, (bizleri) mükafatlandırmanızı yalvararak diliyoruz. (Bizlere) yeşim taşıyla süslenmiş kemer, ejderha motifli saten ve diğer eşyaların ihsan edilmesini istiyoruz. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz."

52

Lükçin memleketinden Fahuridin başta olmak üzere gönderilen elçiler Taiming Hakan'ın lütfuna sığındılar, secde ederek (rapor sundular ve raporda dediler ki:) "Kullarınızın yola çıkıp (huzurunuz) ulaşması binbir zorlukla oldu, ancak sarayın büyük lütfuna sığınarak sağ salim başkente ulaşabildik. Şimdi 1 parça yeşim taşı, 2 adet mercan, 15 batman safran haraç sunduk, mektup gönderdik. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz."

53

Küsen memleketinden özel temsilci Mingatu başta olmak üzere gönderilen elçiler Taiming Hakan'ın kutsal lütfuna sığınarak rapor sundular (ve raporda dediler ki:) "Taiming Hakan'ın sonsuz lütfuyla

bölgedeki halk düzene ve huzura kavuştu. Şimdi, yerel ürünlerden 2 baş arğumak ve 20 adet gözlük haraç sundum, sarayın (bunları) kabul etmesini istiyorum. (Hakan) şahsıma ne (ihşanlarda) bulunacaktır! (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

54

Komul memleketinden gönderilen elçi Hoca rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuz uzaktaki sınır bölgesinden başkente haraç sunmaya geldi. (Yolculuk esnasında) birçok zahmete maruz kaldım. (Sarayın) kaban ve astar, ibrik, porselen kutu ve diğer eşyaları ihşan etmesini diliyorum. (Hakan) şahsıma ne (ihşanlarda) bulunacaktır! (Hakan'ın) fermanla (şahsıma merhamet) göstermesini diliyorum.”.

55

Sultan'ın memleketinden; Hoca Fahuridin başta olmak üzere gönderilen elçiler başkente ulaşip kabule (girip) haraç sunma işlerini tamamladılar (ve dediler ki:) “(Bizlere) iltifatta bulunmanızı yalvararak diliyoruz. Kullarınız başkente geleli epey vakit geçti. Sarayın kullarınıza merhamet etmesini, ihşanlarda bulunmasını istiyoruz. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

56

Sultan Mehmed; Taiming Hakan'ın kutsal lütfuna sığınarak secde edip rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Mütevazı kulunuz uzun yıllardan beri uzaktaki sınır bölgelerini (düzene sokmak için) hizmet etmektedir. Şimdi, özel temsilcim Hacı Tarhan'ı gönderdim, (elçim) altın kapıya ulaşip kabule girecektir. (Başkente ulaşan) yollar açıldığından elçileri gönderebildim, sarayın şöhretini işittim. Şahsım, oğullarım ve torunlarım kadim geleneklere göre haraç sunmaya kesilmeksizin devam edeceğiz. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

57

Odon memleketinden Zhen-fu Asman rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kullarınız, Efendimiz Hakan'ın azametına sığınmamız sayesinde bölgede düzen ve huzur sağlayabildi, yabancılar saadete kavuştu. Şimdi, Ali Tou-mu'yu (gönderip) 1 aslan (ve) 1 oselo haraç sundum. (Elçim) altın kapıya ulaşip secdeye vardığında kulunuzun sadakatini, itaatsizlik etmeye kalkışmadığını (bildirecek ve) mükafatlandırmanızı istediğimi bildirecektir. (Hakan'ın) fermanla (şahsıma merhamet) göstermesini istiyorum.”.

58

Sultan Ahmed Wang; Taiming Hakan’a rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “ nceki senelerde (başkente ulaşan) yollar (ancak) açıldığından el imi g nderebildim. Bizim (memleketimizdeki) yaşlılar size övgülerini sunuyor, gençler ise size hizmet ediyor. Sarayın kutsal lütfunu istiyoruz. Efendimiz (Hakan’ın) bizlere merhamet etmesini (diliyoruz). şimdi el imiz Hoca Fahuridin Dervif’i (gönderip) 2 baş batı atı (ve) 1 baş leopar haraç sunduk, böylelikle uzak diyardaki bizler sadakatimizi bildiriyoruz. (Hakan’ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

59

Badanşa memleketinden Mehmed’in; Hacı başta olmak üzere gönderdiği elçiler Taiming Hakan’ın huzurunda secde ederek rapor sundular (ve raporda dediler ki:) “Kullarınız sınırları korumak için gece gündüz demeden bütün görevleri titizlikle yerine getirdiler. şimdi başkente ulaşan büyük Tou-mu ile; 2 baş küçük batı atı, 2 baş iğdiş edilmiş at, (bir parçası) 5 batman ağırlığında olan 2 parça yeşim taşını haraç sundum. (Bundan sonra) kulunuzun haraç sunamaya daha kolay gelebilmesi için, sarayın bizlere merhamet etmesini ve hara larımı kabul etmesini istiyoruz. (Hakan’ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

60

Molla Ahmed Wang’ın Mingatu başta olmak üzere gönderdiği elçiler Taiming Hakan’ın sonsuz lütfuna sığınarak (rapor sundular ve raporda dediler ki:) “Kulunuz uzun zamandır sınır bölgelerini (düzene sokmak için) görev yaptım ve katkıda bulundum, kesilmeksizin haraç sunarak birçok hizmet ettim. şimdi kadim geleneklere göre özel temsilcimi (gönderip)  eşitli yerel ürünleri haraç sundum ve mektubumu ilettim. (Hakan) şahsıma ne (ihsanlarda) bulunacaktır! (Hakan’ın) fermanla (şahsıma merhamet) göstermesini diliyorum.”.

61

K sen memleketinden Uves Wang rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “şimdi Efendimiz Hakan’ın azametine sığındığımızdan bölgede düzen ve huzur sağlandı, halk saadete kavuştu, kullarınız bundan çok müteşekkiriz. şimdi, yerel ürünleri hazırlayıp altın kapıya giden özel temsilcim Tou-mu Han-on ile haraç sundum. (Saraydan) elbise, yelek için kullanılan saten, sade ve mavi renkli saten, yine porselen tepsi ve diğer eşyaların ihsan

edilmesini istiyorum. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

62

Turfan memleketinden Mahmud Wang; secde ederek rapor sundu (raporda dedi ki:) “Kulunuzun memleketi zor şartlara maruz kaldığından iyi ürünler elde edemedik. Bu sebepten sarayın yasalarına göre haraç sunamadık, bundan endişeleniyoruz. (Bundan böyle) uzak diyardaki bizlerin haraç sunmaya daha kolay gelebilmesi için Efendimiz Hakan'ın kullarının kabahatini bağışlamasını umut ediyoruz. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

63

Odon memleketinden Zhi-hui Hoca Şeyh; secde ederek rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Şimdi, (bizden) öncekilerin geleneklerine göre 1 baş aslan, 2 baş deve yavrusu haraç sundum ve mektubumu gönderdim. (Hakan) şahsıma ne (ihşanlarda) bulunacaktır! (Hakan'ın) fermanla (şahsıma merhamet) göstermesini diliyorum.”.

64

Hirat memleketinden Zhi-hui Ali Ping-zhang; secde ederek rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Şimdi Efendimiz Hakan'ın azametine sığınarak yerel ürünlerimizi haraç sunuyorum. (Sarayın) çeşitli renklerde işlenmiş altın renkli saten, yine ibrik, tepingü ihşan etmesini istiyorum. (Hakan) şahsıma ne (ihşanlarda) bulunacaktır! (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

65

Zhong-shun Wang Şanba; Taiming Hakan'ın lütfuna sığınarak rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuz, atalarımın beri her sene kesilmeksizin haraç sunduk. Sarayın sonsuz lütfuna eriştiğimiz için bugüne kadar çok müteşekkir kaldık. Şimdi kadim geleneklere göre özel temsilcim Tutu Hanshen'i (gönderip) 4 baş büyük batı atı, 2 baş argumak, 20 adet gözlük, 20 tane teke derisi haraç sundum. (Hakan) şahsıma ne (ihşanlarda) bulunacaktır! (Hakan'ın) fermanla (şahsıma merhamet) göstermesini diliyorum.”.

66

Sultan Mehemed Wang, Taiming Hakan'ın kutsal lütfuna sığınarak rapor sundu (raporda dedi ki:) “Efendimiz Hakan'ın azametine sığınmamız

sayesinde bölgede düzen ve huzur sağlandı, yabancılar saadete kavuştu, kullarınız huzura kavuştu. Şimdi küçük kardeşim Mahmud'u özel temsilcim olarak gönderdim, 1 baş aslan, 1 baş leopar, 1 adet çelik kılıç, 2 adet balık dişi şeklindeki bıçak, 2 parça yeşim taşı haraç olarak sundum ve mektubumu gönderdim. (Sarayın) ejderha motifli saten, uzun kollu elbise için kullanılan saten, yine altın ve gümüş ibrik, çeşitli renklerde çiçeklerle işlenmiş sade renkli saten ihsan etmesini diliyorum. (Hakan'ın bizlere) iltifat etmesini istiyorum, (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

67

Sultan Mansur Wang; Taiming Hakan'ın lütfuna sığınarak rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuz; atalarımın beri kesilmeksizin elçi gönderdik. Son zamanlarda memleketimiz zor şartlara maruz kalmıştı (bu yüzden) haraç sunamamış ve kabahatli olmuştuk. Şimdi kadim geleneklere göre özel temsilcimiz Sangkim Sangaşiri'yi başkente gönderip memleketimizde yetişen çeşitli yerel ürünleri haraç sunduk. (Elçimiz) altın kapıda huzurunuzda secdeye varmak için yola çıktı. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

68

Turfan memleketinden Esen Buga Wang; secde ederek rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Efendimiz Hakan'ın lütfuna sığınarak Tutu Enke Polad'ı (ve) Hoca Hüseyin Mingatu'yu başelçi, Zhi-hui Mehemed (ve) Hoca Fahuridin'i onların yardımcısı olarak gönderdim, 10 baş iğdiş edilmiş at, 1 baş oselo, 2 baş deve yavrusu haraç sundum. (Elçilerimin) sarayın ihsan ettiği büyük iltifatlarla dönmesini umuyorum. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

69

Koço memleketinden Ahmed; (sarayın) ihsanlarına rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuzun kırmızı ve altın renkli satenler, sarı renkli çiçekle işlenmiş saten, deri börk, altın ya da gümüşle yapılan yüz yıkamada kullanılan tase ihtiyacı olduğu için elçi Tu-tu Seyyid Hüseyin'i (gönderip) 2 adet mercan, 2 parça akik, 1 adet antilop boynuzu, 50 batman safran haracı ve mektubumu ilettim. (Hakan), şahsıma ne (ihsanlarda) bulunacaktır! (Hakan'ın) fermanla (şahsıma merhamet) göstermesini diliyorum.”.

70

Batı Yi memleketinden Turdi; secde ederek rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuz, uzun yıllardır sınırları korumak için katkıda bulunuyorum ancak rütbem yükseltilmedi ve mükafatlandırılmadım. Şimdi, 4 baş büyük batı atı haraç sundum. Sonraki nesillerin (saraya) daha çok hizmet etmesi için kadim geleneklere göre rütbemin yükseltilmesini, mükafatlandırılmayı istiyorum. (Hakan’ın) fermanla (şahsıma merhamet) göstermesini diliyorum.”.

71

Uygur memleketinden Çin Timur Wang; rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuz; Ahmed Wang’ın evladıyım. Taiming Hakan’ın sonsuz lütfuyla memleketimiz düzen ve huzura kavuştu, atlar çoğaldı. Şimdi, büyük ve küçük iğdiş edilmiş attan toplam 20 baş haraç sundum. (Saraydan) mükafatlandırmayı istemeye cesaret edemiyorum. Bu sebepten (Hakan’ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

72

Batı Bölgelerinden (Vilayet, Xi-yu) Seyyid Devle Begim; rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuz; Ahmed Wang’ın hatunuyum. Her yıl sürekli haraç sunduk. Şimdi, sarı renkte işlenmiş altın renkli saten, altın renkli perde, altın kadeh, gümüş ibrik, rakun ipek ve diğer eşyalara ihtiyacım olduğundan (bunların) ihsan edilmesini diliyorum. (Hakan’ın şahsıma) iltifat etmesini istiyorum, (Hakan’ın) fermanla (şahsıma merhamet) göstermesini diliyorum.”.

73

Koço memleketinden Ahmed Wang; Taiming Hakan’ın lütfuna sığınarak rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Atalarımdan beri başkente elçi gönderip haraç sunduk ve sarayın sonsuz lütfuna eriştik, bundan çok müteşekkirdik. Şimdi, kadim geleneklere göre özel temsilcim Tu-tu Budaşiri’yi (gönderip) 1 baş aslan, 1 baş leopar, 9 baş iğdiş edilmiş at ve başka çeşitli yerel ürünleri haraç olarak sundum ve mektubumu ilettim. (Hakan) şahsıma ne (ihsanlarda) bulunacaktır! (Hakan’ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

74

Badanşa memleketinden Çin Timur Wang; rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuz; Batı Bölgelerinde yaşıyorum, (eskiden) sürekli haraç sunmuştum. Son zamanlarda (saraydan) verilen mükafatlar azaldı. Şimdi,

özel temsilcim Tu-tu Enke Polad başta olmak üzere elçilerimi (gönderip) at (ve başka) ürünleri haraç sundum. (Saraydan) altın renkli ejderha motifli saten, uzun kollu elbise için kullanılan saten, çiçek işlemeli sade renkli saten, rakun ipek, yine ibrik, tepingü ve diğer eşyaların ihsan edilmesini ümit ediyorum. (Hakan'ın şahsıma) iltifat etmesini istiyorum, (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

75

Batı Yi memleketinden Uves Wang; rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Önceki yıllarda kulunuzun ataları hayattayken (onlar saraya) elçi gönderip münasebet kurmuş ve haraç sunmuşlardı. Son zamanlarda bölgemiz zor şartlara maruz kaldığından haraç sunamadık. Şimdi, kadim geleneklere göre Tou-mu Hüseyin başta olmak üzere elçilerimizi gönderip 4 baş batı atı, 50 adet teke derisi haraç sunduk. Sarayın (bunları) kabul etmesini istiyorum. (Hakan'ın) fermanla (şahsıma merhamet) göstermesini diliyorum.”.

76

Küsen memleketinden Mehemed Wang; rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuz; uzakta sınır bölgelerini (düzene sokmak için) hizmet etti ancak rütbem yükseltilmedi, mükafatlandırılmadım. Şimdi büyük evladım Mahmud'u özel temsilcim olarak görevlendirip çeşitli yerel ürünleri haraç sundum. (Elçilerim) altın kapıya ulaşır secdeye varıp kabule girdiğinde Efendimiz Hakan'ın uzak diyarlardaki (bizlere) merhamet etmesini, katkıda bulunanların rütbelerinin yükseltilmesini, mükafatlandırılmasını istiyorum. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

77

Sultan Ali; Tu-tu Hanshen ve diğerlerine dedi ki: “Şimdi, sizler hanedana haraç sunmaya gidiyorsunuz. (Baskente giden) yolda yamun (resmî daire) istikametinden geçeceksiniz. (Orada) yasaya aykırı davranışlarda bulunmamalısınız. Eğer (sizler) yasaya uymazsanız kabahatiniz affedilmeyecektir. Şimdi, Efendimiz Hakan'ın yasasından uzaktaki ve yakındaki yabancıların hepsi korkmaktadır. Bunu hepiniz bilmelisiniz.”.

78

Karakoy memleketinden Esen Buga Wang; secde ederek rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Sarayın azametini sığınarak Pir Mehemed başta

olmak üzere elçilerimi (gönderip) 2 adet mercan, 50 batman safran, 20 batman nişadır haraç sundum. (Saraydan) altın renkli yelek için kullanılan saten, uzun kollu elbise için saten, ibrik, tepingü ve diğerk eşyaların ihsan edilmesini ümit ediyorum. (Hakan'ın şahsıma) iltifat etmesini istiyorum, (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

79

Lükçin memleketinden Zhi-hui Halin; secde ederek rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuz; uzun yıllardır uzakta sınır bölgelerini (düzene sokmak için) hizmet ettim ancak mükafatlandırılmadım. Şimdi, 2 baş batı atı (ve) 6 baş arğumak haraç sunarak sadakatimi bildirdim. Sonraki nesillerin (saraya) daha çok hizmet etmesi için Efendimiz Hakan'ın uzak diyardaki bizleri katkılarımıza göre mükafatlandırmanızı istiyoruz. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

80

Odon memleketinden Zhi-hui İbrahim; secde ederek rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuz; Zhong-shun Wang'ın emri altındaki tou-mu'yum. Haraç sunmaya gelirken çoğunlukla binbir zorluğamaruz kalıyoruz. Şimdi, memleketimiz zor günler geçirmektedir. (Bundan böyle) haraç sunmaya daha kolay gelebilmemiz için Efendimiz Hakan'ın (bizlere) merhamet göstermesini, saten ve ipek gibi eşyaları ihsan etmesini diliyoruz. (Hakan) şahsıma ne (ihsanlarda) bulunacaktır! (Hakan'ın) fermanla (şahsıma merhamet) göstermesini diliyorum.”.

81

Lapuk memleketinden Zhen-fu Asman; secde ederek rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kullarınızın; Efendimiz Hakan'ın azametine sığınması sayesinde yabancılar saadete kavuştu, bölgede düzen ve huzur sağlandı. Şimdi 2 baş arğumak, 1 baş kara kulak, 1 baş leopar, 2 adet elik kılıç, 100 parça elmas haraç sundum ve mektubumu ilettim. Mükafat için bir şeyler istemeye cesaret edemedim. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

82

Koço memleketinden Binbaşı İsmayin; secde ederek rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuz; Anding Garnizonunun emri altındaki bir tou-mu'yum. Kulunuz, uzun zamandır uzakta sınır bölgelerini (düzene sokmak için) hizmet ettim ancak rütbem yükseltilmedi, mükafatlandırılmadım. Turfan'ın koyun yılı saldırısına karşı yapılan seferde görev aldım.

Efendimiz Hakan'ın kadim geleneklere göre (şahsımı) tu-tu zhi-hui olarak görevlendirmesini istiyorum, (şahsım) bu şekilde (Hakan'ın lütfuna) layık olmak için sınırdaki tüm gayretimle çalışacağım. Bu sebepten (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

83

Uygur memleketinden Mehemed Wang; haraç ödeme bahsinde rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuz; atalarımın zamanından beri (sarayla) ilişki içindedir ve sürekli haraç sunduk. Şimdi kadim geleneklere göre Tu-tu Enke Polad başta olmak üzere elçiler (gönderip) 10 baş büyük batı atı, 1 baş benekli panter, 4 adet mercan, 2 parça akik ve çeşitli ürünleri haraç olarak sunduk. (Hakan) şahsıma ne (ihsanlarda) bulunacaktır! (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

84

Komul memleketinden Yunus Wang; rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuz; uzakta sarayın sonsuz lütfuna eriştiğim için çok müteşekkirim. (Şimdi) özel temsilcim San-zheng Sangaşiri başta olmak üzere elçilerimi (gönderip) 100 parça elmas, 4 adet çelik kılıç, 50 adet as derisi, 6 baş iğdiş edilmiş at haraç sundum. On bin yılın efendisi (Hakan'ın) şahsıma kabahat bulmamasını umuyorum. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

85

Esen Buga Wang; Taiming Hakan'ın lütfuna sığınarak rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuz; nesillerdir sarayın sonsuz lütfuna erişti. Bugüne kadar kesilmeksizin haraç sundum. Kulunuzun büyük evladı Hoca Yehya sınırdaki (bölgeyi düzene sokmaya) katkıda bulundu ancak rütbesi yükseltilmedi, mükafatlandırılmadı. On bin yılın efendisi (Hakan'ın evladına) merhamet etmesini, Tu-tu Zhi-shi unvanını bağışlamanızı diliyorum, (böylece) kulunuz sınırdaki daha gayretle hizmet edecektir. Bu sebepten (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

86

Karakoy memleketinden Mahmud Wang; rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuz; sınır bölgesinde hizmet edeli 20 yıldan fazla oldu, (bu dönemde sarayın) lütfuna ulaşım mükafatlandırıldım. Şimdi 4 baş batı atı, 1 baş deve yavrusu haraç sunuyorum. Efendimiz Hakan'ın (şahsımı) kadim geleneklere göre mükafatlandırmasını diliyorum, kulunuz bundan çok

müteşekkir olacaktır. Bu sebepten (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

87

Küsen memleketinden Uves Wang rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Efendimiz Hakan'ın sonsuz lütfuyla bölge düzene ve huzura kavuştu, kulunuz bundan çok müteşekkir oldu. Şimdi özel temsilcim Hoca Hüseyin Mingatu başta olmak üzere elçilerimi (gönderip) çeşitli yerel ürünleri haraç olarak sundum ve mektup ilettim. Bu sebepten (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

88

Lükçin memleketinden Tu-tu Seyyid Hüseyin; rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Son zamanlarda memleketimiz zor durumlarda kaldı, üstelik kulunuz haraç yolunda binbir zorluğa maruz kaldı. Efendimiz Hakan'ın bizlere merhamet etmesini, kullanışlı eşyaları ihsan etmesini diliyoruz, böylece kulunuzun haraç sunmaya gelmesi daha kolay olacaktır. Bu sebepten (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

89

Odon memleketinden Zhi-hui Halin; secde ederek rapor sundu (ve raporda dedi ki:) “Kulunuz; sınır bölgelerini korumaktayım. Turfan saldırmaya cesaret edemiyor, bu sebepten yıllarca (başkente giden) yollar açıldı, haraç (seferleri) kesilmedi. Şimdi yerel ürünleri haraç sunmaya geldim. (Hakan) şahsıma ne (ihsanlarda) bulunacaktır! (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyorum.”.

90

Uygur memleketinden Yunus Wang'ın Fahuridin başta olmak üzere gönderdiği elçiler mektup sunarak altın kapıya kabule geldiler ve secde ederek rapor sundular, (raporda dediler ki:) “Biz, Batı Bölgedeki küçük memleketiz. Efendimiz Hakan'ın lütfuna sığınarak itaat eden bir memleket olduk, kesintisiz haraç sunduk. Şimdi, on bin yılın efendisi (Hakan'ın) doğum yıldönümü gelmiş, bizler (Hakan'ın doğum yıl dönümünü) kutlamak için özel olarak at ve başka yerel ürünlerden (hediye) hazırladık. (Hakan'ın hediyemizi) bir an evvel kabul etmesini ve elçilerimizi uğurlamasını istiyoruz. (Hakan'ın) fermanla (bizlere merhamet) göstermesini diliyoruz.”.

8. Dizin

ababakir	阿把把 吉兒	Ababekr Mirza, Duğlat Emiri (h. y. 1462- 1514)	366, 395
abčama	瓶	ibrik, kâse	066, 281, 381, 448, 527, 550, 600, 660
apıy	藩籬	çitle çevrili	758
äbügä	祖	ata, dede	a. -ı 305, 333, 353, 415, 532, 555, 605, 626, 699
aburı	德	onur, karakter, ahlak	758
ač-	開	açmak	a. -ıp 463, 478, 748
açıylıy	效力	çaba	a. ber- 160, 291, 339, 353, 461, 480, 497, 588, 636, 664, 670, 691, 693, 722, 726
al	紅	al, kırmızı	216, 391, 549, 574, 619, 659
ala	花 (豹)	karışık renkli, alaca, benekli	361, 586, 685, 701
ali	阿力	Ali, Turfan hükümdarı (h. y. 1469-1479)	290, 343, 471, 524, 645
al-	掠	çalmak	a. -ıp: läu 693
al-	要	almak	a. -yuča 025, 712
almas	金鋼鑽	elmas	117, 207, 274, 686, 710
alqış	祝贊	iyi dilek, kutlama,	159, 479
altı	六	altı	084, 153, 287, 663, 711
altın	下	alt, aşağıda, altında	083, 230, 324, 463, 507
altun	金	altın	143, 183, 184, 217, 303, 327, 361, 371, 371, 392, 463, 473, 483, 507, 546, 550, 561, 575, 600, 600, 610, 640, 756
altun yarmaqlıy bars	金錢豹	leopar	361, 483, 546, 611
altunluy	帶金絲 的	altından (yapılmış), altın renginde	046, 093, 109, 253, 268, 391, 401, 528, 574, 599, 619, 659
am	安	sakin	545

am-diñ ui	安定衛	Anding garnizonu	690
amriltur-	穩	sakinleştirmek	a. -mıš 054, 082, 084, 152, 324, 346, 439, 470, 504, 542, 592, 684, 734; a. -mıš:ün 035
amtı	今	şimdi	005, 036, 081, 085, 100, 108, 111, 117, 133, 151, 153, 162, 177, 191, 223, 229, 244, 252, 274, 292, 301, 344, 359, 366, 369, 387, 397, 416, 433, 439, 461, 464, 471, 482, 489, 503, 505, 516, 518, 524, 545, 566, 585, 593, 637, 645, 654, 684, 696, 727, 733, 735, 749
amtıqı	如今	şimdiki, şu anki	025, 035, 299, 316, 323, 335, 336, 359, 384, 407, 556, 498, 534, 535, 541, 574, 584, 599, 608, 628, 665, 674, 699, 708, 307, 557, 618, 650;
anı		onu	320
añkaboluu	昂克孛羅	Anke Polad	566, 701, 618
ahta	駙馬	iğdiş (at)	207, 261, 274, 370, 440, 490, 567, 593, 611, 665, 711, 037, 059, 100, 117, 153, 191
ara	間	ara, orta	a. -sın̄ta: k̄an 149, 298, 477, 609, 626, 674; a. -sın̄ta:juñ 378, 647, 741
arslañ šir	獅子	aslan	471, 518, 545, 610
artuq	十分	artık, fazla	176, 379
aryumaq	阿魯骨馬	yedek at	006, 163, 177, 261, 274, 287, 337, 536, 684
as	銀鼠	hermelin	710
asıt	應用	gerek, lazım	a. k̄äräk 338; a. k̄äräkniñ: ti 371, 411, 742
asman	阿思蠻	gök	285, 469, 681
asu	阿速	Asu, yer adı; Aksu olmalı	366
at	馬	at	037, 084, 133, 153, 192,

			230, 261, 287, 309, 381, 388, 483, 489, 527, 584, 619, 630, 660, 665, 727, 760, 592
ata	父	baba	306, 333, 415, 532, 555, 626, 699
at	名聲	isim; ün, şan, şöhrət	a. -ın yolın 346, 386, 466, 526, 565, 656
avla-	打圍	avlamak	a. -p quşlap072
ay	月	ay	386
ayaq	碗	fincan, kâse, kadeh	047, 143, 143, 170, 184, 200, 238, 372, 507
ayaş-	恭	birbirine saygı duymak	a. -ıp 759
aynaq	眼鏡	gözlük	117, 326, 398, 441, 537
ayt-	許	söylemek	a. -tım647
az	少	az	034, 053, 151, 338, 410, 574, 599, 617, 676, 742
ayır	重	ağır	030, 077, 085, 349, 418, 490, 570, 607, 664, 669, 669, 716, 726; a. a.-nıñ: ti 570, 668
ayır-la-	敬	değer vermek, saygı göstermek	a. -p:kiñ 364, 474, 484, 667
äbçi:fuy	妃	kadın	598
ägsük	缺	eksik	292, 299, 758, 467, 574, 717, 359, 498, 532, 599, 599
ähmät	阿黑麻	Sultan Ahmed Han, Doğu Çağatay Hanlığı hükümdarı, (h. y. 1487-1504)	353, 604; ä. oñ 414, 573, 591, 598; ä. oñ-nıñ: ti 598
ämğäk	苦	acı, zorluk, ıstırap	124, 176, 190, 244, 378, 447, 674, 741, 222
är-	所, 是	olmak, ait olmak	ä. ki 026, 053, 071, 074, 116, 228, 292, 301, 316, 332, 344, 354, 415, 466, 496, 497, 514, 557, 583, 641, 668, 718; ä. -miş 所 670; ä. -ür 是 132, 324, 342, 591, 598, 672, 689
är-	留	kalmak	-sün 039, 060, 208, 442

ärksingülüg: kin	謹	dikkatli olmak	051, 070, 073, 760
ärtä	早	erken	363, 416, 584, 664, 691, 718, 761
äsän	平	sağlam, sıhhatlı	324
äski	舊	eski, kadim	293, 326, 336, 498, 536, 558, 609, 629, 700, 729
äymän-	怕	korkmak; mahcup olmak	ä. -ip 512, 652
ba	把	adet	370, 398, 547, 685, 710
baba yesu	把把亦 速	Baba Yesu	055, 063
babaga	把把格	Babaga	001, 011, 173, 180
badanša	把丹沙	Badanša (Bedahšan olmalı)	257, 264, 487, 615
bädük	大	büyük	076, 390, 391, 491, 593
bäg	館	bey	019, 020, 023, 029, 069
bäğim	伯斤	beyim (kişi adının bir kısımı)	597
bälgü:fuñ	封	nişan, belge	355
bali	把力	şehir (yer adının bir kısımı)	187, 195
balıq	城	şehir	346, 547
bar-	去	gitmek	014, 045, 065, 086, 092, 119, 127, 134, 182, 215, 223, 252, 266, 279, 345, 370, 424, 424, 455, 646, 761, 763; b. -di 去了 006, 038, 087, 154, 163, 231, 261, 275, 288, 295, 303, 310, 362, 370, 390, 434, 520, 526, 538, 548, 568, 579, 594, 612, 619, 631, 640, 703, 711, 737, 750
bar	有	mevcut, var	b. ärki 026, 053, 071, 074, 116, 228, 291, 301, 316, 332, 344, 354, 415, 466, 496, 497, 514, 557, 583, 641, 668, 718; -inta 在 071, 175, 189, 222, 243, 273,

			291, 333, 357, 396, 415, 488, 496, 500, 555, 583, 626, 663, 695, 699, 718, 722, 725, 746
barča	各	hepsi	069; b. :kai 皆 334, 544, 306, 325, 533; b. :duu 都 617, 747; b. : kai duu 皆都 652
barış-	來	birlikte gitmek	149, 159, 298, 316, 333, 343, 419, 464, 478, 493, 515, 555, 627, 673, 677, 699, 740, 743, 749
bars	豹	kaplan	361, 361, 483, 546, 586, 611, 685, 701
bärü	以	beri	306, 363, 473, 483, 532, 605, 617, 666, 739
baş	頭	baş	b. çal öcip 叩頭 033, 057, 097, 106, 131, 148, 158, 175, 189, 205, 212, 221, 227, 242, 250, 259, 272, 286, 303, 314, 322, 342, 349, 366, 395, 405, 423, 423, 430, 460, 473, 488, 496, 511, 518, 524, 561, 563, 582, 640, 654, 663, 672, 681, 689, 746, 756
başla-		başlamak	b. -dı 在 029
başlıy	等	... vesaire	002, 016, 025, 026, 056, 059, 064, 067, 094, 101, 111, 118, 123, 130, 140, 143, 171, 174, 181, 184, 188, 196, 200, 218, 220, 226, 235, 241, 244, 249, 254, 258, 265, 268, 271, 275, 277, 281, 285, 302, 308, 326, 360, 372, 381, 390, 402, 422, 426, 422, 426, 429, 437, 448, 453, 487, 495, 508, 537, 545, 560, 567, 601, 610, 618, 629, 645, 657, 660, 701, 709, 735, 754
bataqı	條	budak, adet (ölçü birimi)	392, 538, 630
batman	斤	batman (ölçü birimi)	085, 134, 398, 434, 490, 578, 658, 658

batıraq	快些	süratle, çabukça	119, 134
baya	把牙	Beyazıt (?)	147
ber-	給, 授	vermek	b. –di 給 160, 291, 339, 353, 461, 480, 497, 588, 636, 664, 670, 691, 722, 726, 693; b. –ip 與給 017, 019, 048, 093, 109, 112, 171, 216, 246, 253, 267, 280, 294, 374, 380, 393, 426, 426, 434, 448, 458, 499, 520, 547, 552, 571, 578, 602, 612, 623, 632, 642, 653, 661, 686, 736; b. -ip:gi 給 169, 199, 356, 400, 570, 729; b. -ip:šib 授 023, 722
beş	五	beş	085, 261, 398, 434, 490, 630, 578, 658, 711
bilä	用.....	ile	318, 648
bil-	知道	bilmek	b. –ür 010, 018, 020, 041, 049, 062, 068, 069, 088, 095, 104, 113, 121, 128, 138, 146, 156, 166, 172, 179, 186, 194, 202, 219, 225, 233, 240, 247, 256, 263, 270, 276, 283, 289, 296, 313, 321, 331, 341, 351, 365, 375, 383, 394, 404, 413, 421, 428, 428, 436, 444, 451, 459, 468, 476, 486, 494, 502, 510, 517, 209, 552, 523, 530, 540, 562, 572, 581, 589, 596, 603, 614, 624, 633, 644, 653, 662, 671, 680, 688, 697, 705, 713, 724, 732, 738, 745, 752
bir	一	bir	026, 085, 231, 325, 325, 361, 361, 368, 370, 392, 392, 396, 433, 472, 472, 483, 520, 546, 546, 568, 586, 610, 611, 685, 685, 686, 702, 710, 727
biriktür-	眾	yığmak, biriktirmek	b. -üp:joŋ 470, 358, 542, 683
birlä	同	ile, birlikte,	294, 434, 500, 520, 547, 548,

		beraber	578, 612, 686, 736
birök mä: küüä	或	eğer, fakat	070
bitig:vun	文書	yazı; yazılı belge	019, 294, 345, 434, 500, 520, 548, 578, 612, 686, 736
bizlär	我每	biz, bizler	159, 479
bodun	本	vücut, beden	024, 058, 108, 116, 169, 357, 439, 756
bölök	處	bölük, parça	020, 029, 052, 357, 386
bol-	為	olmak	b. –up 339, 352, 355, 414, 463, 474, 573, 594, 696, 698, 722, 744, 756
bolut	鑛鐵	çelik	370, 398, 685, 710
börk	帽	börk, başlık	328, 391, 575
bošu-	饒	affetmek	b. –mas 不饒 030, 077, 649; b. -dı 饒了 515
bota	駝	deve yavrusu	388, 520, 568, 727
boym	項	boyun (ölçü birimi)	361, 361, 472, 472, 483, 520, 546, 568, 586, 610, 611, 685, 685, 702
böz	布	bez, keten bezi, kumaş	016, 329, 402
boydas	聖	kutsal	760
boyum	世, 節	nesil	b. boyum: lui-ši 累世 315, 406, 715; b. -ı 節 760
buçuq:sä	些	bir parçası	338, 411, 676, 742
budašili	蔔答失 力	Budaşiri	610
buquryuluq:k än	減	azaltmak	617
burun:sän	先	önce	033, 206, 260, 377
burunqı	先	önceki	148, 477, 535, 609, 625
büşirägülük	信	mektup, belge	347, 357
büt-	完	bitmek, tamamlanmak	b. -ti:on 091, 454
buyan	福	fazilet, liyakat	013, 044, 083, 099, 131, 148, 158, 161, 175, 189, 205, 212, 221, 227, 242, 250, 259, 272, 286, 290, 297, 305, 324, 368, 376, 396, 423, 423, 430, 432,

			439, 460, 470, 481, 496, 504, 531, 541, 544, 554, 592, 604, 683, 714, 734
čäčäk	花	çiçek	372, 550, 575, 599, 620
čaqda	台盞	bardak, kadeh	b. –sı 600
čärig	兵	asker, çeri	020, 023, 024, 069, 076
čayur	朝見	imparatora selam verme, imparatorun huzurunda bulunma	037, 058, 065, 327, 454, 463, 640
čıbıq	枝	çubuk, dal (ölçü birimi)	656, 701, 177, 006, 433, 577, 578
čilapči	盆	yüz ve el yıkamakta kullanılan tas	328, 576
čin	誠	gerçek, hakikat	č. kertü: čin 364, 473, 484, 590, 615, 666
čin tämür oŋ	真鐵木兒王	Çin Timur Wang	590, 615
čini	磁	porselen	047, 047, 094, 110, 143, 170, 170, 184, 200, 200, 238, 238, 372, 448, 509
čiq-	出	çıkma	č. –ıp 058, 191, 440
čiqıl-	出	üretmek	č. –ur 059, 362, 440, 505, 512, 526, 559, 749
jıqui	指揮	Zhihui (komutan)	360, 518, 524, 567, 663, 672, 746
jıqui samši	指揮僉事	Zhihui Jianshi (Yardımcı Komutan)	360
çıyay	艱難	zorluk, güçlük	098, 132, 243, 431, 512, 556, 628, 675, 740
čök-	跪	diz çökmek	č. -kālī 081, 141, 168, 197, 214, 266, 447
čola:jau	爵	iş, vazife, görev	355; č. -sı 職 344, 695, 721
čorı-	特	niyet etmek	č. -p:tā 特 360, 389, 656
därbiš	迭兒必失	Derbiš	168, 163, 482
eki	二	iki	046, 047, 059, 177, 192, 207, 261, 274, 287, 337, 337, 388, 391, 399, 409,

			433, 440, 441, 483, 490, 490, 520, 537, 537, 538, 548, 568, 577, 577, 578, 585, 594, 657, 657, 658, 665, 684, 685, 702, 726
elçi	使臣	elçi	001, 005, 011, 031, 036, 042, 055, 063, 080, 089, 096, 105, 114, 122, 129, 139, 149, 159, 162, 168, 173, 180, 187, 203, 210, 212, 220, 234, 241, 248, 250, 258, 265, 271, 277, 284, 293, 298, 308, 343, 397, 408, 422, 422, 429, 437, 445, 452, 478, 487, 495, 499, 536, 560, 576, 618, 701, 709, 754, 763
elkün	人民	halk	054, 132, 324, 439, 504, 083
enč	安	sakin, huzur, rahat	e. äsän 安穩, 平安 230, 324; e. -täg:am 安 034, 079, 099, 151, 432
erinčkä-	憐憫	acımak, merhamet göstermek, merhamet etmek	e. -p:län-min 008, 183, 720, 267, 418, 457, 515, 641, 668, 694, 060, 126, 199, 208, 216, 280, 380, 410, 676
ešit-	聞	duymak	371; e. :vun081, 229, 464
fadu	法度	yasa	050
fahurdiŋ	法虎兒丁	Fahuridin	096, 105, 241, 248, 429, 754
gägänä	格格捏	Gegene	360
guŋ-lau	功勞	katkı; emek, hizmet	292, 415, 497, 668, 718; g. :guŋ 354
haqan	皇帝	hakan	189, 205, 212, 221, 227, 242, 250, 259, 272, 286, 290, 297, 305, 316, 338, 346, 376, 395, 405, 423, 423, 430, 460, 470, 477, 488, 496, 504, 515, 526, 531, 541, 554, 565, 587, 592, 604, 641, 651, 668, 676, 683, 694, 714, 729, 731, 742, 003, 008, 033, 044, 057, 097, 106, 131, 148, 158, 175

haji	哈只	Hacı	220, 271, 277, 487
haji mähämät	哈只馬 哈麻	Hacı Mehemet	129, 139
haji hüsän	哈只虎 仙	Hacı Hüseyin	302
haji talaqan	哈只答 刺罕	Hacı Talakan	462
han-on	罕完	Han-van	086, 089, 226, 234, 506
hanikä	哈尼克	Hanike	352
hanšım	罕慎	Hanshen, Komul hükümdarı (h. y. 1472-1488)	536, 645
hiluu	黑婁	Hirat	524
hoji	火只	Hoca	370, 408, 445, 718
hoji fahurdiñ	火只法 虎兒丁	Hoca Fahuridin	452, 567
hoji fahurdiñ därbiş	火只法 虎兒丁 迭兒必 失	Hoca Fahuridin Derbiş	163, 168, 482
hoji ismayin	火只亦 思麻因	Hoca İsmail	114, 123
hoji šihi	火只捨 黑	Hoca Şeyh	322, 518
hoji usin	火只忽 辛	Hoca Hüseyin	258, 265, 566, 629, 735
hoji yaya	火只雅 牙	Hoca Yehya	718
hoji yesän	火只也 先	Hoca Esen	390
hupıñ	壺	demlik, çaydanlık	217, 217, 067, 110, 142, 184, 280
ič	表	içi	i. -in 表 473, 363, 484, 666; i. -in taşın 表裡 109, 183, 448
ičkäri	內	içeri, iç taraf	075

igä	主人	sahip, patron	i. -si 主人 400, 410, 470, 592, 668, 683, 712, 720
ili bali	亦力把力	İli Balık	187, 195
inayät	望, 仰賴	lütuf, ihsan; ummak	i. 望 012, 043, 059, 125, 160, 182, 198, 215, 266, 319, 323, 337, 345, 379, 395, 438, 456, 480, 503, 525, 542, 564, 591, 675, 693, 728, 733; i. : oñ 007, 016, 038, 092, 108, 207, 279, 349, 362, 399, 409, 417, 425, 425, 441, 491, 514, 551, 569, 586, 601, 622, 631, 640, 660, 667, 711, 719, 741, 761; i. :yañ 仰 384, 387, 655; i. :yañlai 仰賴 067, 469, 431, 543, 082, 098, 682, 757
inčip	此	buna rağmen, böylece, sonra, yani, böyle, demek ki	475, 594, 340, 696, 722, 744
ini	弟	küçük erkek kardeş	545
ipti-	護	korumak; gözetmek	i. -p 護 273, 488, 583, 747, 762
ismayin	亦思麻因	İsmail	397, 689
iş	事	iş	025, 091, 206, 260, 352, 377, 414, 454, 519, 573, 698
işlät-	使	kullanmak	i. -ip 使 566, 339, 492, 515, 566, 588, 669, 721, 743; i. -käc 育 325
etigtürmiş: fan-şin	蕃盛	donatmak; verimli çoğalmak; refah içinde büyümek	593
jañ	張	adet (ölçü birimi)	711
ji	只	adet (ölçü birimi)	388, 485, 520, 568, 728
jin-fuu	鎮撫	Zhenfu	284, 469, 681

		(garnizon düzenleyici)	
juŋ-šun oŋ	忠順王	Zhongshun Wang (Sadık ve Vefalı Bey)	j. 384; j. -niŋ: ti 忠順王的 531, 673
käčikür-	誤了	gecikmek	228
käč	過	geçmek	k. -ti 075
kädin	西	batı	037, 133, 153, 192, 260, 309, 388, 483, 489, 582, 585, 625, 630, 665, 727
käl-	來	gelmek	k. -p 來 001, 013, 031, 035, 042, 044, 055, 057, 080, 089, 090, 096, 118, 122, 125, 139, 151, 167, 173, 180, 181, 203, 206, 210, 212, 234, 248, 250, 265, 271, 277, 306, 316, 322, 423, 423, 429, 445, 446, 452, 455, 495, 532, 571, 605, 617, 730, 740, 747, 754; k. -iŝ 來 149, 159, 298, 317, 333, 343, 419, 464, 478, 493, 516, 555, 627, 673, 677, 699, 740, 744, 749; k. :čoo 捉 076; tutup k. :na 拿 028
kändir	洗白	kendir	254
käräk	用	gerek	338, 371, 411, 742; k. : küüä 或 025
käsäk	塊	parça (ölçü birimi)	085, 231, 409, 433, 490, 548, 577, 658, 686, 702, 710
käsätkü	禁約	yasak, yasaklama	053, 320
kätirkä-	可憐	acımak	k. -p:ko-län-kän 可憐見 162, 338, 482, 492, 742
kečä	夜	gece	051, 489, 273
kertü:čŋ	誠	gerçek; samimi	666, 473, 364, 484, 366, 757
kičig	小	küçük	k. 309, 460, 479, 489, 585, 593, 615; k. -niŋ:di 小的 160
kiŋši:kiŋ	京師	Pekin	013, 037, 044, 058, 064, 080, 087, 090, 100, 118, 125, 141, 178, 181, 192, 206, 213, 245, 265, 278, 327, 348, 377, 446, 453,

			455, 491, 606
kişi	人	kişi	003, 013, 024, 028, 035, 044, 057, 064, 071, 074, 074, 086, 097, 106, 123, 158, 175, 181, 189, 205, 239, 242, 259, 267, 272, 286, 290, 301, 314, 332, 333, 339, 342, 348, 352, 361, 364, 366, 376, 382, 387, 395, 405, 415, 419, 423, 423, 430, 432, 446, 455, 458, 460, 464, 469, 473, 484, 488, 492, 496, 504, 511, 513, 515, 519, 532, 544, 554, 555, 557, 574, 582, 588, 590, 597, 605, 607, 615, 626, 627, 634, 641, 652, 663, 666, 668, 669, 672, 677, 681, 689, 695, 698, 706, 714, 717, 721, 725, 730, 734, 740, 743, 746, 762, 251, 423
köğüz-luq	胸背	göğüs için bir çeşit giysi	199, 015, 110, 236, 253, 507, 659
kök	青	mavi	015, 046, 093, 237, 268, 388, 508
kölmäk	池	pınar	347
köni	正	gerçek	565
könül	心	gönül	k. tågürüp 用心 051, 176, 273, 379, 489, 695
kör-	見, 視	görmek	k. -miş 見 712; k. -üp:şi 視 028;
köšigä	幔	perde	k. :män oyılı 金幔子 600
kümüš	銀	gümüş	066, 067, 142, 217, 327, 550, 575, 600
kün	日	gün	125, 214, 251, 386, 456
kündüz	晝	gündüz	051, 273, 489
küsän	曲先	Küsen	437, 503, 634, 733
küsönčük	曲先曲克 (?)	Küsönčük	299
küüä	或	veya	026
laču	刺術	Lapçuk	680

läu	了	le (geçmiş zamanı bildirir)	223, 301, 346, 492, 514, 557, 617
libayanda	力伯顏答	Libayanda	032, 043, 204, 211
lonqa	瓶	vazo	371
lükçin	柳城	Lükçün	429, 663, 698, 739
mähämät oŋ	馬黑麻王	Mehemet Wang	314, 634
mähämät	馬哈麻	Mehemet	487, 567
män	我	ben	084, 131, 230, 332, 344, 366, 460, 466, 756
mäñilä-	快樂	eğlenmek, keyiflenmek	m. -yür 快樂 054, 471, 504, 542, 683
mañluŋ	蟒龍	ejderha resmi işlenmiş bir çeşit ipek giysi	170, 281, 380, 401, 426, 426, 549, 619
mahamut	馬哈木	Mahmut	546, 638
mahamut oŋ	馬哈木王	Mahmut Wang	511, 545, 725
maqmur	剪絨	kadife	287, 328
marjan	珊瑚	mercan	433, 577, 657, 702
miŋqatu	敏哈禿	Mingatu	258, 265, 437, 495, 566, 735
molla ähmät oŋ	滿刺阿黑麻王	Molla Ahmet Wang	495
molla mähämät	滿刺馬哈麻	Molla Mehemet	220, 271, 277, 342
munda	這	burada	078, 227
munıŋ-täg	因	bunun gibi	033, 078, 347, 353, 325, 627, 652, 748; m. :yin 034, 150, 151, 317, 463, 556
muŋ	蒙	lütuf etmek	315, 325, 334, 354, 373, 406, 416, 533, 584, 606, 637, 664, 691, 707, 715, 719, 726
mui	每	çokluk eki	020, 044, 057, 106, 242, 259, 267, 315, 419, 458, 492, 496, 504, 514, 544, 557, 607, 677, 681, 721, 730, 734
näčä	幾	kaç, ne kadar	078, 227

nämä	物	nesne, şey	005, 016, 059, 059, 101, 116, 118, 191, 222, 228, 244, 275, 294, 310, 326, 339, 362, 371, 372, 389, 402, 411, 440, 499, 506, 526, 559, 601, 612, 619, 639, 660, 677, 703, 736, 743, 750, 761
namap:ki	加	yükseltmek	029, 053
namaptur-	加升	yükseltmek	344, 694; n. :şıŋ 022, 416, 584, 587, 637, 642, 692, 719, 720; n. :şıŋ-luq 升授 022
nämürgä	氈衫	battaniye	328
nätäg	怎生	nasıl, ne gibi	n. -mä 008, 039, 060, 102, 135, 144, 154, 164, 184, 311, 381, 392, 402, 419, 442, 449, 500, 521, 528, 538, 678, 329, 579, 612, 703, 750
nomča	法	kanunca, kanunen	052, 649
noşadır	硃砂	nişadur	100, 244, 658
olur	居	oturmak, yerleşmek	o.- up:kü 368, 446, 615, 705, 461, 455, 634
omoy:ju	主	sahip, patron	314, 352
on	十	on	006, 037, 177, 230, 360, 398, 399, 409, 434, 441, 538, 538, 568, 578, 594, 630, 658, 658, 701, 711, 726
oŋ	王	Wang	078, 129, 139, 157, 167, 220, 226, 257, 264, 290, 297, 305, 314, 322, 355, 363, 376, 384, 405, 414, 477, 503, 511, 531, 541, 554, 563, 573, 590, 591, 598, 604, 612, 625, 634, 645, 654, 673, 698, 706, 714, 725, 733, 753
oylan	孫	oğul	466
oγrı	賊	hırsız	053, 071, 074
oγşatı	一般	gibi, benzer	021, 386
oγul	兒	oğul	692; o. -ı 子 466, 591, 600;

			o. :nam 男 638, 717
öçi-	奏	rapor sunmak	ö. -ip 003, 009, 012, 017, 033, 040, 048, 057, 061, 067, 087, 094, 097, 103, 106, 112, 119, 123, 127, 131, 137, 140, 145, 148, 155, 158, 165, 171, 175, 178, 181, 185, 189, 192, 201, 205, 208, 212, 218, 221, 224, 227, 232, 235, 239, 242, 246, 250, 255, 259, 262, 268, 272, 275, 281, 286, 288, 290, 295, 297, 303, 305, 312, 314, 320, 323, 330, 332, 340, 342, 349, 352, 364, 366, 374, 376, 382, 384, 393, 395, 403, 405, 411, 414, 420, 423, 426, 423, 426, 430, 435, 443, 445, 450, 458, 460, 467, 469, 475, 477, 485, 488, 493, 496, 501, 503, 509, 511, 516, 518, 522, 524, 529, 531, 539, 541, 552, 554, 561, 563, 571, 573, 580, 582, 588, 589, 590, 595, 597, 602, 604, 613, 615, 623, 625, 632, 634, 642, 654, 661, 663, 670, 672, 679, 680, 684, 689, 696, 698, 701, 703, 712, 714, 723, 725, 731, 733, 737, 739, 744, 746, 751, 756, 763
ölür-	殺	öldürmek	ö. -üp318
öñi	各	çeşit	020, 070, 294, 310, 328, 362, 372, 389, 402, 499, 527, 550, 559, 611, 638, 703, 736
öñkär-	經過	geçmek	ö. -äp 647
öñlüg	色	renkli	549, 329, 372, 402, 527
öpkäli-	嚴	sıkı, dikkatle	ö. -p:yän 029, 051, 052
ötkür-	通	geçirmek	ö. -miš:tun 463, 478, 748
özi	常	her zaman	318, 673

özi	自	kendisi	305, 477, 605, 625
pi	匹	adet (ölçü birimi)	006, 016, 037, 038, 046, 046, 047, 059, 084, 100, 117, 133, 153, 153, 163, 177, 191, 192, 207, 230, 261, 261, 261, 274, 274, 287, 287, 309, 309, 337, 337, 370, 388, 409, 417, 440, 483, 490, 537, 537, 568, 585, 592, 594, 611, 619, 630, 665, 666, 684, 701, 711, 727, 760
piñjañ	平章	pingzhang (büyük danışman)	525
pirmähämät	皮兒馬哈麻	Pir Mehemet	656
qač-	走	kaçmak	q. -tı 075, 098, 149, 190, 243, 319, 431
qatayala-	管	ilgilenmek, idare etmek	q. ap: kün 管束 023, 357; q. -p: gon-niñ: ti 所管的 690
qalım	哈林	Halin	663, 746
qalın	厚	kalın	307, 316, 335, 407, 534, 708, 716
qaltı	如	yani, demek ki, şu şekilde, bu şekilde	021, 074, 372, 386, 648
qamul	哈密	Komul	001, 011, 031, 042, 055, 063, 096, 105, 173, 180, 203, 210, 241, 248, 284, 346, 384, 445, 706
qapı	闕	kapı	303, 463, 473, 507, 561, 640, 756
qapqu	器	tepsi	372, 448
qara qulaq	哈刺虎	kara kulak, oselo	472, 568, 684
qara qoy	哈刺懷	Karakoy (boy adı)	332, 654, 725
qaraqçı	盜	eşkıya	053
qarayay	虎兒斑	rakun	601, 621
qarayul	哨瞭	nöbetçi, gözcü	074
qarı	老	yaşlı	159, 479
qarın	腹	karın	758

qarıš	違背	kavga etmek, karşı karşıya gelmek	q. -ıp 369, 397; -ıp:uy 違 648
qarqumı	錦	brokar	254
qaš	玉	yeşim taşı	084, 133, 231, 244, 280, 281, 326, 380, 426, 433, 490, 548; q. taš 玉石 059, 084, 133, 231, 244, 326, 433, 490, 548
qatıylan-	慎	dikkatli olmak	q. -ıp:kin 070
qau-li	例	teamül, gelenek	153, 206, 260, 293, 326, 336, 347, 360, 377, 400, 418, 467, 498, 519, 536, 558, 587, 609, 628, 642, 694, 700, 720, 729
qıdıy	邊	sınır	020, 022, 050, 069, 071, 075, 273, 291, 353, 368, 396, 415, 446, 461, 497, 583, 635, 664, 691, 695, 707, 718, 722, 726, 747
qılınč	腰刀	kılıç	370, 398, 685, 710
qızıl:quñ	紅	kırmızı	016, 237, 253
qočo	高昌	Koço	078, 089, 226, 234, 422, 422, 689
qod-	放	koymak	q. -up 072
qorq-	懼	korkmak	q. -up 512, 652
qoy	羊	koyun	q. oγul yıl 羊兒年 691
qul	奴	kul	003, 013, 044, 057, 064, 097, 106, 123, 158, 175, 181, 189, 205, 221, 242, 259, 267, 272, 286, 290, 300, 314, 332, 339, 342, 348, 352, 366, 376, 395, 405, 415, 419, 423, 423, 430, 445, 455, 458, 460, 469, 473, 488, 492, 496, 504, 511, 513, 531, 544, 554, 557, 574, 582, 590, 597, 607, 615, 626, 634, 663, 666, 672, 677, 681, 689, 695, 698, 706, 714, 717, 721, 725, 730, 734, 740, 743, 746

qutluyla-	慶賀	kutlamak	q. -zun761
quur	帶	kemer, kuşak	281, 380, 392, 426
saman	草	saman	325
samqu	千戶	binbaşı	344, 689
sančba	繡	işleme, gergef	110
säniñ	你每	senin	345, 646, 653
saŋgaşiri	象加失裡	Sangaşiri	560, 709
saŋjim	參政	Canzheng (Katılımcı Yönetici)	560, 709
saqara	撒哈刺	Sakara	084, 078, 226, 230
saqın-	慕	düşünmek	s. -ıp:muu 慕 385, 655; s. - ıp töpü:qam-day 感戴 408, 307, 335, 505, 534, 608, 708, 730, 734
saqla-	守	korumak, muhafaza etmek	s. -p 024, 026, 069, 073, 273, 369, 396, 488, 583, 747
sarı	方	taraf, yön	003, 034, 050, 054, 059, 073, 079, 081, 132, 190, 222, 228, 273, 294, 310, 346, 353, 368, 389, 439, 440, 446, 461, 470, 499, 504, 506, 511, 526, 542, 556, 559, 592, 612, 619, 628, 635, 638, 675, 684, 703, 707, 722, 734, 736, 740, 749, 760
sarıy	黃	sarı	328, 575, 599
sau	鎖	kilit	599
säyit dāvlä bägim	賽亦倒刺伯斤	Seyyid Devle Begim	597
sayit hüsän	賽亦虎仙	Seyyid Hüseyin	308, 576, 739
sidam	素	sade renk, tek çeşit renk, süssüz	237, 268, 047, 093, 372, 508, 550, 620
silañ	膝襪	diz paneli brokar (xilan)	281
siñ	曾	önceden	080, 333, 478, 554, 556,

			298, 300, 513, 626, 628, 693, 718
soŋra	後	sonra	588, 669
soq-		engellenmek	s. -miş: sai-qo 299
sovuq	冷	soğuk	004; s. bolıtı:qam 寒 004
soya	羚羊角	antilop boynuzu	006, 177, 577
soyurqa-	賜	merhamet etmek, lütuf etmek	s.-ap 092, 103, 142, 171, 183, 198, 223, 338, 349, 355, 410, 424, 424, 474, 570, 594, 617, 667, 676, 687, 729, 742; s. -p:sı 009, 015, 021, 040, 046, 061, 066, 092, 108, 109, 126, 155, 579, 612, 761, 142, 145, 165, 170, 185, 199, 216, 232, 239, 246, 252, 253, 267, 280, 312, 330, 363, 374, 380, 382, 393, 403, 420, 426, 426, 443, 448, 450, 455, 458, 501, 522, 529, 539, 552, 602, 623, 661, 677, 704, 751, 136, 418; s. -p: si berip-niŋ: ti 賜與的 017, 048, 111, 246, 374, 393, 552, 602, 623, 661; s. -p:šan 賞 401, 407, 416, 419, 585, 587, 607, 637, 642, 665, 692, 716, 719, 727, 730; s.-p: ban 頒 356
sözlä-	說	söylemek, konuşmak	019, 344, 645, 653
sutan ähmät oŋ	速壇阿黑麻王	Sultan Ahmed Han, Doğu Çağatay Hanlığı hükümdarı, (h. y. 1487-1504)	129, 139, 157, 167, 477
sutan ali oŋniŋ: ti	速壇阿力王的	Ali, Turfan hükümdarı (h. y. 1469-1479)	342
sutan baya	速壇把牙	Sultan Beyazit	147
sutan mansur	速壇滿	Sultan Mansur	322, 554

oŋ	速兒王	Wang, Doğu Çağatay Hanlığı hükümdarı, (h. y. 1504-1542)	
sutan mähämät	速壇馬 黑麻	Sultan Mehemet	460
sutan mähämät oŋ	速壇馬 黑麻王	Sultan Mehemet Wang	257, 264, 541
sultan mähämät oŋ	速魯壇 馬黑麻 王	Sultan Mehemet	
sup maqmur	梭服剪 絨	kadife	287
sutan	速壇	sultan	257, 264, 290, 322, 342, 452, 460, 477, 554, 645
šamba	陝巴	Şanba, Komul hükümdarı (h. y. 1492-1505)	384, 531
šämdäkä	陝得克	Şämdäkä	332
šila mahamutša	拾刺馬 哈木舍	Şir Mahamutşah	188, 195
šipkin	紫	pembe	254
šišir	瑪瑙	akik	409, 577, 658, 703
tägin-	受	(bir şeyi) hazmetmek, kabul etmek	t. -ip 107, 115, 124, 176, 190, 243, 306, 363, 378, 400, 447, 632, 674, 762
tägšil-		değişmek	t. -ip işlätkäč 化育 325
täkä	鐵角	teke	538, 630
taimiŋ	大明	Büyük Ming Hanedanı	003, 148, 158, 175, 189, 205, 212, 221, 227, 242, 250, 259, 272, 290, 297, 305, 346, 376, 395, 405, 423, 423, 430, 460, 477, 488, 496, 531, 541, 554, 604, 714
talaš-	搶	yağma etmek	t. -ip318, 692; tı747
taldanla-	調	sevk etmek	t. -p: dav 075
tälim	多	çok	106, 115, 124, 176, 190,

			243, 291, 378, 415, 447, 497, 583, 593, 641, 668, 674, 726
tam:sam	牆	duvar	071
tamiz-	伏望	damlatmak	t. inayät: oñ 399, 760, 362, 409, 417, 568, 586, 640, 667, 711, 719, 741
tämür	鐵木兒	Temür	422
tamya	印	damga	347, 357
tanur-	吩咐	emir vermek	t. -män 069
tañı	道	yol	300, 463, 478, 748
täñri	天	efendi, yüce (kişi), tanrı	008, 021, 044, 083, 116, 162, 230, 316, 324, 338, 355, 368, 386, 439, 470, 482, 504, 515, 526, 565, 587, 592, 607, 641, 647, 651, 668, 676, 683, 694, 729, 734, 742, 758; t. qayan-niñ: ti 天皇帝的 651
tañsuq	希罕	nadir	005, 228
täpinkü	鞆	tepingü (bineğin karnını tozdan korumak için atın karnını saran ve eyerin altına konulan bir çeşit malzeme)	381, 528, 660
täpši	碟	tepsi	047, 094, 143, 170, 184, 200, 238, 508
tap-	得	bulmak	t. -tı 009, 017, 040, 048, 061, 067, 081, 087, 094, 103, 112, 120, 127, 137, 145, 155, 165, 171, 178, 185, 193, 201, 208, 218, 224, 229, 232, 239, 246, 255, 262, 269, 275, 282, 288, 295, 303, 312, 318, 320, 330, 340, 346, 350, 364, 374, 382, 393, 403, 412, 420, 427, 427, 435, 443, 450, 458, 465, 467, 475, 485, 493, 501, 509, 516, 522, 529, 539, 544, 552,

			561, 571, 580, 588, 589, 595, 602, 613, 623, 632, 643, 661, 670, 679, 687, 696, 704, 712, 723, 731, 737, 744, 751, 763
tapuy	前	ön tarafında, baş ucunda	t. -inta 003, 033, 057, 086, 090, 097, 106, 131, 148, 152, 158, 175, 189, 205, 212, 221, 227, 236, 242, 250, 297, 359, 376, 395, 405, 496, 553, 259, 272, 286, 290, 303, 305, 370, 423, 423, 430, 460, 467, 473, 477, 488, 519, 531, 541, 561, 604, 640, 714, 756, 761; t. -inta:diñ 頂 392
taqı	仍	yine, daha; da/de	t. ymä 292, 336, 498, 535, 558, 584, 608, 628, 664, 691, 700, 718, 729
taqun	副	yardımcı	t. iślätip jıqui 副使指揮 566
täri	皮	deri	538, 630, 710
tart-	進貢	haraç sunmak	t. -ıp 進貢 006, 014, 035, 038, 045, 059, 065, 087, 091, 101, 105, 118, 133, 151, 153, 154, 163, 178, 180, 191, 207, 222, 229, 231, 245, 260, 275, 278, 288, 292, 294, 299, 300, 309, 317, 326, 333, 336, 343, 345, 347, 352, 359, 361, 370, 377, 388, 390, 398, 409, 417, 419, 424, 424, 433, 440, 454, 467, 471, 483, 491, 493, 497, 499, 513, 516, 519, 526, 532, 537, 546, 556, 557, 557, 567, 577, 585, 593, 598, 606, 610, 616, 618, 627, 628, 630, 638, 647, 657, 665, 673, 677, 684, 698, 699, 701, 710, 717, 727, 736, 740, 744, 749, 749, 758
taş	石	taş	084, 134, 231, 244, 326, 433, 490, 548

tasma	皮條	tasma	059, 101, 117, 244
taşqarı	夷	dışarı; yabancı	358, 410, 470, 542, 652, 683; :uy 外 072
tau-mu	頭目	şef, reis	086, 187, 195, 226, 234, 301, 322, 390, 471, 491, 506, 629, 656, 690
tavar	緞子	satın	046, 093, 093, 110, 200, 216, 217, 237, 237, 253, 268, 268, 381, 402, 507, 508, 527, 549, 549, 575, 599, 620, 620, 659; tavar:çu-si 紵絲 391, 401, 574, 551, 620; t. :doon 緞 676
tavraq	就	hemen, derhal	324, 327, 357, 390, 527, 549, 658, 619; t. :sı 即 075
tayşı	太師	vezir	395
tayay		daha, hâlâ	t. ärtä: muğ 未蒙 416
tilä-	乞	dilemek, istemek	t. -p 014, 045, 047, 066, 111, 126, 142, 349, 457; t. -ptur 討 371, 414, 527, 549, 327, 390, 474, 573, 594, 619, 659, 687; t. -ptur:tau 討 014, 045, 065, 091, 142, 169, 182, 197, 214, 223, 236, 251, 266, 278, 424, 424, 454, 507
tıltaγ	緣	neden, sebep	t. -inta 144
topıçaq	大西馬	büyük batı atı	309, 337, 409, 417, 537, 701
tölägülük	還	ödenecek şey	169,197
tolu	備	yedek	t. at 084, 230, 287, 505, 760
tolıyaq	勞, 辛	güçlük, zorluk	t. :lau 勞 244, 674; t. : sin 辛 124, 176, 222, 378, 447, 741
ton fuv	衣服	elbise	066, 109, 183, 236, 254, 391, 448, 507
toŋ-	冷	donmak	t. -dı:liŋ 004
topraq	土	toprak	004, 058, 108, 116, 169, 362, 440, 505, 512, 526, 559, 750
töpü: day	戴	tepe	408, 307, 335, 505, 534, 608, 708, 730, 734
toquz	九	dokuz	261, 370, 611
törü-mä	禮法, 法度	töre, kanun	t. 禮法 369, 396; t. : fadu 法度 050, 513, 651; t. : fadu-

			niq: ti 法度的 027;
torqu	絹	ipek	237, 329, 402, 601, 621, 677
tört	四	dört	006, 038, 100, 117, 133, 134, 153, 163, 309, 309, 388, 398, 417, 537, 630, 702, 710, 727
toruq	膝襪	diz paneli brokar (xilan)	015, 402, 549, 620, 659
tu-tu-tai oŋ	吐吐台 王	Tututai Wang	297
tükä-	盡	bitmek, tükenmek	t. -ti 307, 336, 408, 505, 535, 608, 709, 731
tümän	萬	on bin	400, 410, 712, 720, 760
tuu jıquı	都指揮	bölgesel askeri komutan (du zhihui)	694
tumaq	哧哧帽	kışlık deri şapka	t. börk 328, 575
tur-	住	kalmak, ikamet etmek	t. -ayın 028, 456; t. - ayın:quu 獲 076; t. -up 立 758
turdı	土兒的	Turdi	582
turfan	土魯番	Turfan	114, 122, 414, 747
türklüg	件	çeşitli	t. 005, 067, 094, 111, 143, 171, 184, 200, 218, 254, 268, 281, 339, 362, 371, 381, 391, 411, 426, 426, 449, 508, 677, 743; t. -niq: ti 件的 143
turufan	土魯番	Turfan	299, 317, 342, 511, 563, 692
turyuz-	設	tesis etmek	t. -yač 022; t. -yač: še 052
tutum	將	genitiv eki olarak kullanılmıştır	005, 037, 058, 100, 117, 133, 177, 222, 244, 274, 439, 489
tut-	捉, 拿, 齎	yakalamak	t. -up käl: čoo 捉 076; t. -up käl: na 拿 028; t. -up uzatıp 齎捧 754
tutuzu:čon	傳	emanet etmek, teslim etmek	358
tuu-tu	都督	askerî vali (dudu)	308, 645, 536, 566, 576, 582, 610, 618, 701, 721, 739
tuu-tu samši	都督僉	yardımcı	031, 043, 203, 210

	事	komutan (dudujiānshì)	
tüz	平	düz	035, 099, 432
tüzi	不	olumsuzluk eki yerine kullanılmıştır	025, 026, 034, 079, 079, 150, 191, 292, 299, 300, 307, 318, 335, 359, 369, 387, 387, 397, 408, 467, 474, 498, 505, 513, 532, 535, 557, 594, 598, 608, 628, 647, 687, 708, 712, 717, 730, 747, 759
tüzi qam	不敢	cesaret edememek	369, 397, 474, 594, 687, 747
tuy-	生	meydana gelmek	t. -up 生 025, 545
üç	三	üç	006, 177, 191, 274
üçün	緣故	sebebinden; ...dan dolayı	ü. tıltayın 緣故 144
üd	時	zaman	318, 333, 555, 626, 699
odon	兀端	Hoten	469, 518, 672, 746
ulatı	及	yine	143, 358
ulayati:si-yuu	西域	Batı Bölgeleri	597, 616, 756
ulus	國	ulus, ülke	314, 604, 757
uluy	洪	büyük	013, 044, 083, 099, 131, 148, 158, 161, 175, 189, 205, 212, 221, 227, 242, 250, 259, 272, 286, 290, 297, 305, 324, 368, 376, 396, 423, 423, 430, 432, 439, 460, 470, 481, 496, 504, 531, 541, 545, 554, 592, 604, 683, 714, 734; uluy:çaŋ 長 638, 717
ür keč:kiu	久	ebedi	125, 214, 251, 291, 343, 456, 461, 497, 583, 664, 691
ürgülçi	常川	sürekli, durmaksızın	464, 605
üstün	上	yukarı	ü. täŋri 上天 162, 482
üstünki	朝廷	yukarıdaki, üstteki	013, 021, 039, 060, 083, 099, 126, 161, 183, 199, 208, 216, 230, 236, 267, 280, 307, 320, 324, 335,

			380, 396, 407, 418, 432, 442, 457, 466, 481, 492, 513, 534, 544, 570, 632, 636, 656, 708, 716
utlı	恩	ödül, mükâfat	009, 021, 040, 061, 103, 108, 116, 136, 145, 155, 165, 185, 232, 239, 246, 252, 307, 312, 316, 330, 335, 374, 382, 393, 403, 407, 420, 443, 450, 455, 501, 522, 529, 534, 539, 580, 613, 679, 704, 708, 716, 751, 758
uväs oŋ	兀也思王	Veys Han, Doğu Çağatay Hanlığı hükümdarı (h. y. 1417-1429)	732, 503, 625
uygur	畏兀兒	Uygur	314, 352, 573, 604, 698; u. :uy- ur 590, 753
üzä	常	her zaman, sürekli	726
uzat-	送	uğurlamak	028, 763; u. -ıp 打發 119, 134
üzül-	絕	kesilmek	ü.-mâz 不絕 149, 317, 334, 556, 616, 699, 749
uɣrayu	專	özel, mahsus	187, 220, 264, 284, 293, 308, 348, 408, 437, 462, 498, 506, 536, 545, 559, 565, 576, 609, 618, 637, 700, 709, 735
vi	衛	garnizon	020, 022
vun-şiu	文書	yazılı belge	019, 295, 345, 434, 500, 520, 548, 579, 612, 686, 736, 755
ye	也	da/de	693
yalbar-	求	yalvarmak, yakarmak, dilemek	y. -ıp 014, 045, 065, 091, 141, 168, 181, 197, 214, 223, 236, 251, 266, 278, 424, 424, 454, 507
yalın-		suç işlemek	y. -ıp:fan-lau 犯了 648
yalıŋuz:uy	惟	yalnız, tek	756; y. oq:ji 只 150
yamay	補	ekleme	y. yanturyu: bau 補報 695
yamun	衙門	resmî daire, kaymakamlık	022, 647

yänä-mä	並	yine de	093, 110, 310, 361, 388, 508, 527, 550, 611, 621, 702, 170, 200, 217, 237; y. : yiu 又 740
yan-	回	dönmek	y. -ıp 014, 045, 065, 092, 108, 119, 127, 134, 169, 182, 197, 215, 223, 252, 266, 279, 424, 424, 456, 571, 730, 763; y. -ıp bar-niñ: ti 回去的 119, 127, 134
yanturyu:bav	報	rapor etmek	696
yañaq	面	taraf, cihet	001, 011, 031, 042, 055, 063, 089, 096, 105, 114, 122, 147, 173, 180, 187, 195, 203, 210, 234, 241, 248, 257, 264, 284, 332, 342, 366, 399, 414, 422, 422, 429, 437, 441, 445, 452, 469, 487, 503, 511, 518, 524, 538, 563, 573, 582, 590, 597, 615, 625, 634, 654, 663, 672, 681, 689, 698, 706, 725, 733, 739, 746, 753
yañçi	樣子	çeşit	294, 310, 362, 389, 735, 612, 638, 499, 559, 703
yaqın	近	yakın	050, 317, 556, 616, 627, 651, 739
yaqşı	好	iyi	116, 191, 228, 339, 346, 386, 419, 466, 492, 512, 515, 526, 565, 588, 656, 669, 677, 695, 722, 743
yaraştur-	整治	düzenlemek	y. -up 030
yarlıq	聖旨	yarlık	010, 018, 041, 049, 062, 068, 088, 095, 104, 113, 121, 128, 138, 146, 156, 166, 172, 179, 186, 194, 687, 202, 209, 219, 225, 233, 240, 247, 256, 263, 270, 276, 283, 289, 296, 304, 313, 321, 331, 341, 351, 365, 375, 383, 394, 404, 413, 421, 428, 428, 436, 444, 451, 459, 468, 476, 486, 494, 502, 510, 517, 523, 530, 540, 553, 562, 572, 581, 589, 590,

			596, 603, 612, 624, 633, 644, 662, 671, 680, 697, 705, 713, 724, 732, 738, 745, 752
yarmaqlıy	錢	sikkeli	361, 483, 547, 611
yaş	歲	yaş	y. :sui 400, 410, 712, 720; y. :siu 760
yaşan-	治	hükmetmek	y. -ip 052
yaşaq	法	töre, yasa	y. -nı 027, 050, 369, 397, 513, 651
yazuq	罪	suç	030, 077, 301, 514, 557, 649, 712
yayal	袖膝	uzun kollu elbise	y. toruğ 通袖膝襪 015, 401, 549, 620, 659
yel	風	rüzgar	004, 583, 664, 691
yer	地	yer, toprak	001, 003, 011, 021, 031, 034, 042, 053, 055, 063, 073, 079, 081, 089, 096, 105, 114, 122, 147, 173, 180, 187, 190, 195, 203, 210, 228, 234, 241, 248, 257, 264, 284, 332, 342, 346, 352, 366, 414, 422, 422, 429, 437, 439, 445, 452, 469, 470, 487, 503, 504, 511, 511, 518, 524, 541, 556, 563, 573, 582, 590, 597, 615, 625, 634, 654, 663, 672, 675, 681, 684, 689, 698, 706, 725, 733, 734, 739, 740, 746, 753
yerçimla-	束	düzene sokmak	y. -p:şuu 024, 358
yesän buya oŋ	也先卜花	Esen Buka Wang, Doğu Çağatay Hanlığı hükümdarı (h. y. 1429-1462)	376, 405, 563, 654, 714
yet-	至	...’ya kadar, ...’e değin	y. -kinča 335, 316, 359, 407, 534, 584, 708, 716; y. -ip:tau 到 036, 064, 086, 090, 099, 141, 178, 327, 192, 245, 278, 377, 432, 453; y. -ip:fu 赴 302, 348, 462, 472, 491, 506, 560, 606, 639, 755

yetär-	遵守	uymak	t. -ip saqlap368; ip:jau 照 293, 336, 347, 359, 387, 400, 418, 498, 519, 535, 558, 587, 642, 700, 720, 729, 206, 377, 629, 608, 694; -ip:jau-yi 照依 152, 206, 260, 326, 377, 466
yi	迤	Yi (yer adı)	582, 625
yılqı	牧	at sürüsü	y. -ların072
yibulahim	亦蔔刺欣	İbrahim	672
yıl	年	yıl	033, 050, 078, 148, 159, 160, 206, 227, 260, 291, 298, 300, 317, 343, 377, 461, 477, 479, 497, 497, 532, 532, 556, 592, 597, 59, 609, 616, 625, 627, 692, 726, 739, 748; y. yıl: län-nän 連年 300, 748; y. qarı-nıñ: ti 年老的 159, 479; y. kiçig-nıñ: ti 年小的 160, 479
yıraq	遠	uzak	124, 132, 239, 272, 364, 368, 382, 410, 446, 461, 484, 515, 616, 634, 641, 651, 668, 706; y. kişi-nıñ: ti 遠人的 239, 382
yıyaç	木	ağaç	325
yır-	收	toplamak	y. -ıp 026, 363, 400, 492, 632, 762; y. ıp ärzün-nıñ: ti 收留的 039, 060, 208, 442
yol	路	yol	123, 132, 176, 190, 222, 243, 300, 463, 479, 748; y. :luq-tuu 路途 098, 123, 132, 150, 152, 430; y. :tuuv 途 378, 741, 647, 673; y. :tuu-luq 路途 035
yoq	無	yok	004, 116, 228, 317, 386, 387, 512, 648
yorı-	行	yürümek	019, 124; y. qaçtı 行走 098, 149, 190, 243, 319, 431
yosun	理	geleneğe göre	y. bilä: li 道理 318, 648, 649
yükün-	朝	eğilerek selam vermek	y. -gäli 355, 368, 386, 439, 607, 647, 758; y. -gäli čökkäli 朝貢 081, 141, 168,

			197, 214, 266, 447
yum	戎	Rum (?)	147
yumša-	差	göndermek	y. -p 158, 220, 609, 626, 645; y. -p:čäy 001, 005, 011, 027, 031, 034, 036, 042, 055, 063, 073, 080, 085, 089, 096, 114, 122, 129, 139, 149, 162, 167, 173, 180, 187, 195, 203, 210, 226, 234, 241, 248, 257, 264, 271, 277, 284, 293, 298, 301, 308, 322, 333, 344, 348, 360, 369, 389, 397, 408, 422, 422, 429, 437, 445, 452, 462, 464, 471, 478, 482, 487, 495, 499, 506, 536, 545, 555, 559, 565, 576, 605, 618, 629, 637, 656, 700, 709, 735, 753, 762, 159, 626, 645, 220, 265, 610; y. -p:kām 遣 490
yunus oŋ	羽奴思王	Yunus Wang	305, 706, 753
yüräk	心	kalp	368, 396, 485; y. qarın 心腹 758
yürün	白	beyaz	217, 388
yüz	百	yüz	686, 710
yüz	面	yüz	y. -niŋ yuŋu čilapči 洗面盆 327, 575
zaparan	番紅花	safran	207, 274, 288, 398, 434, 578, 658
zuŋbıŋ	總兵	başkomutan	019, 029

Kısaltmalar

B: Berlin Devlet Kütüphanesi Hirth Koleksiyonu nüshası.

ÇDK: Çin Devlet Kütüphanesi nüshası.

FD: Fudan Üniversitesi nüshası.

h. y.: hükümdarlık yılları.

P: Paris Nüshası.

TB: Tōyō Bunko nüshası.

Kaynaklar

- Beijing Tushuguan Guji Chuban Bianjizu 北京圖書館古籍出版編輯組. (2000). *Beijing Tushuguan Guji Zhenben Congkan*. 6 北京圖書館古籍珍本叢刊.6. Beijing: Shumu Wenxian Chubanshe.
- Chen Zongzhen 陳宗振. (2003). Guanyu Gaochangguan Zazi Biaoyin Wenti de Taolun 關於《高昌館雜字》標音問題的探討. *Minzu Yuwen* 民族語文, (1).
- Hu Zhenhua 胡振華 & Huang Runhua 黃潤華. (1982). *Mingdai Wenxian Gaochangguan Ke* 明代文獻《高昌館課》. Wulumuqi: Xinjiang Renmin Chubanshe.
- Huang Runhua 黃潤華. (2012). Ban Shi Ban You Jie Zhen Qing: Gong He Hu Zhenhua Jiaoshou Ba Zhi Hua Dan 半師半友皆真情：恭賀胡振華教授八秩華誕. in ed. Zhang Dingjing. *Zhongya Minzu Yuyan Wenhua Yanjiu* 中亞民族語言文化研究. Beijing: Zhongyang Minzu Daxue Chubanshe.
- Li, Yong-Söng. (2015). HUÁ-YÍ-YÌ-YŪ'daki Uygurca Malzeme ve Sorunları. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı- Belleten*. Cilt: 63 Sayı: 1, s. 23-36.
- Ligeti, L (1967). Documents sino-ouigours du Bureau des Traducteurs, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae* XX.
- Ligeti, L. (1968). Documents sino-ouigours du Bureau des Traducteurs II, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae* XX.
- Mihrigül Helil 米熱古麗・黑力力 & Ablajan Yüsüp 阿卜拉江・玉蘇普. (2017). Gaochangguan Laiwen Jiqi Fanyi Jianlun 《高昌館來文》及其翻譯簡論. *Minzu Fanyi* 民族翻譯, (3).
- Wuyun Gaowa 烏雲高娃. (2014). *Ming Siyiguan Dadaguan ji Huayiyiyu Dadaguan Laiwen Yanjiu* 明四夷館韃靼館及華夷譯語韃靼館來文研究. Beijing: Zhongguo Shehuikexue Chubanshe.
- Xuxiu Siku Quanshu Bianweihui 續修四庫全書編委會編. (2002). *Xuxiu Siku Quanshu*. Di 230 Ce 續修四庫全書.二三〇冊. Shanghai: Shanghai Guji Chubanshe.
- Yunusoğlu, Mağfiret Kemal (2012). *Ming Hanedanı Tercüme Odası Tarafından Hazırlanan Uygurca-Çince İdikut Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları: 1052. İstanbul.
- Zhuang Ziyi 莊子儀. (2018). Gaochangguan Ke Zhong De Han Hui Dui Yin 《高昌館課》中的漢回對音. *Shengyun Luncong* 聲韻論叢 (Di 21 ji). Taipei: Taiwan Xuesheng Shuju, pp. 103-140.
- Zhuang Ziyi 莊子儀. (2022). *Yuan, Ming Shidai Huihu Wen Wenxian Yu Hanyu Jindai Yin Bijiao Yanjiu* 元、明時代回鶻文文獻與漢語近代音比較研究. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Guoli Taiwan Shifan Daxue Guowenxue Xi, Tayvan.